

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет економіки та менеджменту
(назва факультету)

Кафедра економіки та фінансів
(повна назва кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня

магістр

(назва освітнього ступеня)

на тему: Діагностика фінансового стану підприємства та механізми його
покращення в умовах нестабільності (на прикладі ТОВ «МТ ПБС»).

Виконала: студентка 6 курсу, групи ПФм-61

спеціальності 072

«Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий
ринок»

(шифр і назва спеціальності)

Керівник

Нормоконтроль

Завідувач кафедри

Рецензент

(підпис)

(підпис)

(підпис)

(підпис)

(підпис)

Черкашин І.І.

(прізвище та ініціали)

Мариненко Н.Ю.

(прізвище та ініціали)

Химич І.Г.

(прізвище та ініціали)

Крупка А.Я.

(прізвище та ініціали)

Якимишин Л.Я.

(прізвище та ініціали)

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Факультет

економіки та менеджменту

(повна назва факультету)

Кафедра

економіки та фінансів

(повна назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ЕФ

(підпис)

Андрій КРУПКА

(прізвище та ініціали)

« »

2025 р.

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ**

на здобуття освітнього ступеня

магістр

(назва освітнього ступеня)

за спеціальністю

072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

(шифр і назва спеціальності)

студенту

Черкашин Інні Іллівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Діагностика фінансового стану підприємства та механізми його покращення в умовах нестабільності (на прикладі ТОВ «МТ ПБС»).

Керівник роботи

д.е.н., професор Мариненко Н.Ю.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджені наказом ректора від «07» жовтня 2025 року № 4/7-857

2. Термін подання студентом завершеної роботи 18.12.2025

3. Вихідні дані до роботи фахові наукові публікації, статистична звітність, результати самостійних авторських досліджень, матеріали галузевих Інтернет-сайтів, статична звітність ТОВ «МТ ПБС»

4. Зміст роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

Розділ 1. Теоретичні підходи до діагностики фінансового стану підприємства

Розділ 2. Практичні аспекти діагностики фінансового стану ТОВ «МТ ПБС» в умовах нестабільності

Розділ 3. Механізми покращення фінансового стану ТОВ «МТ ПБС» в умовах нестабільності

Розділ 4. Охорона праці та безпека життєдіяльності ТОВ «МТ ПБС»

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень, слайдів)

Таблиця 1.1. Основні підходи до визначення дефініції «діагностика фінансового стану підприємства»

Рисунок 1.1. Основні завдання діагностики фінансового стану підприємства

Рисунок 1.2. Основні напрями діагностики фінансового стану підприємства

Рисунок 1.3. Методи діагностики фінансового стану підприємства

Рисунок 1.4. Взаємозв'язок принципів діагностики фінансового стану

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата завдання видав	Підпис, дата завдання прийняв
Охорона праці	Радинський С.В., к.е.н., доцент		
Безпека в надзвичайних ситуаціях	Стручок В.С., старший викладач кафедри ОХ		

7. Дата видачі завдання «07» жовтня 2025 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір та затвердження теми кваліфікаційної роботи	07.10.2025	Виконано
2	Робота над планом, затвердження плану	07.11.2025	Виконано
3	Пошук та підбір літератури, відповідно до затвердженого плану	17.11.2025	Виконано
4	Робота над першим (теоретичним) розділом	24.11.2025	Виконано
5	Робота над другим (аналітичним) розділом	01.12.2025	Виконано
6	Робота над третім (проектно-рекомендаційним) розділом	08.12.2025	Виконано
7	Робота над четвертим розділом «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях».	12.12.2025	Виконано
8	Підписання розділу в консультантів		Виконано
9	Проходження нормоконтролю	15.12.2025	Виконано
10	Підготовка керівником відгуку та отримання зовнішньої рецензії	16.12.2025	Виконано
11	Попередній захист кваліфікаційної роботи	18.12.2025	Виконано
	Робота ЕК. Захист кваліфікаційної роботи	23.12.2025	Виконано

Студент

Керівник роботи

(підпис)

Черкашин І.І.
(прізвище та ініціали)

Мариненко Н.Ю.
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Черкашин І. І. Діагностика фінансового стану підприємства та механізми його покращення в умовах нестабільності (на прикладі ТОВ «МТ ПБС»). – Рукопис.

Дослідження на здобуття освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». – Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя – Тернопіль, 2025.

Об'єктом дослідження є процес формування, оцінювання та управління фінансовим станом ТОВ «МТ ПБС» в системі його господарської діяльності.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і прикладних підходів до діагностики фінансового стану підприємства та механізмів його покращення з урахуванням дії факторів економічної нестабільності.

Метою кваліфікаційної роботи є комплексне дослідження теоретичних, методичних і практичних засад діагностики фінансового стану підприємства та розроблення механізмів його покращення в умовах економічної нестабільності, спрямованих на підвищення ефективності функціонування, фінансової стійкості й конкурентоспроможності суб'єктів господарювання.

Методи дослідження: теоретичні методи (аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення, абстрагування), економіко-статистичні методи, коефіцієнтний аналіз, економіко-математичне моделювання, графічний метод.

У кваліфікаційній роботі досліджено теоретичні підходи діагностики фінансового стану підприємства, здійснено комплексний аналіз практичних аспектів діагностики фінансового стану ТОВ «МТ ПБС» в умовах нестабільності, запропоновані механізми покращення фінансового стану ТОВ «МТ ПБС» в умовах нестабільності.

Ключові слова: фінансовий стан, діагностика, ймовірність банкрутства, нестабільність, рентабельність, ліквідність, фінансова стійкість, фінансова стратегія, фінансові ризики.

ANNOTATION

Cherkashyn I. I. Diagnosis of an enterprise's financial condition and mechanisms for its improvement under conditions of instability (LLC "MT PBS" as a case of study). – Manuscript.

Research for obtaining the "Master" educational level in specialty 072 "Finance, banking, insurance and stock market". – Ternopil Ivan Puluj National Technical University. – Ternopil, 2025.

The *object* of the study is the process of formation, assessment and management of the financial condition of the LLC "MT PBS" in the system of its economic activity. The *subject* of the study is a set of theoretical, methodological and applied approaches to the diagnosis of the financial condition of the enterprise and mechanisms for its improvement, taking into account the effects of factors of economic instability.

Research methods: theoretical methods (analysis, synthesis, induction, deduction, generalization, abstraction), economic and statistical methods, coefficient analysis, economic and mathematical modeling, graphical method.

The *purpose* of the qualification work is a comprehensive study of the theoretical, methodological and practical principles of diagnosing the financial condition of an enterprise and developing mechanisms for its improvement in conditions of economic instability, aimed at increasing the efficiency of functioning, financial stability and competitiveness of business entities.

Theoretical approaches to diagnosing the financial condition of an enterprise are studied in the qualification work as well as a comprehensive analysis of practical aspects of diagnosing the financial condition of the LLC "MT PBS" under conditions of instability is conducted and mechanisms for improving the financial condition of the LLC "MT PBS" under conditions of instability are proposed.

Keywords: financial condition, diagnostics, probability of bankruptcy, instability, profitability, liquidity, financial stability, financial strategy, financial risks.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА.....	11
1.1. Поняття, сутність та зміст діагностики фінансового стану підприємства – основного елементу забезпечення економічної безпеки підприємства.....	11
1.2. Методи, принципи, функції та різновиди діагностики фінансового стану підприємства.....	19
1.3. Методичний інструментарій діагностики фінансового стану підприємства.....	27
Висновки до розділу 1.....	37
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «МТ ПБС» В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ.....	39
2.1. Загальна організаційно-економічна характеристика ТОВ «МТ ПБС».....	39
2.2. Діагностика ключових показників фінансового стану підприємства.....	46
2.3. Діагностика інтегрального показника фінансового стану на підприємстві.....	55
Висновки до розділу 2.....	68
РОЗДІЛ 3. МЕХАНІЗМИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «МТ ПБС» В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ.....	70
3.1. Розробка та реалізації фінансової стратегії в умовах ризиків та нестабільності.....	70
3.2. Підвищення показників рентабельності господарської діяльності за рахунок інтегруванням інструментів цифровізації в діяльність підприємства.....	79
3.3. Побудова системи управління фінансовими ризиками на ТОВ «МТ ПБС» в умовах нестабільності.....	86
Висновки до розділу 3.....	99
РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «МТ ПБС».....	101
4.1. Організація охорони праці на ТОВ «МТ ПБС».....	101
4.2. Фінансування заходів ЦЗ працівників підприємства в умовах НС воєнного часу.....	104
Висновки до розділу 4.....	107
ВИСНОВКИ.....	108
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	114
ДОДАТКИ.....	121

ВСТУП

Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що сучасні умови господарювання характеризуються високим рівнем економічної нестабільності, зумовленої впливом глобальних кризових процесів, воєнних дій, порушенням логістичних ланцюгів, інфляційними коливаннями, енергетичними загрозами та непередбачуваністю зовнішнього середовища. У таких умовах забезпечення фінансової стійкості підприємств стає ключовою передумовою їх виживання, стабільного функціонування та розвитку. Від здатності суб'єктів господарювання оперативно адаптуватися до змін ринку, підтримувати ліквідність, рентабельність та ділову активність залежить їх конкурентоспроможність і довгострокова життєздатність.

Діагностика фінансового стану виступає важливим елементом системи стратегічного й антикризового управління підприємством, адже вона дозволяє виявити внутрішні резерви підвищення ефективності, оцінити фінансову рівновагу, визначити проблемні зони, спрогнозувати можливі ризики та сформувати напрямки фінансового оздоровлення. Комплексна оцінка фінансового стану забезпечує науково обґрунтовану основу для прийняття управлінських рішень щодо оптимізації структури капіталу, підвищення платоспроможності, збалансування грошових потоків та підвищення загальної фінансової безпеки підприємства.

Особливої актуальності тема діагностики та покращення фінансового стану набуває в умовах нестабільності української економіки, коли підприємства стикаються із суттєвими фінансовими обмеженнями, зниженням платоспроможного попиту, ускладненим доступом до кредитних ресурсів і підвищеним рівнем невизначеності. У цьому контексті розроблення дієвих механізмів фінансової діагностики та інструментів підвищення стійкості підприємства є важливою науково-практичною задачею, спрямованою на підвищення ефективності управління, мінімізацію ризиків та забезпечення

стабільного розвитку бізнесу в посткризовому середовищі. Таким чином, обрана тема кваліфікаційної роботи «Діагностика фінансового стану підприємства та механізми його покращення в умовах нестабільності» є актуальною, оскільки відповідає потребам сучасної економіки, сприяє вдосконаленню управлінських підходів до забезпечення фінансової рівноваги та формує наукове підґрунтя для підвищення конкурентоспроможності підприємств в умовах турбулентного ринкового середовища.

Метою кваліфікаційної роботи є комплексне дослідження теоретичних, методичних і практичних засад діагностики фінансового стану підприємства та розроблення механізмів його покращення в умовах економічної нестабільності, спрямованих на підвищення ефективності функціонування, фінансової стійкості й конкурентоспроможності суб'єктів господарювання.

Виходячи із мети кваліфікаційної роботи ключовими **завданнями** даного наукового дослідження є вивчення таких питань:

- дослідити поняття, сутність та зміст діагностики фінансового стану підприємства – основного елементу забезпечення економічної безпеки підприємства;
- визначити методи, принципи, функції та різновиди діагностики фінансового стану підприємства;
- розглянути та узагальнити методичний інструментарій діагностики фінансового стану підприємства;
- загальна організаційно-економічна характеристика ТОВ «МТ ПБС»;
- діагностика ключових показників фінансового стану ТОВ «МТ ПБС»;
- діагностика інтегрального показника фінансового стану на ТОВ «МТ ПБС»;
- запропонувати розробку та реалізацію фінансової стратегії в умовах ризиків та нестабільності;
- подати заходи підвищення показників рентабельності господарської діяльності за рахунок інтегруванням інструментів цифровізації в діяльність підприємства;

–здійснити побудову системи управління фінансовими ризиками на підприємстві в умовах нестабільності.

Об’єктом дослідження виступає процес формування, оцінювання та управління фінансовим станом пТОВ «МТ ПБС» в системі його господарської діяльності.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і прикладних підходів до діагностики фінансового стану підприємства та механізмів його покращення з урахуванням дії факторів економічної нестабільності.

Інформаційна база дослідження включає законодавчі та нормативно-правові акти України, що регламентують фінансову діяльність підприємств; наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених; статистичні дані Державної служби статистики України; фінансова звітність ТОВ «МТ ПБС»; матеріали офіційних сайтів Міністерства фінансів України, Національного банку України, а також результати власних аналітичних розрахунків автора.

Практичне значення результатів кваліфікаційної роботи полягає у тому, що розроблені теоретико-методичні положення та практичні рекомендації можуть бути використані керівниками підприємств для підвищення ефективності фінансового управління, забезпечення ліквідності, фінансової рівноваги та зниження ризиків у періоди економічної нестабільності. Запропоновані механізми покращення фінансового стану можуть бути застосовані під час розроблення стратегій розвитку, антикризових програм та системи контролінгу на підприємстві.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що запропоновано проект впровадження CRM-системи Vinotel як інноваційного інструменту цифрової трансформації управління господарською діяльністю ТОВ «МТ ПБС», що дасть можливість збільшити обсяги продажу та забезпечити зростання фінансового стану підприємства у стратегічному періоді.

Методи дослідження, представлені у даній кваліфікаційній роботі, включають: теоретичні методи (аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення,

абстрагування) – для уточнення сутності понять «фінансовий стан» і «фінансова стійкість підприємства», «діагностика фінансового стану»; економіко-статистичні методи – для діагностики динаміки показників фінансового стану підприємства; коефіцієнтний аналіз – для виявлення тенденцій у ліквідності, платоспроможності, рентабельності та діловій активності; економіко-математичне моделювання – для формування інтегральної оцінки фінансового стану; графічний метод – для візуалізації результатів аналізу та ідентифікації проблемних зон у фінансовій діяльності підприємства.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи полягала у представленні та обговоренні основних положень проведеного наукового дослідження на наукових заходах кафедри економіки та фінансів ТНТУ імені Івана Пулюя. Зокрема, результати дослідження були апробовані під час участі у міжнародних науково-практичних конференціях на тему «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах», що підтвердило їх наукову новизну, практичну значущість та відповідність сучасним науковим підходам.

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота викладена на 111 сторінках основного тексту та структурно охоплює всі необхідні елементи наукового дослідження. Її зміст складається із вступу, чотирьох розділів основної частини, які включають: теоретичний, аналітико-практичний, методичний розділ щодо удосконалення механізмів управління, а також розділ з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності. До складу кваліфікаційної роботи також входять висновки до кожного розділу, загальні висновки, список використаних джерел (який налічує 64 позиції) та додатки (у кількості 8 од.). Для підвищення наочності та аргументованості результатів проведеного дослідження у роботі представлено 25 таблиць і 16 рисунків, які відображають основні етапи аналізу, узагальнення даних і результати практичної апробації запропонованих підходів.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Поняття, сутність та зміст діагностики фінансового стану підприємства – основного елементу забезпечення економічної безпеки підприємства

Фінансова діагностика є одним із ключових інструментів сучасного управління підприємством, адже вона забезпечує можливість комплексного оцінювання його фінансово-економічного стану, визначення рівня стійкості, ефективності функціонування та потенційних ризиків. У сучасних умовах економічної нестабільності, коливань валютних курсів, інфляційних процесів та зростання фінансових загроз особливої ваги набуває необхідність своєчасного виявлення проблем у фінансовій діяльності підприємства, прогнозування кризових ситуацій і розроблення дієвих механізмів їх запобігання [51, с.32].

Діагностика фінансового стану розглядається не лише як аналітичний інструмент, а й як важливий елемент системи забезпечення економічної безпеки підприємства, оскільки дозволяє ідентифікувати внутрішні та зовнішні загрози, оцінити рівень фінансової стабільності, визначити напрями зміцнення платоспроможності, прибутковості та конкурентоспроможності. Саме результати діагностики слугують основою для прийняття управлінських рішень щодо формування фінансової стратегії, оптимізації структури капіталу, управління ризиками та запобігання кризовим явищам у діяльності суб'єкта господарювання.

У науковій літературі можна побачити різні підходи до визначення поняття «діагностика фінансового стану підприємства» (табл.1.1), проте досі не вироблена єдина концепція її трактування, не визначено остаточно її зміст, структуру та функціональне призначення. Це зумовлює необхідність системного узагальнення теоретичних підходів до розуміння сутності фінансової діагностики, уточнення її ролі у забезпеченні економічної безпеки та формування сучасного методичного інструментарію її проведення в умовах динамічного зовнішнього середовища.

Таблиця 1.1

Основні підходи до визначення дефініції «діагностика фінансового стану підприємства»

Автор(и)	Визначення дефініції	Підхід до визначення
Бень Т. Г., Довбня С.Б. [2]	Діагностика фінансового стану – оцінка фінансового стану підприємства за допомогою поглибленого та експрес-аналізу, які виявляють проблемні зони підприємства і причини їх виникнення	Аналітичний підхід – зосереджується на визначенні фінансового стану підприємства через систему показників і виділення «вузьких місць» його діяльності.
Приймак С. В. [47]	Фінансова діагностика – це процес ідентифікації якості фінансового стану підприємства та визначення чинників, які впливають на його фінансові параметри	Факторний підхід – акцент робиться на виявленні взаємозв'язків між фінансовими показниками та факторами, що формують їх динаміку.
Сметанюк О. А. [54]	Діагностика фінансового стану - ідентифікація стану об'єкта через реалізацію комплексу дослідницьких процедур, направлених на виявлення домінантних факторів такого стану, симптомів та причин виникнення проблеми або можливих ускладнень, оцінку можливостей підприємства реалізувати стратегічні й тактичні цілі, підготовку необхідної інформаційної бази для прийняття рішення.	Системно-аналітичний підхід – розглядає діагностику як комплексну процедуру дослідження, що поєднує аналітичні, управлінські та прогностичні функції.
Гетьман О.О., Шаповал В.М.[6]	Діагностика фінансового стану – спосіб розпізнавання соціально-економічної системи за допомогою реалізації комплексу дослідницьких процедур і виявлення в них слабких ланок і «вузьких місць»	Діагностично-структурний підхід – орієнтований на визначення внутрішніх диспропорцій у фінансовій системі підприємства та пошук резервів її зміцнення.
Миценко Н.Г., Сорока У.П. [35]	Діагностика фінансового стану - це процес оцінки стану об'єкта, його ліквідності та платоспроможності за допомогою методики експрес-аналізу і поглибленого аналізу, що дасть змогу виявити проблеми фінансового стану підприємства, причини їх виникнення та визначити методи покращення ситуації	Комплексно-аналітичний підхід – базується на поєднанні експрес- та детального аналізу для всебічної оцінки фінансової стабільності та результативності підприємства.
Лігоненко Л.О. [28]	Діагностика фінансового стану не тільки як дослідження минулого та теперішнього стану підприємства, а й передбачення ймовірного розвитку ситуації у внутрішньому та зовнішньому оточенні, а її наслідком є обґрунтування заходів щодо удосконалення системи управління, фінансового оздоровлення підприємства та зростання його ринкової привабливості	Прогностично-управлінський підхід – передбачає інтеграцію діагностики у стратегічне управління підприємством з метою підвищення його фінансової стійкості та конкурентоспроможності.

Джерело: складено автором на основі [2; 6; 28; 35; 47; 54]

Наведена у таблиці 1.1. сукупність підходів до трактування поняття «діагностика фінансового стану підприємства» свідчить про багатогранність його змісту та різновекторність наукових позицій щодо сутності даної категорії.

Так, частина авторів (Бень Т. Г., Копчак Ю. С.; Міценко Н. Г., Сорока У. П.) розглядають фінансову діагностику переважно як аналітичний процес, спрямований на оцінку фінансового стану за допомогою експрес- та поглибленого аналізу, що дозволяє виявити проблемні зони підприємства, причини їх виникнення та визначити напрями покращення фінансових результатів. Такий підхід має аналітико-прикладний характер і орієнтований на практичну ідентифікацію відхилень у фінансових показниках.

Інша група науковців (Приймак С. В.; Сметанюк О. А.; Гетьман О. О., Шаповал В. М.) трактує діагностику як комплексну систему дослідження, що поєднує не лише оцінку фінансових параметрів, а й ідентифікацію чинників впливу, симптомів кризових явищ та потенціалу реалізації стратегічних цілей. У межах цього підходу діагностика виступає інструментом управління фінансовою безпекою підприємства, який формує інформаційну основу для прийняття ефективних управлінських рішень.

У роботах Лігоненко Л. О. поняття діагностики фінансового стану розширюється до прогностичного підходу, який передбачає не лише дослідження поточного і минулого стану підприємства, але й прогнозування тенденцій його розвитку у майбутньому. Такий підхід інтегрує діагностику в стратегічне управління, акцентуючи увагу на її ролі у формуванні заходів фінансового оздоровлення та підвищення конкурентоспроможності.

Таким чином, аналіз наукових підходів свідчить, що діагностика фінансового стану підприємства є багатокomпонентним процесом, який поєднує елементи аналізу, прогнозування, ідентифікації ризиків та прийняття управлінських рішень. Вона виконує функцію не лише оцінювання поточного фінансового стану, а й забезпечення економічної безпеки підприємства через виявлення потенційних загроз і визначення шляхів їх нейтралізації.

Виходячи з поставленої мети, слід виокремити основні завдання діагностики фінансового стану підприємства, які спрямовані на забезпечення об'єктивного, всебічного та системного аналізу фінансової діяльності суб'єкта господарювання. Основні завдання реалізації діагностики фінансового стану підприємства представлено на рис. 1.1.

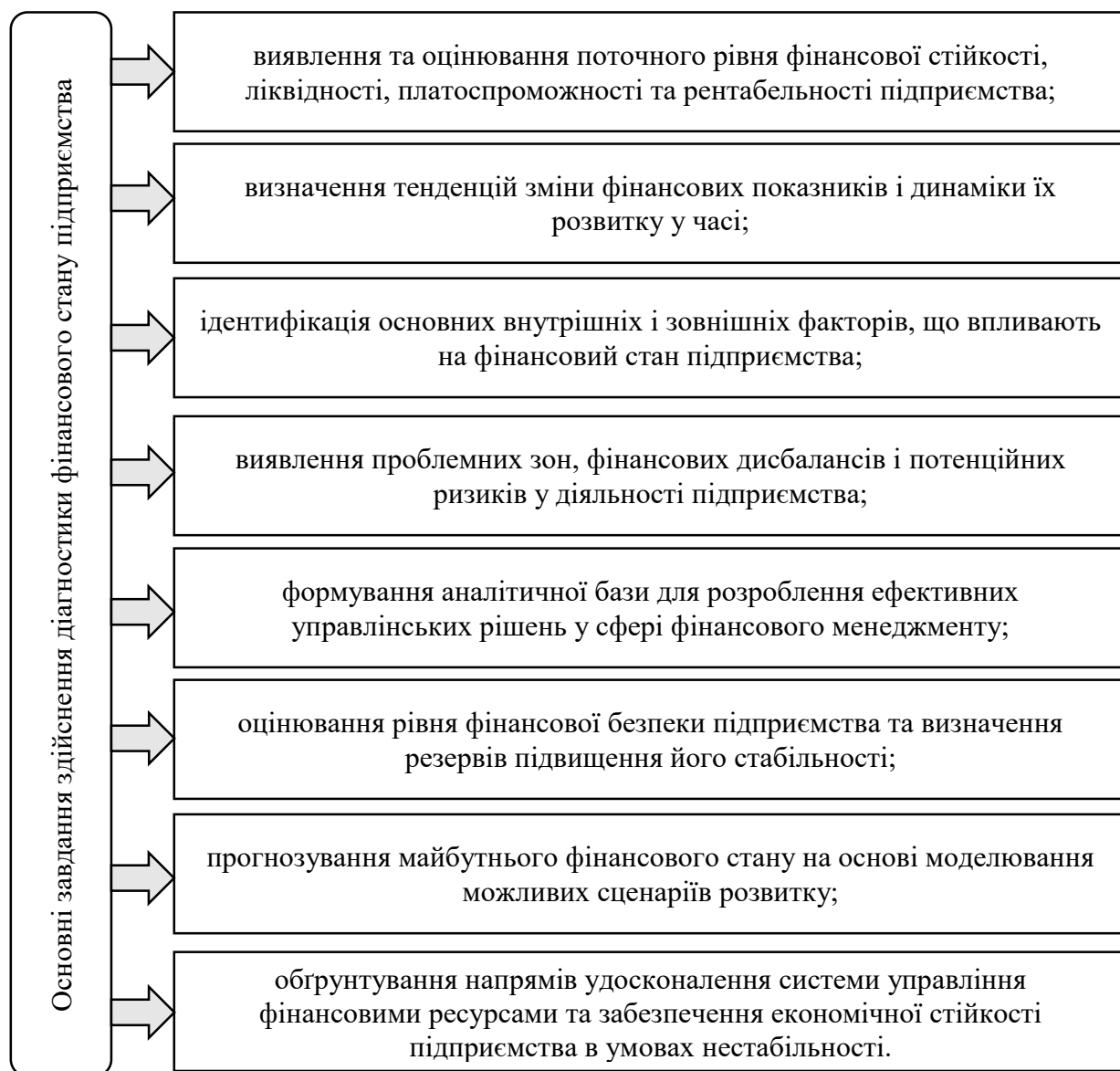

Рисунок 1.1. Основні завдання діагностики фінансового стану підприємства

Джерело: складено автором на основі [12, с.48]

Таким чином, система завдань діагностики фінансового стану підприємства охоплює як аналітичні, так і прогностично-управлінські аспекти,

що дозволяє не лише оцінити поточний стан підприємства, але й забезпечити науково обґрунтоване планування його фінансового розвитку.

Виходячи із завдань діагностики фінансового стану підприємства, можна констатувати необхідність формування ефективної системи управління фінансовими ресурсами, яка ґрунтується на принципах системності, прозорості та адаптивності до змін зовнішнього середовища. Управління фінансовим станом має здійснюватися на основі постійного моніторингу та аналітичного оцінювання ключових показників із використанням сучасних методів, прийомів і методик фінансового аналізу.

У цьому контексті доцільним є проведення діагностики фінансового стану підприємства за певною послідовністю етапів, які забезпечують комплексність і результативність дослідження, а саме [20, с.247]:

- удосконалення механізму управління підприємством із урахуванням принципів фінансової прозорості та підзвітності. Для великих підприємств і корпоративних структур оптимальним підходом є впровадження системи бюджетного управління, що дозволяє здійснювати контроль за формуванням і використанням фінансових ресурсів на всіх рівнях управління;

- розроблення раціональної організаційної структури управління, заснованої на поділі підприємства на окремі бізнес-одиниці, що сприяє підвищенню відповідальності керівників підрозділів за результати діяльності та забезпечує гнучкість у прийнятті управлінських рішень;

- організація ефективної роботи фінансової служби, яка забезпечує своєчасне отримання достовірної інформації за всіма напрямками діяльності підприємства: за об'єктами фінансового управління, управлінськими процесами (планування, аналіз, прогнозування), а також за основними фінансовими потоками.

Таким чином, послідовна реалізація зазначених етапів сприяє підвищенню ефективності системи управління фінансовим станом підприємства, забезпечує своєчасне виявлення проблемних аспектів його діяльності та створює основу для

розроблення стратегічних і тактичних рішень, спрямованих на зміцнення фінансової стабільності та конкурентоспроможності.

Діагностика фінансового стану виступає невід'ємним елементом системи фінансового менеджменту будь-якого підприємства, оскільки забезпечує комплексне оцінювання результатів його господарської діяльності. Вона передбачає проведення повномасштабного аналізу фінансових показників з метою визначення рівня ефективності використання ресурсного потенціалу, стабільності фінансових потоків та здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання. Ефективність діяльності підприємства підтверджується у випадку раціонального використання наявних ресурсів, дотримання платіжної дисципліни та забезпечення сталого рівня рентабельності [10, с. 190].

Виходячи із сформульованих мети, завдань, етапів та функціонального призначення, діагностику фінансового стану підприємства доцільно проводити за ключовими напрямками, які забезпечують комплексне охоплення усіх аспектів його фінансово-економічної діяльності. Такі напрями дають змогу не лише оцінити поточний стан підприємства, а й виявити тенденції його розвитку, визначити фактори впливу та можливі ризики.

Узагальнену систему основних напрямів діагностики фінансового стану підприємства представлено на рис. 1.2.

Аналіз асортименту продукції – визначення ринкової позиції підприємства. Даний напрям спрямований на дослідження структури, широти та глибини асортименту підприємства, а також на оцінку його відповідності потребам споживачів і тенденціям ринку.

Аналіз дозволяє визначити частку конкурентоспроможної продукції, частоту оновлення номенклатури, рівень диверсифікації та прибутковості окремих видів продукції. За його результатами оцінюється ринкова позиція підприємства, рівень його адаптивності до змін попиту й можливість розширення частки ринку [35, с.194].

Рисунок 1.2. Основні напрями діагностики фінансового стану підприємства

Джерело: складено автором на основі [62, с.53]

Аналіз поставок і клієнтури підприємства – визначення ключових факторів успіху. Цей напрям орієнтований на вивчення системи постачання, структури клієнтської бази, стабільності відносин із контрагентами та рівня диверсифікації ринків збуту. Аналіз передбачає оцінку обсягів постачань, надійності партнерів, рівня виконання договірних зобов’язань, а також ефективності логістичних процесів. Результати дають змогу ідентифікувати ключові фактори успіху підприємства на ринку, визначити залежність від окремих клієнтів чи постачальників і розробити заходи щодо зміцнення партнерських відносин.

Аналіз компетенцій та інтелектуального потенціалу підприємства. Метою цього напрямку є оцінювання кадрового, науково-технічного та інтелектуального потенціалу підприємства як базису його конкурентоспроможності. Аналіз охоплює рівень кваліфікації персоналу, структуру зайнятості, наявність інноваційних знань, технологій, патентів, досвіду управління знаннями. Результати дозволяють визначити, наскільки ефективно підприємство

використовує інтелектуальні ресурси для створення доданої вартості та розвитку інноваційної діяльності.

Аналіз рівня та якості менеджменту підприємства. Цей напрям спрямований на вивчення ефективності управлінських процесів, структури управління, стилю керівництва та рівня стратегічного планування. Оцінюється здатність управлінського персоналу забезпечувати узгодженість дій усіх підрозділів, своєчасне прийняття управлінських рішень, дотримання принципів економічності, прозорості та підзвітності. Високий рівень якості менеджменту забезпечує оптимізацію використання ресурсів, підвищення продуктивності праці та фінансових результатів діяльності підприємства [44, с.120].

Аналіз фінансової звітності підприємства за результатами його фінансово-господарської діяльності – складання економічного паспорту підприємства. Основним завданням цього напрямку є систематизація та аналітична інтерпретація показників фінансової звітності (балансу, звіту про фінансові результати, звіту про рух грошових коштів тощо). Узагальнення результатів здійснюється шляхом складання «економічного паспорту підприємства», який відображає інтегральну характеристику його фінансового стану, динаміку розвитку та позицію у галузі.

Аналіз конкурентних переваг і порівняльний аналіз із підприємствами-конкурентами. Цей напрям передбачає ідентифікацію сильних і слабких сторін підприємства порівняно з основними конкурентами. Проводиться оцінка цінової політики, рівня якості продукції, технологічного забезпечення, маркетингової активності, фінансових показників і репутаційного іміджу. Порівняльний аналіз дозволяє визначити конкурентні переваги, оцінити позицію підприємства у ринковій ніші та розробити стратегію підвищення його конкурентоспроможності.

Таким чином, результатом проведення діагностики фінансового стану підприємства є отримання системи основних, найбільш інформативних показників, які комплексно, об'єктивно та достовірно відображають реальний

фінансово-економічний стан суб'єкта господарювання. На підставі цих показників формуються аналітичні висновки, розробляються прогнози та плани фінансового оздоровлення, спрямовані на підвищення ефективності управління ресурсами та забезпечення стабільного розвитку підприємства.

Фінансова діяльність підприємства має бути зорієнтована на забезпечення безперервного надходження та раціонального використання фінансових ресурсів, підтримання оптимальної структури капіталу, збалансованості між власними й залученими коштами, а також досягнення належного рівня фінансової стійкості [45]. У цьому контексті систематична оцінка фінансового стану виступає необхідним інструментом управління, який відіграє важливу роль у зміцненні економічної безпеки підприємства, підвищенні його конкурентоспроможності та здатності ефективно функціонувати в умовах нестабільного економічного середовища.

1.2 Методи, принципи, функції та різновиди діагностики фінансового стану підприємства

У процесі управління фінансово-господарською діяльністю підприємства діагностика його фінансового стану посідає важливе місце як інструмент забезпечення ефективності прийняття управлінських рішень та підтримання стабільності економічного розвитку. Її проведення ґрунтується на сукупності принципів, методів і функцій, що визначають логіку, послідовність та глибину аналітичних процедур. Саме дотримання науково обґрунтованих принципів дозволяє забезпечити об'єктивність результатів, їх аналітичну достовірність і практичну цінність для управлінців [26, с.30].

Методичне забезпечення діагностики фінансового стану охоплює широкий спектр аналітичних підходів – від традиційних коефіцієнтних розрахунків до сучасних економіко-математичних і прогнозних моделей, що дозволяють виявити закономірності розвитку, тенденції зміни фінансових показників та рівень ризиків. Різновиди фінансової діагностики, у свою чергу, відображають

багатогранність її змісту, оскільки охоплюють як експрес-оцінку поточного стану підприємства, так і поглиблений системний аналіз усіх аспектів його діяльності.

Відповідно, вивчення принципів, методів, функцій і різновидів діагностики фінансового стану є необхідною передумовою для формування цілісного науково-практичного підходу до управління фінансовою стабільністю підприємства, підвищення його конкурентоспроможності та зміцнення економічної безпеки в умовах динамічного ринкового середовища.

На основі узагальнення методів фінансової діагностики, запропонованих О. Є. Найденко [25, с.166], а також методичних підходів, сформованих у працях С. В. Приймака, доцільно побудувати узагальнену схему взаємозв'язків між основними елементами процесу діагностування фінансового стану підприємства. Така схема (рис.1.3) дозволяє відобразити логічну послідовність етапів аналізу, взаємозалежність окремих методичних підходів і напрямів оцінювання, а також їх вплив на формування інтегральної характеристики фінансової стійкості підприємства.

Рисунок 1.3. Методи діагностики фінансового стану підприємства

Джерело: складено автором на основі [35, с.165]

Відповідно до узагальнення наукових підходів, у літературі виділяють три основні методи діагностики фінансового стану підприємства: традиційний підхід, бальну систему оцінювання та математично-статистичне моделювання. Кожен із зазначених методів має власні цілі, аналітичний інструментарій і сферу застосування, що зумовлює їх взаємодоповнювальний характер у межах комплексної фінансової діагностики.

Традиційний підхід ґрунтується на використанні системи аналітичних коефіцієнтів і показників, що дозволяють оцінити ліквідність, платоспроможність, рентабельність, ділову активність та фінансову стійкість підприємства. Цей метод є найбільш поширеним завдяки своїй простоті, наочності та можливості порівняння з нормативними або середньогалузовими значеннями.

Бальна система оцінювання передбачає кількісну інтерпретацію фінансових результатів через присвоєння певних балів показникам відповідно до їх відхилення від оптимальних параметрів. Такий підхід дозволяє здійснити інтегральну оцінку фінансового стану, ранжувати підприємства за рівнем стабільності та виявляти зони ризику [49, с.55].

Математично-статистичне моделювання базується на використанні методів багатofакторного аналізу, кореляційно-регресійного моделювання, дискримінантного аналізу, побудови інтегральних індексів і прогнозних моделей. Цей метод забезпечує глибше розуміння взаємозв'язків між фінансовими показниками, дозволяє оцінити вплив зовнішніх та внутрішніх чинників і сформулювати прогноз тенденцій розвитку фінансового стану підприємства.

Поряд із методами виділяють також принципи фінансової діагностики, які являють собою сукупність основоположних положень і вимог, які визначають зміст, логіку, послідовність та методичну обґрунтованість процесу дослідження фінансового стану підприємства. Вони забезпечують єдність підходів до проведення аналітичних процедур, достовірність отриманих результатів і

практичну корисність висновків для прийняття управлінських рішень.

На думку Ю. С. Копчака [16, с.26-27], діагностика фінансового стану підприємства має базуватися на низці загальновизнаних принципів, що гарантують її об'єктивність, наукову достовірність і ефективність. Зокрема:

- своєчасність – передбачає необхідність проведення діагностики до виникнення кризових явищ або ознак неплатоспроможності, з урахуванням динамічного характеру діяльності підприємства;

- комплексність – означає розгляд фінансових процесів у взаємозв'язку з іншими економічними, організаційними та управлінськими аспектами діяльності підприємства, що забезпечує системність оцінювання;

- науковість – передбачає використання науково обґрунтованих концепцій, категорій, закономірностей і методологічних підходів до дослідження фінансового стану;

- автентичність – вимагає використання достовірної, первинної інформації, що забезпечує реалістичність результатів діагностики;

- точність – означає відповідність результатів аналізу фактичному стану підприємства, поставленим цілям і вимогам діагностичного процесу;

- об'єктивність – полягає у проведенні дослідження за попередньо визначеною програмою, на основі перевірених фактів і методик, із мінімальним впливом суб'єктивних оцінок та упереджень;

- ефективність – передбачає співставлення очікуваних результатів діагностики з витратами на її проведення, а також оцінку її практичної доцільності для прийняття управлінських рішень.

Дотримання зазначених принципів забезпечує високий рівень якості, достовірності та аналітичної корисності фінансової діагностики, сприяє своєчасному виявленню проблем у фінансово-господарській діяльності підприємства та формуванню науково обґрунтованих заходів з підвищення його фінансової стійкості й економічної безпеки.

На основі узагальнення наведених принципів доцільним є доповнення

системи принципів фінансової діагностики принципом завершеності, який логічно формується як результат реалізації попередніх положень. Сутність цього принципу полягає в тому, що взаємодія перших трьох принципів – своєчасності, комплексності та науковості – зумовлює необхідність завершення діагностичного процесу шляхом формулювання остаточних висновків, визначення діагнозу фінансового стану підприємства, а також розроблення подальших управлінських рішень і практичних рекомендацій [1]. При цьому важливим є врахування критерію економічної доцільності, що забезпечує раціональність використання ресурсів і результативність прийнятих заходів. Схематичне відображення взаємозв'язку зазначених принципів та їх логічного завершення наведено на рис. 1.4.

Рисунок 1.4. Взаємозв'язок принципів діагностики фінансового стану

Джерело: складено автором на основі [19, с.141]

Після розгляду методів та принципів діагностики логічним є перехід до аналізу її функціонального призначення. Саме функції відображають змістову сутність діагностики фінансового стану підприємства, визначають її роль у

системі фінансового менеджменту та спрямованість на досягнення стратегічних і тактичних цілей управління. Вони забезпечують практичну реалізацію діагностичних процедур, поєднуючи аналітичну, інформаційну й управлінську складові процесу.

Основні функції діагностики фінансового стану підприємства можна узагальнити у такій системі [23, с.66]: аналітична функція – забезпечує всебічне вивчення фінансово-господарських процесів, оцінювання показників ефективності, ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та виявлення внутрішніх резервів підприємства; інформаційна функція – полягає у формуванні достовірної, систематизованої інформаційної бази, необхідної для прийняття управлінських рішень у сфері фінансів, інвестицій і ризик-менеджменту; прогностична функція – спрямована на визначення тенденцій розвитку фінансового стану підприємства, прогнозування можливих ризиків і наслідків управлінських рішень; контрольна функція – передбачає здійснення моніторингу за фінансовими результатами діяльності, своєчасне виявлення відхилень від запланованих показників і встановлення причин їх виникнення; регулююча функція – полягає у розробленні заходів фінансового оздоровлення, оптимізації структури капіталу, підвищенні платоспроможності та забезпеченні стабільності фінансових потоків; оціночна функція – дає змогу визначати рівень фінансової безпеки, конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості підприємства на основі узагальнених аналітичних показників; управлінська функція – забезпечує використання результатів діагностики для прийняття стратегічних і тактичних рішень, спрямованих на підвищення ефективності діяльності підприємства та зміцнення його фінансового потенціалу.

Таким чином, функції діагностики фінансового стану підприємства утворюють взаємопов'язану систему, яка забезпечує реалізацію її головного призначення — своєчасне виявлення проблем, обґрунтування ефективних управлінських рішень і підтримання фінансової стійкості суб'єкта господарювання.

У сучасних умовах господарювання особливого значення набуває розвиток методичного інструментарію діагностики та формування на цій основі різноманітних її різновидів, що забезпечують повноцінне й своєчасне оцінювання фінансового стану підприємства. Як зазначає Ю. С. Копчак [16, с. 29], діагностика фінансового стану підприємства реалізується у два основні етапи (види): експрес-діагностика та фундаментальна діагностика.

Експрес-діагностика спрямована на швидке визначення загальної фінансової ситуації підприємства та виявлення перших ознак фінансової нестабільності. Основними її завданнями є [8]:

- виявлення так званих «слабких сигналів» зовнішнього і внутрішнього середовища, засвідчуючи можливі негативні зміни у фінансово-господарській діяльності підприємства;
- оцінювання напрямів розвитку фінансового стану, зокрема визначення тенденцій погіршення чи поліпшення основних фінансових показників;
- узагальнення результатів попередньої оцінки для формування висновків про фінансову стійкість та «фінансове здоров'я» підприємства.

Фундаментальна діагностика має поглиблений характер і здійснюється після первинної оцінки, забезпечуючи більш детальне вивчення фінансових процесів. На цьому етапі вирішуються такі завдання: – кількісна оцінка масштабів і динаміки порушення фінансових пропорцій у фазах кругообігу капіталу; – виявлення причин виникнення фінансових дисбалансів, визначення ступеня їх впливу на загальний стан підприємства та аналіз тенденцій зміни цих чинників у часі [17, с. 242]. Графічне відображення видів діагностики фінансового стану підприємства подано на рис. 1.5. Комплексна система діагностики, представлена в додатку А, базується на інтеграції інформації про стан внутрішнього та зовнішнього середовища, а також даних щодо фінансової діяльності підприємства за попередні періоди.

Інформаційною базою для проведення фінансової діагностики виступають офіційні форми фінансової звітності: звіт про фінансовий стан (форма №1), звіт

про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) (форма №2), звіт про рух грошових коштів (форма №3), звіт про власний капітал (форма №4), а також статистична звітність, оперативні аналітичні дані й основні показники ринкового середовища [23, с. 67].

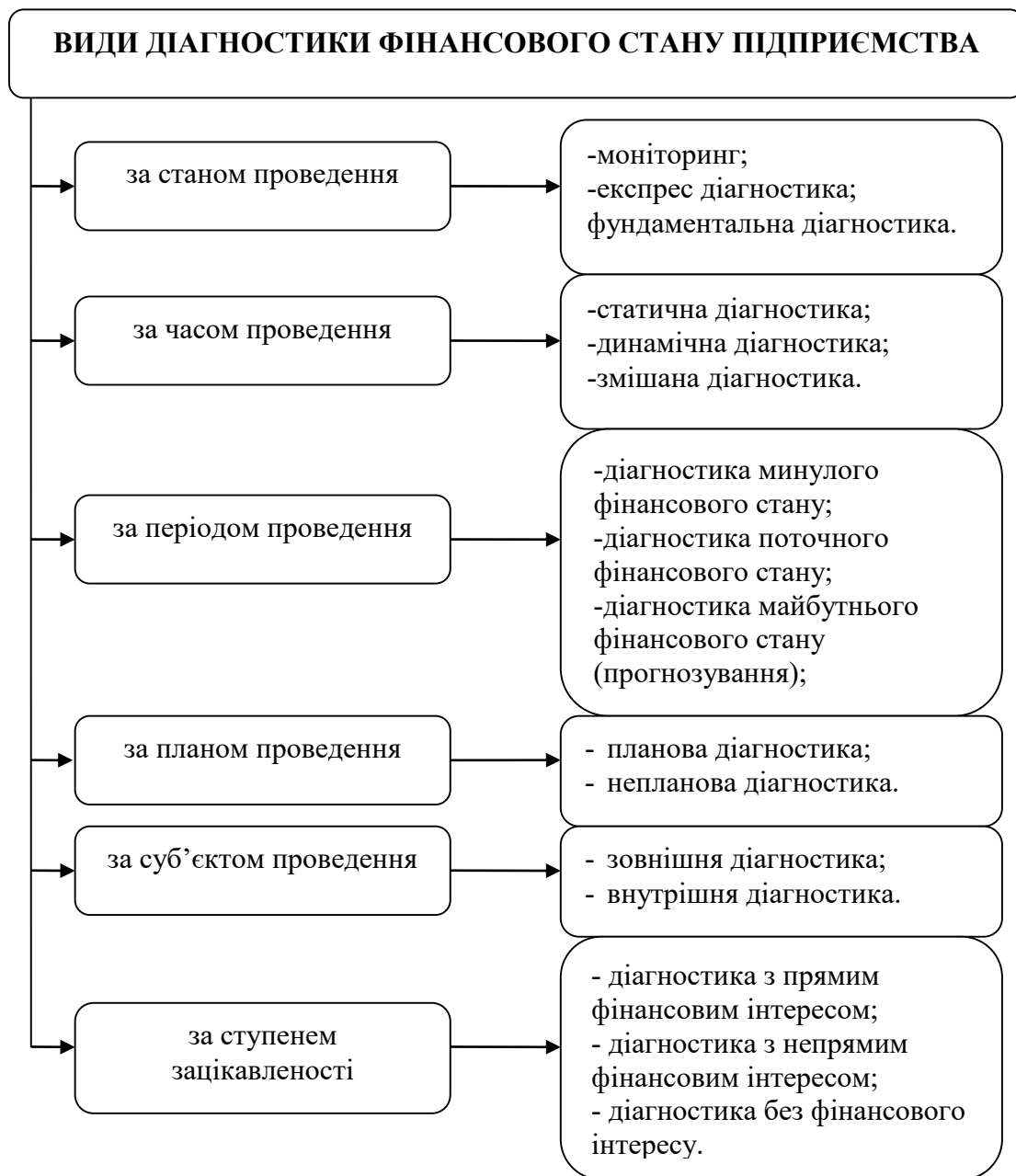

Рисунок 1.5. Види діагностики фінансового стану підприємства

Джерело: складено автором на основі [29]

Експрес- і фундаментальна діагностика утворюють єдину цілісну систему аналітичного оцінювання, що дозволяє не лише визначати поточний фінансовий

стан підприємства, але й виявляти глибинні причини його змін, формуючи науково обґрунтовану основу для прийняття управлінських рішень.

Узагальнюючи викладене, слід зазначити, що діагностика фінансового стану підприємства є важливим інструментом забезпечення комплексного виявлення, аналізу, усунення та прогнозування фінансових проблем з метою своєчасного прийняття управлінських рішень випереджувального характеру. Її основне призначення полягає у створенні інформаційного підґрунтя для досягнення стратегічних і тактичних цілей підприємства, підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами та зміцнення економічної стійкості [14, с.132]. Знання теоретичних засад діагностики – її принципів, методів і видів – забезпечує можливість правильно ідентифікувати фінансовий стан підприємства, об'єктивно оцінити причини позитивних чи негативних відхилень у його діяльності та визначити напрями покращення фінансових результатів. Саме володіння навичками фінансової діагностики дозволяє підприємству своєчасно реагувати на зміни внутрішнього і зовнішнього середовища, підтримувати стабільний розвиток та підвищувати рівень своєї конкурентоспроможності в умовах економічної нестабільності.

1.3 Методичний інструментарій діагностики фінансового стану підприємства

У процесі управління фінансово-господарською діяльністю підприємства важливе значення має застосування науково обґрунтованого методичного інструментарію діагностики його фінансового стану. Саме від вибору методів, показників та аналітичних прийомів залежить глибина, об'єктивність і практична цінність результатів оцінювання.

Методичний інструментарій діагностики забезпечує системне дослідження фінансової діяльності підприємства, виявлення закономірностей її розвитку, оцінку фінансової стійкості, ліквідності, прибутковості та платоспроможності.

Комплексне використання методичних підходів дозволяє сформулювати

узагальнену характеристику фінансового стану, виявити «вузькі місця» у діяльності підприємства та визначити потенційні резерви зростання ефективності. Поряд із цим, застосування економіко-математичних, статистичних і графоаналітичних методів забезпечує підвищення точності діагностичних оцінок, можливість прогнозування майбутніх тенденцій і розроблення ефективних управлінських рішень. Вивчення методичного інструментарію діагностики фінансового стану підприємства є необхідною передумовою для створення дієвої системи фінансового моніторингу, яка сприяє зміцненню економічної безпеки, підвищенню фінансової стабільності та забезпеченню сталого розвитку суб'єкта господарювання [20, с.247].

У сучасній економічній науці накопичено значний теоретико-методичний доробок, присвячений питанням діагностики, аналізу та комплексної оцінки фінансового стану підприємств. У науковій літературі представлено широкий спектр методичних підходів і засобів фінансової діагностики, що відрізняються глибиною дослідження, складністю застосування та ступенем аналітичної деталізації. Більшість учених наголошують на доцільності здійснення діагностики фінансового стану підприємства у двох взаємопов'язаних формах: експрес-діагностика та поглиблена діагностика (додаток Б).

Експрес-діагностика дає змогу оперативно оцінити загальні тенденції фінансового розвитку підприємства, своєчасно виявити ознаки погіршення фінансової стабільності та визначити первинні напрями коригувальних заходів. Натомість поглиблена діагностика забезпечує більш детальне, системне й кількісно обґрунтоване дослідження причин і наслідків виявлених відхилень, аналіз структури капіталу, динаміки оборотності активів, рівня рентабельності та платоспроможності. Використання алгоритму проведення експрес- та поглибленої діагностики фінансового стану (рисунок 1.6., додаток Б) дає змогу здійснювати дослідження послідовно та логічно, поетапно формуючи так званий економічний «портрет» підприємства, який відображає основні характеристики його фінансової стабільності, ефективності використання ресурсів і динаміки розвитку.

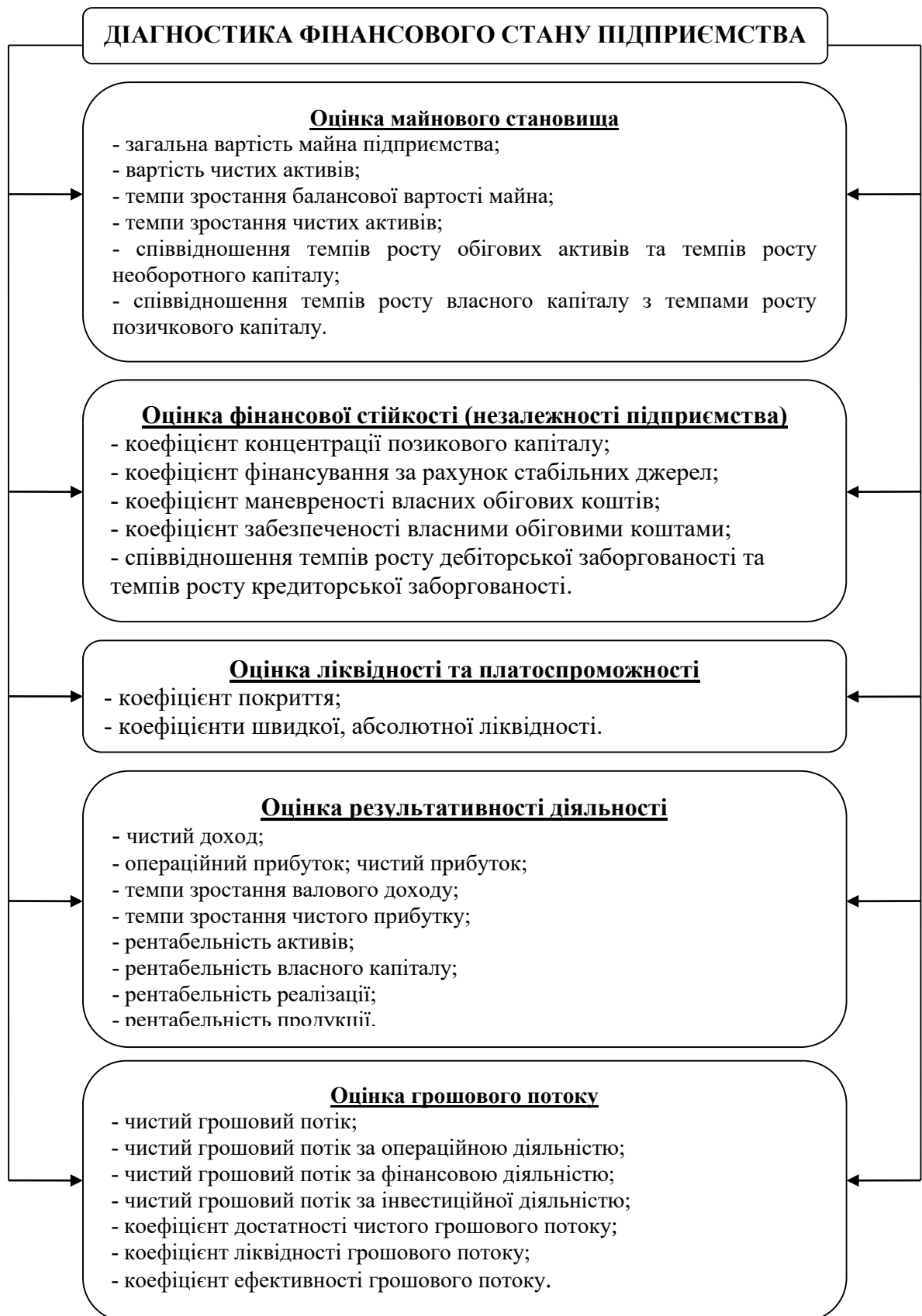

Рисунок 1.6. Цільові напрямки дослідження та система локальних показників для комплексної діагностики фінансового стану підприємства
Джерело: складено автором на основі [22, с.109; 27; 45; 48; 50, с.9; 55, с.107; 63, с.192-193]

Застосування узагальненого алгоритму діагностики фінансового стану підприємства (рис. 1.6) дозволяє забезпечити комплексний підхід до аналізу фінансової інформації, інтегрувати результати оцінювання в систему управлінських рішень та підвищити рівень аналітичного забезпечення фінансового менеджменту підприємства.

На рисунку 1.7 представлено цільові напрями дослідження та систему локальних показників, які використовуються для діагностики фінансового стану підприємства. Узагальнення наукових підходів до проведення фінансової діагностики свідчить про те, що для оцінювання фінансової стійкості суб'єкта господарювання у вітчизняній та зарубіжній практиці застосовується широкий спектр коефіцієнтів, що відображають різні аспекти фінансової рівноваги та структури капіталу. На нашу думку, для комплексного та водночас інформативного аналізу фінансової стійкості доцільним є використання таких показників, як коефіцієнт концентрації позикового капіталу, який характеризує рівень залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування; коефіцієнт стійкого фінансування, що показує частку стабільних джерел у структурі капіталу; коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів, який відображає гнучкість використання власного капіталу; та коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами, що дає змогу оцінити здатність підприємства самостійно фінансувати свою поточну діяльність (додаток В).

Наступним важливим напрямом діагностики фінансового стану є аналіз ліквідності підприємства, який слугує основним індикатором рівня платоспроможності та короткострокової фінансової стабільності. Згідно з методичними рекомендаціями, для оцінювання ліквідності використовуються такі ключові показники: коефіцієнт покриття (загальної ліквідності), що відображає співвідношення оборотних активів до поточних зобов'язань; коефіцієнт термінової ліквідності, який враховує найбільш мобільні активи підприємства; коефіцієнт абсолютної ліквідності, що характеризує здатність негайного погашення короткострокових зобов'язань за рахунок грошових

коштів та їх еквівалентів (додаток Г).

Рисунок 1.7. Структурна модель діагностики фінансового стану із застосуванням інструментарію нечіткої логіки

Джерело: складено автором на основі [58, с.127]

Слід зазначити, що у процесі внутрішньої оцінки платоспроможності підприємства можливим є визначення частки боргових зобов'язань, які можуть бути погашені за рахунок окремих елементів оборотних активів. Проте більш важливим аналітичним критерієм є встановлення факту перевищення загальної величини оборотних коштів над короткостроковими зобов'язаннями, що свідчить про фінансову стійкість і стабільність поточної діяльності підприємства. У зв'язку з цим доцільним вважається використання для оцінювання платоспроможності насамперед коефіцієнта покриття, який відображає загальний рівень ліквідності підприємства, а також більш вимогливого показника — коефіцієнта абсолютної ліквідності, що демонструє

здатність негайного погашення поточних боргів за рахунок наявних грошових коштів (додаток Г).

Поряд із цим, важливою складовою системи діагностики фінансового стану є показники результативності діяльності підприємства, які відображають рівень його ефективності, прибутковості та ділової активності (додаток Д). Аналіз цих показників дозволяє оцінити досягнуті фінансові результати, визначити тенденції зміни прибутковості, виявити резерви зростання продуктивності та підвищення рентабельності виробництва.

Матрична оцінка є одним із сучасних методів діагностики фінансового стану підприємства, що базується на використанні дво- або багатовимірних матриць, у яких поєднуються групи показників та їх рівні оцінювання. Основна ідея цього підходу полягає у візуальному відображенні взаємозв'язків між різними складовими фінансового стану, такими як ліквідність, рентабельність, фінансова стійкість, ділова активність тощо. Матрична модель дозволяє наочно представити взаємний вплив фінансових параметрів і визначити позицію підприємства у певній класифікаційній групі залежно від рівня його фінансового розвитку. Такий підхід забезпечує можливість ідентифікувати зони стабільності та ризику, здійснювати групування підприємств за типами фінансової поведінки та формувати стратегічні рекомендації щодо покращення стану. Матрична оцінка є ефективним інструментом у системі стратегічного управління, оскільки вона дозволяє не лише аналізувати поточні результати, а й прогнозувати можливі траєкторії фінансової динаміки [34, с.79].

Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства передбачає об'єднання системи часткових показників у єдиний узагальнюючий інтегральний індекс. Такий підхід базується на методах зваженого середнього, нормалізації або стандартизації показників. Інтегральна оцінка дозволяє узагальнити різноспрямовані дані та перетворити їх у єдиний числовий показник, який відображає загальний рівень фінансової стабільності та ефективності діяльності підприємства. Зазначене дає змогу проводити порівняльний аналіз між різними

суб'єктами господарювання, відстежувати динаміку фінансового стану в часі, а також оцінювати тенденції його змін. Інтегральний підхід зручний для використання у стратегічному плануванні, рейтингових оцінках, а також у формуванні системи моніторингу фінансової безпеки підприємства.

Дискримінантні моделі є математико-статистичним інструментом, який застосовується для прогнозування фінансової кризи або ймовірності банкрутства підприємства. Сутність цього методу полягає у побудові дискримінантної функції, що поєднує декілька ключових фінансових показників (коефіцієнтів рентабельності, ліквідності, платоспроможності, оборотності активів тощо) у єдину модель. Результатом є інтегральний показник, який дозволяє класифікувати підприємства за рівнем ризику неплатоспроможності або фінансової нестабільності. Найвідомішими прикладами таких моделей є моделі Альтмана, Таффлера, Лісса та Спрінгейта, що широко використовуються у світовій і вітчизняній практиці для діагностики фінансових ризиків. Використання дискримінантного аналізу дозволяє не лише визначати поточний фінансовий стан підприємства, але й прогнозувати можливі кризові явища на ранніх стадіях, що є основою для розроблення антикризових управлінських заходів [58, с.128].

Рейтингова оцінка фінансового стану підприємства передбачає систематизацію та ранжування підприємств за сукупністю ключових показників, яким присвоюються вагові коефіцієнти залежно від їх значущості. Такий підхід дозволяє визначити місце підприємства серед конкурентів або у межах певної галузі, оцінити рівень його фінансової стабільності, ділової активності та інвестиційної привабливості. Процедура рейтингової оцінки включає етапи відбору показників, визначення їх вагомості, нормування значень, обчислення інтегрального рейтингового балу та інтерпретації отриманих результатів. Отриманий рейтинг може слугувати як для внутрішнього управлінського аналізу, так і для зовнішніх користувачів – інвесторів, банків чи контролюючих органів. Зведену таблицю різноманітного інструментарію діагностики фінансового стану підприємства представимо у табл. 1.2.

Зведений (узагальнюючий) інструментарій діагностики фінансового стану
підприємства

Методи	Сутність методу	Аналітичні можливості та призначення
Метод фінансових коефіцієнтів	Передбачає обчислення системи відносних показників (ліквідності, платоспроможності, рентабельності, фінансової стійкості, оборотності тощо)	Дозволяє оперативно оцінити фінансовий стан підприємства, визначити «вузькі місця» у його діяльності, порівняти результати з нормативними
Оцінка фінансового стану з використанням абсолютних показників	Ґрунтується на аналізі абсолютних значень показників звітності: прибутку, власного капіталу, активів, грошових потоків, дебіторської і кредиторської заборгованості.	Дає змогу встановити масштаб і реальні фінансові результати діяльності підприємства, оцінити рівень прибутковості та фінансових ресурсів.
Рейтингова оцінка	Полягає у ранжуванні підприємств за сукупністю ключових показників, яким присвоюються вагові коефіцієнти залежно від їх важливості.	Використовується для порівняння підприємств за рівнем фінансової стабільності, конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості; широко застосовується у банківській та інвестиційній практиці.
Бальна оцінка (спектр бальна оцінка)	Базується на присвоєнні фінансовим показникам певної кількості балів залежно від ступеня їх відповідності нормативним значенням.	Забезпечує формування узагальненого індикатора фінансового стану, дозволяє виявити рівень ризику та визначити зону фінансової стійкості підприємства.
Матрична оцінка	Передбачає використання матриць (двох- або багатовимірних), де поєднуються групи показників і рівні їх оцінювання.	Дозволяє відобразити взаємозв'язки між різними аспектами фінансового стану, забезпечує візуалізацію результатів і класифікацію підприємств за типами фінансової поведінки.
Інтегральна оцінка	Передбачає агрегування системи часткових показників у єдиний інтегральний індекс за допомогою методів зваженого середнього або нормалізації.	Дає змогу отримати єдину узагальнену характеристику фінансового стану підприємства, виявити тенденції розвитку та здійснити порівняльну оцінку у динаміці.
Дискримінантні моделі	Ґрунтуються на побудові математико-статистичних моделей, що дозволяють прогнозувати ймовірність банкрутства або фінансової кризи на основі сукупності фінансових коефіцієнтів.	Використовуються для визначення рівня фінансової безпеки підприємства, оцінювання ризику неплатоспроможності, раннього виявлення загроз банкрутства (моделі Альтмана, Таффлера, Лісса, Спрінггейта тощо).

Джерело: складено автором на основі [27]

У сучасній господарській практиці підприємства активно застосовують низку сучасних методів діагностики фінансового стану, які дозволяють комплексно оцінити ефективність діяльності, фінансову стійкість і потенційні

ризиків розвитку. До таких методів належать стратегічний дью-ділідженс, діагностичний бенчмаркінг, нечітко-множинний метод та метод економічних нормалей. Кожен із них має власну концептуальну основу, аналітичний інструментарій і сферу практичного застосування.

1. Стратегічний дью-ділідженс (Strategic Due Diligence). Даний метод передбачає всебічну перевірку фінансово-економічного стану підприємства з метою визначення його реальної вартості, фінансових ризиків, потенціалу розвитку та перспектив співпраці чи інвестування. У межах цього підходу здійснюється аналіз фінансової звітності, структури активів і пасивів, оцінка рентабельності, ліквідності, дебіторської та кредиторської заборгованості, а також дослідження управлінської, правової та організаційної складових діяльності. Застосування стратегічного дью-ділідженсу дозволяє інвесторам і менеджменту підприємства отримати об'єктивну оцінку його фінансової стабільності, інвестиційної привабливості та потенційних загроз, що є особливо актуальним у процесі злиттів, поглинань або реструктуризації бізнесу.

2. Діагностичний бенчмаркінг (Diagnostic Benchmarking). Цей метод базується на порівнянні ключових фінансових і операційних показників підприємства з аналогічними параметрами провідних компаній галузі або з середньогалузевими стандартами. Мета бенчмаркінгу полягає у виявленні відхилень, слабких сторін та можливостей підвищення ефективності діяльності.

Діагностичний бенчмаркінг охоплює аналіз таких індикаторів, як продуктивність праці, собівартість, прибутковість, оборотність активів, структура капіталу, що дозволяє оцінити конкурентоспроможність підприємства.

3. Нечітко-множинний метод (Fuzzy Set Method). Нечітко-множинний підхід спирається на теорію нечітких множин і використовується у випадках, коли наявна інформація про фінансовий стан підприємства є неповною, неоднозначною або містить елементи невизначеності. Метод дозволяє перетворити якісні оцінки (наприклад, «високий рівень ризику», «середня

ліквідність», «низька прибутковість») у кількісні показники з використанням функцій належності. Перевагою цього методу є можливість більш гнучкого врахування експертних оцінок, аналізу ризиків та прогнозування майбутніх тенденцій у ситуаціях, де традиційні методи аналітики втрачають точність. Нечітко-множинний метод особливо ефективний для багатокритеріальної оцінки фінансової стійкості, платоспроможності та кредитоспроможності підприємства.

4. Метод економічних нормалей. Метод економічних нормалей передбачає порівняння фактичних показників діяльності підприємства з так званими «нормальними» (еталонними) значеннями, що відповідають оптимальному рівню фінансової стабільності в галузі. Він дозволяє оцінити, наскільки реальні результати відхиляються від нормативних параметрів, і виявити фактори, які зумовлюють такі відхилення. У межах цього методу визначаються оптимальні співвідношення між активами та зобов'язаннями, власним і позиковим капіталом, прибутком і витратами. Результати аналізу використовуються для формування рекомендацій щодо коригування фінансової політики підприємства, оптимізації структури ресурсів і підвищення ефективності управління.

Зазначені методи діагностики фінансового стану підприємства відрізняються за своїм аналітичним спрямуванням, однак у сукупності вони формують цілісний інструментарій дослідження фінансової стабільності, який поєднує класичні та сучасні підходи, що дозволяють підвищити точність оцінювання, знизити рівень ризиків і забезпечити обґрунтованість управлінських рішень. В цілому, ієрархічність системи показників діагностики фінансового стану підприємства передбачає одержання одиничних, блочних і комплексних оцінок. Оцінку одиничних фінансових показників можна здійснювати у порівнянні або з рекомендованими (нормативними) значеннями, або з їх значеннями у базовому періоді. Використання різноманітних засобів діагностики дозволяє провести комплексне дослідження минулого та теперішнього фінансового стану підприємства, а також здійснити прогноз розвитку (послаблення) діяльності господарюючого суб'єкту.

Висновки до розділу 1

Узагальнюючи результати представленого у першому розділі кваліфікаційної роботи необхідно відзначити наступне:

1. Діагностика фінансового стану підприємства виступає фундаментальним інструментом управління, спрямованим на оцінювання ефективності використання ресурсів, виявлення фінансових ризиків і визначення напрямів підвищення економічної стійкості. Її сутність полягає у системному дослідженні фінансових показників, які комплексно характеризують результати діяльності підприємства.

Аналіз теоретичних підходів засвідчив відсутність єдиного тлумачення поняття «діагностика фінансового стану», що зумовлює різноманітність методичних трактувань і акцентів – від аналітичного до прогностичного. Узагальнення наукових підходів дозволило визначити діагностику фінансового стану підприємства як процес виявлення, оцінювання та попередження фінансових проблем підприємства з метою забезпечення його стабільності, конкурентоспроможності та економічної безпеки.

2. У результаті аналізу встановлено, що діагностика фінансового стану підприємства базується на сукупності науково обґрунтованих принципів, методів і функцій, які визначають її логіку, структуру та цільову спрямованість. Основними принципами є своєчасність, комплексність, науковість, автентичність, точність, об'єктивність, ефективність і завершеність, які забезпечують достовірність результатів і практичну корисність діагностики фінансового стану підприємства.

Серед методів, які використовуються у сучасній практиці, виділяються традиційний, бальний, математико-статистичний, а також сучасні підходи – стратегічний дью-ділідженс, бенчмаркінг, нечітко-множинний метод і метод економічних нормалей.

Визначено, що функції діагностики охоплюють аналітичну, прогностичну, контрольну, інформаційну, регулюючу, оціночну та управлінську складові, які

формують її як цілісну систему оцінювання та управління фінансовою стабільністю підприємства.

3. Дослідження методичного інструментарію діагностики фінансового стану підприємства показало, що ефективність аналітичного процесу значною мірою залежить від правильного добору показників і методів їх обчислення. У сучасній науковій і практичній площині доцільним є поєднання експрес- і поглибленої діагностики, що дозволяє сформувати комплексне уявлення про фінансову ситуацію та її динаміку.

Зведений інструментарій включає методи фінансових коефіцієнтів, абсолютних показників, рейтингову, бальну, матричну, інтегральну оцінку та дискримінантні моделі. Така системна комбінація кількісних і якісних підходів створює підґрунтя для формування достовірної діагностичної бази, своєчасного виявлення проблемних зон та обґрунтування управлінських рішень, спрямованих на зміцнення фінансової стійкості та підвищення рівня економічної безпеки підприємства.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «МТ ПБС» В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

2.1. Загальна організаційно-економічна характеристика ТОВ «МТ ПБС»

Об'єктом практичного дослідження виступає господарська діяльність та поточний фінансовий стан товариства з обмеженою відповідальністю «МТ ПБС»), яке засновано у 2023 році і займається діяльністю по виробництву гофрованого паперу та картону, паперової та картонної тари.

На сучасному етапі підприємство відоме, як надійний партнер зі сучасними інноваційними ідеями, які гарантують їй успіх і визначають її особливості у даній галузі. Творча команда підприємства може реалізувати рішення будь-якої складності у сфері виробництва та реалізації продукції (гофрованого паперу та картону, паперової та картонної тари). ТОВ «МТ ПБС» пропонує різноманітну продукцію високої якості та активно використовує останні тренди для підтримки бізнесу. Працівники відповідають за всі етапи роботи підприємства - починаючи від створення унікального дизайну і закінчуючи друком та монтажем [38].

Досвідчені та творчі співробітники розробляють стратегію маркетингового розвитку для підприємства і створюють унікальну рекламу, яка точно відповідає цільовій аудиторії споживачів, а також сприятиме зростанню обсягів продажів. Поряд із цим, товариство приділяє особливу увагу фізичному втіленню виробничої стратегії, що гарантує дотримання найменших деталей її реалізації.

Підприємство ТОВ «МТ ПБС» співпрацює як з різноманітними великими, так і з малими компаніями, надаючи їм можливість вперше використовувати рекламу для розвитку свого бізнесу, готове працювати з різними клієнтами, незалежно від їхнього масштабу.

Досліджуючи організаційну структуру та особливості діяльності підприємства ТОВ «МТ ПБС», можна зауважити, що підприємство функціонує

на основі лінійно-функціонального типу управління.

У контексті реалізації окремих проєктів, зв'язки та акценти в управлінні можуть змінюватися, зосереджуючи увагу на створенні та впровадженні важливих управлінських рішень.

Організаційну структуру підприємства ТОВ «МТ ПБС» представлено на рисунку 2.1. При аналізі організаційної структури цього підприємства важливо відзначити, що управління та керівництво господарською діяльністю здійснюється директором Тимошиком Михайлом Морозенковичем.

Директор має широкі повноваження, включаючи контроль за всіма аспектами фінансово-господарської діяльності, формулювання стратегії розвитку підприємства, управління специфікою його діяльності, розвиток персоналу, стимулювання інновацій та загальний розвиток підприємства. Директор виступає основним ініціатором і генератором нових інноваційних ідей.

Підпорядкованість директору ТОВ «МТ ПБС» включає в себе функціонал ряду структурних підрозділів, таких як технічний відділ (включає в себе відділ друку, відділ постачання, відділ обслуговування рекламних конструкцій).

Технічний відділ підприємства поділений на різні структурні підрозділи, включаючи виробничий відділ, відділ друку рекламної продукції та відділ постачання. Кожен з цих відділів має свої функціональні обов'язки [20].

Виробничий відділ забезпечує безперервне функціонування технологічного процесу на підприємстві, координацію роботи цехів та ділянок, своєчасне надходження сировини та матеріалів у виробництво, контроль за дотриманням виробничих норм і стандартів якості, здійснює планування виробничих завдань, організацію обліку виробничих операцій і контроль за дотриманням техніки безпеки [39].

Відділ друку рекламної продукції виконує замовлення, отримані від відділу продажу, і відповідає за виготовлення та обробку рекламних матеріалів. Представлений відділ також має важливу функцію у контролі якості друку рекламних матеріалів.

Рисунок 2.1. Організаційна структура підприємства ТОВ «МТ ПБС»

Джерело: складено автором на основні [38]

Відділ постачання підприємства ТОВ «МТ ПБС» забезпечує необхідними матеріалами для виготовлення рекламної продукції, а також відповідає за управління складом і прийманням, обробкою та обліком надходжень матеріалів і запасних частин. Також важливо відзначити, що на підприємстві складається тісна та дружня атмосфера серед персоналу. Сформована корпоративна культура підприємства ТОВ «МТ ПБС» сприяє розвитку кожного працівника, підтримує спільні цінності та сприяє зміцненню внутрішніх комунікацій, що дозволяє кожному співробітнику відчувати себе цінним членом команди, розвиватися та отримувати відповідну винагороду за свою працю.

Наступним етапом дослідження стане оцінка ключових фінансово-економічних показників діяльності підприємства ТОВ «МТ ПБС» за період 2023-2024 рр., при цьому дані представимо у таблиці 2.1.

Фінансово-господарська діяльність підприємства ТОВ «МТ ПБС» у 2023–2024 роках характеризується значними коливаннями ключових показників. Так, загальна величина активів підприємства зросла з 221,3 тис. грн у 2023 році до 6812,9 тис. грн у 2024 році, що відповідає абсолютному приросту 6591,6 тис. грн або 2978 %.

Зростання активів відбулося виключно за рахунок оборотних активів підприємства ТОВ «МТ ПБС», оскільки основні засоби залишилися на рівні 0 тис. грн., водночас дебіторська заборгованість збільшилася з 32,8 тис. грн до 5634,9 тис. грн (+5602,1 тис. грн у абсолютних показниках +17083 % у відносних показниках), що свідчить про активізацію розрахунків із контрагентами або про збільшення обсягу реалізації в кредит.

Власний капітал підприємства зріс із 196,5 тис. грн до 386,6 тис. грн (+190,1 тис. грн у абсолютних показниках та +97% у відносних показниках), тоді як поточні зобов'язання збільшилися з 24,8 тис. грн до 6426,3 тис. грн (+6401,5 тис. грн у абсолютних показниках +25809% у відносних показниках). Така динаміка свідчить про високий рівень фінансової залежності підприємства ТОВ «МТ ПБС» від зовнішніх джерел фінансування операційних процесів.

Таблиця 2.1

Основні показники фінансово-господарської діяльності

ТОВ «МТ ПБС» за період 2023-2024 рр.

Показник	Роки		Відхилення 2023-2024 (+;-)	
	2023	2024	Абсолютне, тис.грн.	Відносне, %
Активи (пасиви)	221,3	6812,9	+6591,6	+2978%
Основні засоби	0	0	0	—
Оборотні активи	221,3	6812,9	+6591,6	+2978%
Дебіторська заборгованість	32,8	5634,9	+5602,1	+17083%
Власний капітал	196,5	386,6	+190,1	+97%
Поточні зобов'язання	24,8	6426,3	+6401,5	+25809%
Чистий дохід від реалізації	264	6571,7	+6307,7	+2389%
Собівартість реалізації	66,1	64,6	-1,5	-2%
Чистий прибуток	164,3	359,7	+195,4	+119%
Оборотність активів	1,19	0,96	-0,23	-19%
Оборотність власного капіталу	1,34	17,0	+15,66	+1169%
Рентабельність реалізації	62,2%	5,5%	-56,7 п.п.	-91%
Рентабельність основної діяльності	249%	5,9%	-243 п.п.	-98%

Джерело: складено автором на основні фінансової звітності ТОВ «МТ ПБС» представленої у додатках К-Л

Динаміку активів та власного капіталу представимо на рис.2.2.

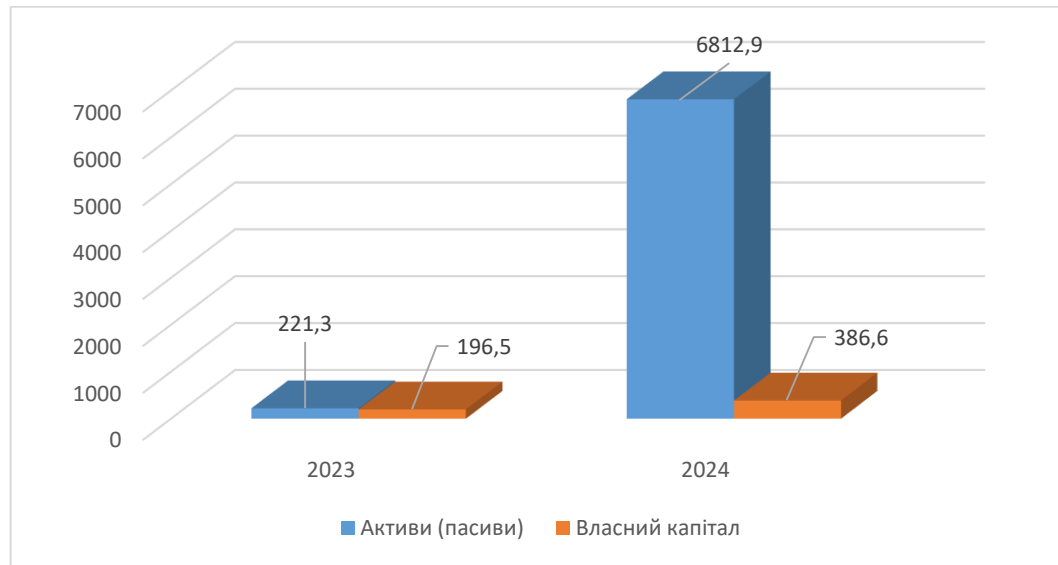

Рисунок 2.2. Динаміка активів та власного капіталу ТОВ «МТ ПБС» за період 2023-2024 рр., тис.грн.

Джерело: складено автором на основні фінансової звітності ТОВ «МП ПБС» представленої у додатках К-Л

Чистий дохід від реалізації продукції та послуг підприємства ТОВ «МП ПБС» значно виріс із 264 тис. грн до 6571,7 тис. грн (+6307,7 тис. грн у абсолютних показниках +2389 % у відносних показниках), при цьому собівартість реалізації залишилася майже незмінною (66,1 тис. грн у 2023 році та 64,6 тис. грн у 2024 році), що позитивно вплинуло на фінансовий результат.

Чистий прибуток за досліджуваний період збільшився з 164,3 тис. грн до 359,7 тис. грн (+195,4 тис. грн у абсолютних показниках +119 % у відносних показниках), однак рентабельність реалізації знизилася з 62,2 % до 5,5 %, а рентабельність основної діяльності із 249 % до 5,9 %, засвідчуючи суттєве розширення обсягів діяльності при зростанні дебіторської заборгованості та фінансових зобов'язань.

Чистий дохід та чистий прибуток підприємства ТОВ «МТ ПБС» за період 2023-2024 рр. представимо на рис.2.3.

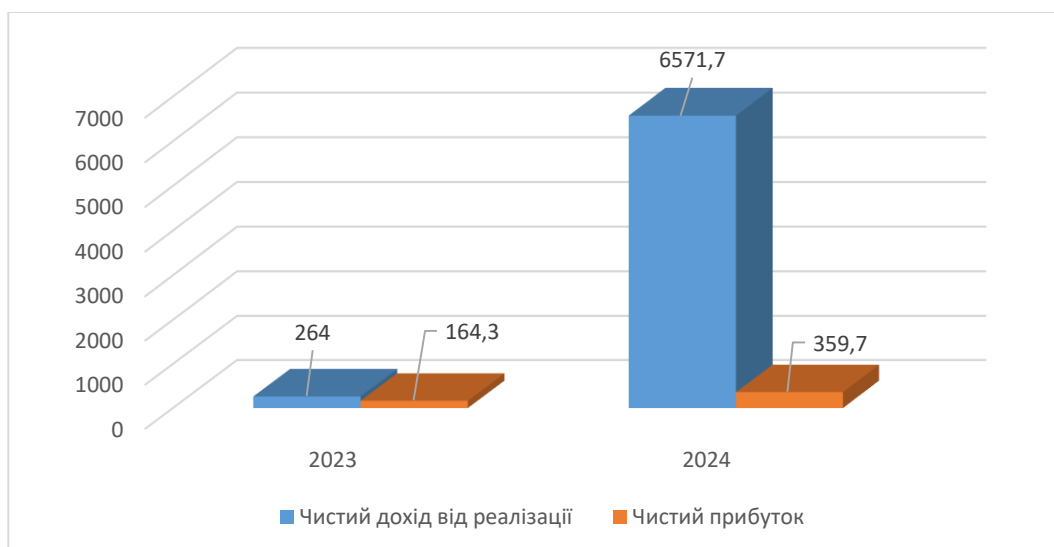

Рисунок 2.3. Динаміка чистого доходу від реалізації та чистого прибутку ТОВ «МТ ПБС» за період 2023-2024 рр., тис.грн.

Джерело: складено автором на основні фінансової звітності ТОВ «МТ ПБС» представленої у додатках К-Л

Оборотність активів знизилася з 1,19 до 0,96 оборотів на рік (-19 %), тоді як оборотність власного капіталу значно зросла з 1,34 до 17,0 оборотів (+1169 %) і відображає підвищення ефективності використання власного капіталу в умовах значного залучення позикових коштів. Динаміку показників рентабельності підприємства представимо на рис.2.4.

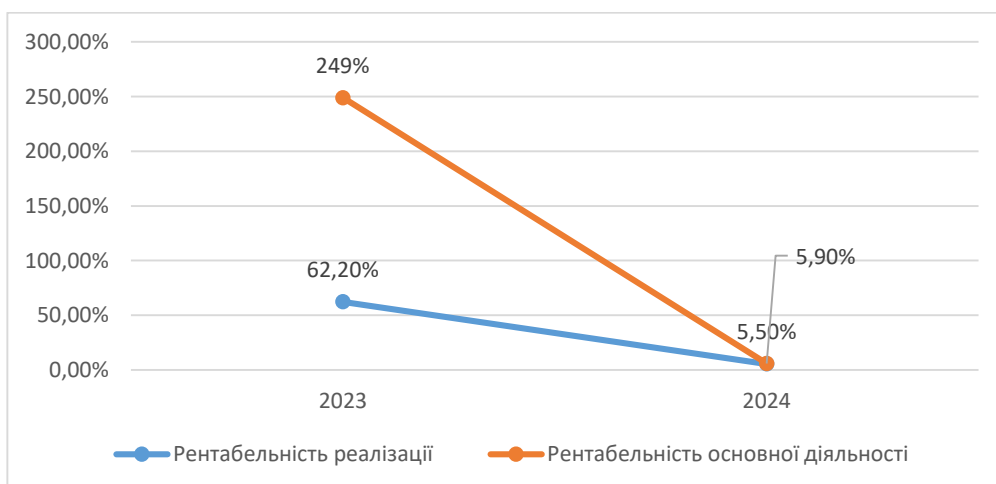

Рисунок 2.4. Динаміка показників рентабельності підприємства ТОВ «МТ ПБС» за період 2023-2024 рр., %

Джерело: складено автором на основні фінансової звітності ТОВ «МТ ПБС» представленої у додатках К-Л

Таким чином, аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «МТ ПБС» свідчить про суттєве збільшення обсягів діяльності у 2024 році, що супроводжувалося зростанням дебіторської заборгованості та поточних зобов'язань. Основні фінансові ризики підприємства пов'язані з високою залежністю від зовнішніх джерел фінансування та низькою рентабельністю реалізації при значному зростанні обсягів операцій. Загалом, діяльність підприємства демонструє активну експансію, проте потребує оптимізації управління оборотними коштами та фінансової стратегії для підвищення ефективності та стабільності фінансового стану.

2.2. Діагностика ключових показників фінансового стану підприємства

Ефективність управління на підприємстві можливо оцінити здійснивши дослідження показників фінансового стану та можливості банкрутства підприємства. Фінансовий стан підприємства - це оцінка фінансової ситуації і фінансових ресурсів підприємства на певний момент часу. Він включає в себе всі фінансові аспекти діяльності підприємства, включаючи активи, пасиви, доходи, витрати, заборгованості та інші фінансові показники.

Оцінка фінансового стану підприємства ТОВ «МТ ПБС» допомагає визначити, наскільки підприємство здатне виконувати свої фінансові зобов'язання, забезпечувати сталість та зростання своєї діяльності, генерувати прибуток та створювати цінність для власників та інших зацікавлених сторін.

Оцінка фінансового стану включає аналіз фінансових звітів, розрахунок показників ліквідності, рентабельності, оборотності активів, аналіз фінансової структури, а також оцінку фінансового ризику. Фінансовий стан підприємства ТОВ «МТ ПБС» важливий для прийняття рішень щодо фінансування, інвестування, розвитку бізнесу та інших аспектів управління підприємством.

Досліджуючи основні показники фінансового стану підприємства проаналізуємо їх за наступними напрямками [26, с.29]:

- оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства;
- оцінка показників фінансової стійкості підприємства;
- оцінка ділової активності підприємства;
- оцінювання фінансових результатів та рентабельності підприємства;
- визначення інтегрального показника фінансового стану підприємства.

Перш за все, здійснимо дослідження показників ліквідності господарської діяльності підприємства ТОВ «МТ ПБС» за період 2023-2024 рр., дані представивши у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Показники ліквідності на ТОВ «МТ ПБС»
за період 2023-2024 рр.

Показники	Роки		Відхилення 2024- 2023, пункт
	2023	2024	
Загальний коефіцієнт ліквідності	8,92	1,06	-7,86
Коефіцієнт швидкої ліквідності	8,92	1,06	-7,86
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0	0	0
Робочий капітал (розмір власних оборотних засобів), тис.грн.	196,5	386,6	+190,1

Джерело: складено автором на основні фінансової звітності ТОВ «МТ ПБС» представленої у додатках К-Л

Загальний коефіцієнт ліквідності визначається як співвідношення оборотних активів до поточних зобов'язань підприємства, він характеризує здатність підприємства своєчасно погасити короткострокові зобов'язання за рахунок всіх оборотних активів. У 2023 році цей показник становив 8,92, що свідчило про високу фінансову стійкість та значний запас ліквідності. У 2024 році загальний коефіцієнт ліквідності знизився до 1,06, що відображає різке скорочення резервів ліквідності відносно зобов'язань. Динаміка показника пояснюється значним зростанням поточних зобов'язань (плюс 25809 %) у порівнянні з приростом оборотних активів (плюс 2978 %), що свідчить про

підвищену фінансову залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

Коефіцієнт швидкої ліквідності розраховується як відношення оборотних активів за винятком запасів до поточних зобов'язань і відображає здатність підприємства погасити короткострокові зобов'язання найбільш ліквідними активами. У зв'язку з відсутністю запасів у структурі активів ТОВ «МТ ПБС», коефіцієнт швидкої ліквідності співпадає із загальним коефіцієнтом ліквідності: 8,92 у 2023 році та 1,06 у 2024 році. Падіння показника пов'язане з аналогічними причинами – швидким зростанням поточних зобов'язань у порівнянні з приростом оборотних активів.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності визначається як співвідношення грошових коштів та короткострокових фінансових вкладень до поточних зобов'язань. Він характеризує можливість підприємства покрити короткострокові зобов'язання найліквіднішими активами в будь-який момент часу. Для ТОВ «МТ ПБС» даний показник залишився на рівні близькому до 0 у 2023 та 2024 роках, що свідчить про обмежену наявність грошових коштів і підвищує фінансові ризики при необхідності термінового погашення зобов'язань.

Робочий капітал обчислюється як різниця між оборотними активами та поточними зобов'язаннями та характеризує наявність власних оборотних засобів, доступних для фінансування поточних операцій. У 2023 році робочий капітал становив 196,5 тис. грн, а у 2024 році – 386,6 тис. грн, тобто зріс на 190,1 тис. грн. Позитивна динаміка свідчить про збільшення власних оборотних коштів, проте з огляду на різке зростання поточних зобов'язань ефективність використання цього ресурсу знизилася.

В цілому, аналіз показників ліквідності ТОВ «МТ ПБС» свідчить про зниження фінансової стійкості підприємства у 2024 році порівняно з 2023 роком, що обумовлено різким зростанням короткострокових зобов'язань при відносно менших темпах приросту оборотних активів. Підприємству доцільно

оптимізувати структуру фінансування та підвищити ліквідність найліквідніших активів для забезпечення стабільної платоспроможності та зменшення фінансових ризиків.

Далі здійснимо дослідження показників ліквідності господарської діяльності підприємства ТОВ «МТ ПБС» за період 2023-2024 рр., дані представивши у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Показники фінансової стійкості на
ТОВ «МТ ПБС» за період 2023-2024 рр.

Показники	Роки		Відхилення 2024- 2023, пункт
	2023	2024	
Коефіцієнт фінансової автономії	0,89	0,06	-0,83
Коефіцієнт фінансової залежності	0,11	0,94	+0,83
Коефіцієнт фінансового ризику (Кфр)	0,13	16,62	+16,49
Коефіцієнт маневреності власного капіталу (Кмвк)	1,0	1,0	0
Коефіцієнт покриття запасів (Кпз)	0	0	0

Джерело: складено автором на основні фінансової звітності ТОВ «МТ ПБС» представленої у додатках К-Л

Фінансова стійкість ТОВ «МТ ПБС» у 2023–2024 роках оцінювалася за ключовими показниками: коефіцієнтом фінансової автономії, коефіцієнтом фінансової залежності, коефіцієнтом фінансового ризику та коефіцієнтом маневреності власного капіталу.

Коефіцієнт фінансової автономії (Кфа) розраховується як відношення власного капіталу до загальної суми активів підприємства і характеризує частку власних коштів у структурі фінансування. У 2023 році Кфа становив 0,89, що свідчило про високий рівень фінансової незалежності підприємства та низьку залежність від позикових коштів. У 2024 році показник різко знизився до 0,06, що відображає значну перевагу позикового фінансування над власними ресурсами. Основною причиною зміни стало різке зростання

поточних зобов'язань у 2024 році на 25809 % порівняно з помірним приростом власного капіталу (+97 %).

Коефіцієнт фінансової залежності (Кфз) визначається як частка залучених коштів у загальних активах ($1 - \text{Кфа}$) і характеризує рівень фінансової залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування. У 2023 році Кфз становив 0,11, що свідчило про низький ризик боргового навантаження. У 2024 році цей показник зріс до 0,94, що підтверджує значне збільшення позикових коштів і високий рівень фінансового ризику.

Коефіцієнт фінансового ризику (Кфр) обчислюється як відношення зобов'язань до власного капіталу та характеризує ступінь фінансового ризику підприємства. У 2023 році Кфр становив 0,13, що відповідає низькому ризику, тоді як у 2024 році він різко зріс до 16,62, що свідчить про надзвичайно високий борговий тиск та значну залежність від зовнішніх джерел фінансування. Основною причиною такого зростання є різке збільшення поточних зобов'язань при відносно невеликому прирості власного капіталу.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу (Кмвк) визначає частку власного капіталу, вкладеного в оборотні активи, та розраховується як відношення власних оборотних коштів до власного капіталу. Для ТОВ «МТ ПБС» цей показник залишився на рівні 1,0 у 2023 та 2024 роках, що свідчить про повну спрямованість власного капіталу на фінансування оборотних активів і незмінність структури використання власних коштів.

Отже, аналіз показників фінансової стійкості ТОВ «МТ ПБС» свідчить про суттєве зниження фінансової автономії підприємства та різке зростання фінансового ризику у 2024 році порівняно з 2023 роком. Основною причиною змін є надмірне збільшення поточних зобов'язань при відносно незначному прирості власного капіталу. Незважаючи на збереження високого рівня маневреності власного капіталу, підприємству необхідно зосередити увагу на оптимізації структури фінансування та зменшенні боргового навантаження для забезпечення стабільності та стійкості фінансового стану.

Наступним етапом стане дослідження ділової активності підприємства ТОВ «МТ ПБС» за період 2023-2024 рр., при цьому значення показника представимо у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Показники ділової активності на
ТОВ «МТ ПБС» за період 2023-2024 рр.

Показники	Роки		Відхилення 2023-2024, пункт
	2023	2024	
Коефіцієнт оборотності активів	1,19	0,96	-0,23
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	1,19	0,96	-0,23
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	8,05	1,17	-6,88
Період обороту дебіторської заборгованості	45,34	311,97	+266,63
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	2,66	0,01	-2,65
Період обороту кредиторської заборгованості	137,2	56318	+56181
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	1,34	17,0	+15,66

Джерело: складено автором на основні фінансової звітності ТОВ «МТ ПБС» представленої у додатках К-Л

Показники ділової активності ТОВ «МТ ПБС» у 2023–2024 роках аналізувалися за основними коефіцієнтами оборотності та періодами обороту дебіторської та кредиторської заборгованості, а також ефективністю використання власного капіталу.

Коефіцієнт оборотності активів (Коа) визначається як відношення чистого доходу від реалізації до загальної суми активів підприємства і характеризує ефективність використання всіх активів у процесі генерування доходу. У 2023 році Коа становив 1,19, що свідчило про помірну ефективність використання активів. У 2024 році показник знизився до 0,96 (-0,23 пункти), що обумовлено значним зростанням активів при менших темпах приросту доходу, що свідчить про розширення обсягів діяльності за рахунок залучених ресурсів.

Коефіцієнт оборотності оборотних активів (Кооа) обчислюється як

відношення чистого доходу до оборотних активів і показує ефективність використання оборотних коштів. Значення цього показника у 2023 році становило 1,19, а у 2024 році – 0,96, тобто спостерігається аналогічна тенденція до зниження ефективності використання оборотних активів.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (Кодз) розраховується як відношення чистого доходу від реалізації до дебіторської заборгованості. У 2023 році він становив 8,05, у 2024 році – 1,17, засвідчуючи про значне уповільнення обігу дебіторської заборгованості.

Період обороту дебіторської заборгованості (Побд), обчислений як $365 / \text{Кодз}$, у 2023 році становив 45,34 днів, а у 2024 році – 311,97 днів, тобто час погашення боргів клієнтів значно збільшився, а основною причиною даного факту різке зростання дебіторської заборгованості (з 32,8 тис. грн до 5634,9 тис. грн), що перевищує темпи росту доходу.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (Кокз) розраховується як відношення собівартості реалізації до поточних зобов'язань. У 2023 році Кокз становив 2,66, у 2024 році знизився до 0,01, а відповідний період обороту кредиторської заборгованості (Побк) зріс з 137,2 днів до 56 318 днів, що свідчить про різке збільшення строків розрахунків із постачальниками, що пов'язано зі значним зростанням поточних зобов'язань.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу (Ковк) визначається як відношення чистого доходу від реалізації до власного капіталу і характеризує ефективність використання власних фінансових ресурсів. У 2023 році Ковк становив 1,34, а у 2024 році зріс до 17,0, відображаючи при цьому значне підвищення ефективності використання власного капіталу при різкому збільшенні обсягів реалізації.

Отже, аналіз показників ділової активності ТОВ «МТ ПБС» свідчить про зниження ефективності використання активів і оборотних коштів, уповільнення обігу дебіторської заборгованості та значне подовження строків погашення кредиторської заборгованості у 2024 році. Водночас ефективність

використання власного капіталу значно зросла. Основною причиною негативної динаміки обіговості є різке зростання дебіторської та кредиторської заборгованості, потребуючи в подальшому оптимізації фінансового менеджменту та контролю за розрахунками з контрагентами.

Узагальнимо основні показники рентабельності діяльності підприємства ТОВ «МТ ПБС» за період 2023-2024 рр. (таблиця 2.5).

Таблиця 2.5

Показники рентабельності на ТОВ «МТ ПБС»
за період 2023-2024 рр., %

Показники	Роки		Відхилення 2023-2024, %
	2023	2024	
Рентабельність активів	74,3%	5,3%	-69,0
Рентабельність власного капіталу	83,6%	93,0%	+9,4
Рентабельність реалізації	62,2%	5,5%	-56,7
Рентабельність господарської діяльності	248,5%	5,9%	-242,6

Джерело: складено автором на основні фінансової звітності ТОВ «МТ ПБС» представленої у додатках К-Л

Показники рентабельності є ключовими для оцінки ефективності діяльності підприємства та його здатності генерувати прибуток від використання наявних ресурсів. Для підприємства ТОВ «МТ ПБС» у 2023–2024 роках розглянуто основні показники рентабельності: рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, рентабельність реалізації та рентабельність господарської діяльності.

Рентабельність активів (ROA) розраховується як відношення чистого прибутку до загальної суми активів підприємства та характеризує, який відсоток прибутку генерує кожна гривня активів. У 2023 році ROA становила 74,3 %, засвідчуючи високий рівень ефективності використання активів. У 2024 році показник знизився до 5,3 % (–69 п.п.), відображаючи суттєве збільшення активів підприємства при відносно меншому зростанні чистого прибутку. Основною причиною цього є значне збільшення оборотних активів

та дебіторської заборгованості у порівнянні з темпами приросту доходу та прибутку.

Рентабельність власного капіталу (ROE) визначається як відношення чистого прибутку до власного капіталу і показує ефективність використання власних фінансових ресурсів. У 2023 році ROE становила 83,6 %, у 2024 році зросла до 93,0 % (+9,4 п.п.) і свідчить про підвищену ефективність використання власного капіталу навіть за умов значного залучення позикових коштів. Зростання ROE обумовлено співвідношенням доходу та чистого прибутку до власного капіталу, який зростав помірними темпами порівняно з обсягами реалізації.

Рентабельність реалізації (ROS) розраховується як відношення чистого прибутку до чистого доходу від реалізації і характеризує частку прибутку у доході. У 2023 році ROS становила 62,2 %, засвідчуючи достатньо високу маржинальність реалізації продукції і послуг підприємства. У 2024 році показник знизився до 5,5 % (–56,7 п.п.), при цьому відображає розширення обсягів реалізації при зростанні дебіторської заборгованості та високих поточних зобов'язань, що істотно зменшило рентабельність продажу.

Рентабельність господарської діяльності обчислюється як відношення прибутку від основної діяльності до чистого доходу від реалізації та характеризує ефективність основної діяльності підприємства. У 2023 році показник складав 248,5 %, тоді як у 2024 році знизився до 5,9 % (–242,6 п.п.). Таке падіння обумовлене значним збільшенням обсягів оборотних активів та дебіторської заборгованості при відносно невеликому прирості прибутку від операційної діяльності.

В цілому, аналіз рентабельності ТОВ «МТ ПБС» показує, що у 2024 році ефективність використання активів, прибутковість реалізації та господарської діяльності значно знизилася порівняно з 2023 роком, що зумовлено різким зростанням оборотних активів і дебіторської заборгованості при обмеженому прирості чистого прибутку. Водночас підвищення рентабельності власного

капіталу свідчить про ефективне використання власних фінансових ресурсів у умовах активного залучення позикового капіталу.

Загалом, підприємству доцільно оптимізувати управління оборотними активами та дебіторською заборгованістю для підвищення загальної рентабельності діяльності підприємства ТОВ «МТ ПБС» у стратегічному періоді.

2.3. Діагностика інтегрального показника фінансового стану на підприємстві

У процесі управління фінансово-господарською діяльністю підприємства важливим завданням є отримання узагальнюючої оцінки його фінансового стану, що відображає реальний рівень стійкості, ліквідності та прибутковості. Одним із найбільш ефективних методичних підходів до вирішення цього завдання є розрахунок інтегрального показника фінансового стану, який дозволяє поєднати низку аналітичних коефіцієнтів у єдину узагальнену характеристику.

Інтегральний показник є результатом комплексної діагностики, що враховує вплив різних фінансових аспектів діяльності підприємства — від рентабельності, оборотності капіталу й структури джерел фінансування до рівня ліквідності та ділової активності. Його розрахунок забезпечує можливість не лише об'єктивно оцінити поточний фінансовий стан, а й виявити динаміку його змін у часі, визначити тенденції розвитку та потенційні загрози.

Досліджуючи ефективність управління підприємством, необхідним є дослідження інтегрального (узагальнюючого) показника фінансового стану підприємства ТОВ «МТ ПБС» за період 2023-2024 рр. Здійснимо діагностику фінансового стану та визначимо інтегральний показник за методикою ймовірності банкрутства запропонованою українським науковцем Терещенком О.О.

Для оцінювання інтегрального показника фінансового стану та дослідження можливості банкрутства підприємства використано в роботі модель О. О. Терещенка, що має наступний вигляд [22, с.108]:

$$Z=1,5 \cdot x_1 + 0,08 \cdot x_2 + 10 \cdot x_3 + 5 \cdot x_4 + 0,3 \cdot x_5 + 0,1 \cdot x_6 \quad (2.1)$$

де x_1 – (чистий прибуток (збиток) + амортизація) / зобов’язання; x_2 – валюта балансу / зобов’язання; x_3 – чистий прибуток / валюта балансу; x_4 – чистий прибуток / виручка від реалізації; x_5 – виробничі запаси / виручка від реалізації; x_6 – виручка від реалізації / валюта балансу.

Результати дослідження представимо у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Інтегральний показник фінансового стану
ТОВ «МТ ПБС» за період 2023-2024 рр. (діагностика ймовірності
банкрутства згідно моделі Терещенка О.О.)

Показники	Роки		Відхилення 2023-2024, пункт
	2023	2024	
x_1 – Коефіцієнт покриття зобов’язань прибутком і амортизацією	6,63	0,056	-6,574
x_2 – Коефіцієнт фінансової незалежності (забезпеченості активами)	8,92	1,06	-7,86
x_3 – Рентабельність активів (ROA)	0,743	0,053	-0,69
x_4 – Рентабельність продажу (ROS)	0,622	0,0547	-0,567
x_5 – Коефіцієнт матеріаломісткості або запасоємності продажів	0	0	0
x_6 – Коефіцієнт оборотності активів	1,19	0,965	-0,225
Критерій Z	21,318	1,069	-20,249
Ранг підприємства	Банкрутство не загрожує	Фінансова стійкість порушено	

Джерело: складено автором на основні фінансової звітності ТОВ «МТ ПБС» представленої у додатках К-Л

Інтегральний показник фінансового стану підприємства ТОВ «МТ ПБС»

за моделлю Терещенка О.О. дозволяє оцінити ймовірність банкрутства підприємства та ступінь фінансової стійкості. У 2023 році показник Z становив 21,318, що свідчить про високий рівень фінансової стабільності, коли ризик банкрутства відсутній. У 2024 році інтегральний показник різко знизився до 1,069, що свідчить про значне порушення фінансової стійкості підприємства та істотне зростання ризику банкрутства.

Аналіз складових показників Z показує, що основним фактором такого різкого падіння є зниження x_1 – коефіцієнту покриття зобов'язань прибутком і амортизацією (з 6,63 у 2023 році до 0,056 у 2024 році), що свідчить про значне перевищення зобов'язань над прибутком і критичне навантаження на фінансові ресурси підприємства.

Показник x_2 – коефіцієнт фінансової незалежності (забезпеченості активами) – також знизився з 8,92 до 1,06, що відображає зростання боргового навантаження при обмеженому прирості активів.

Критичною є зміна показників прибутковості та ефективності: x_3 (рентабельність активів (ROA)) знизився з 0,743 до 0,053, а x_4 (рентабельність продажу (ROS)) із 0,622 до 0,0547, засвідчуючи суттєве зниження рентабельності діяльності досліджуваного підприємства.

Показники x_5 (коефіцієнт матеріаломісткості) залишилися на рівні 0, що не вплинуло на інтегральний результат, тоді як x_6 (коефіцієнт оборотності активів) зменшився з 1,19 до 0,965, що відображає зниження оборотності активів.

Таким чином, основною причиною різкого падіння інтегрального показника Z підприємства ТОВ «МТ ПБС» є надмірне зростання зобов'язань при відносно невеликому прирості прибутку та активів. Даний аспект свідчить про критичне навантаження на фінансові ресурси підприємства та підвищений ризик банкрутства у 2024 році.

Аналіз показників також демонструє, що найбільш суттєвий вплив на Z мають компоненти, пов'язані з прибутком та борговим навантаженням (x_1 , x_2 ,

x_3, x_4), тоді як показники оборотності та запасів мають менший вплив. Загалом, для відновлення фінансової стійкості підприємству необхідно оптимізувати структуру зобов'язань, збільшити прибутковість та підвищити ефективність використання активів.

Інший український науковець Матвійчук А. В. запропонував методику діагностики фінансового стану підприємства на основі узагальнюючого показника, який враховує взаємозв'язок між фінансовими коефіцієнтами, що характеризують прибутковість, оборотність, платоспроможність і структуру капіталу. Особливість даного підходу полягає у використанні регресійної залежності, побудованої на основі статистичного аналізу фінансових даних вітчизняних підприємств.

Модель оцінювання інтегрального показника українського науковця Матвійчук А. В. має наступний вигляд:

$$Z=0,033*x_1 +0,268*x_2 +0,017*x_3 +0,316*x_4 +0,13*x_5 +0,338*x_6 \quad (2.2)$$

де x_1 – власний оборотний капітал / активи; x_2 – чистий прибуток / активи; x_3 – чистий дохід / активи; x_4 – власний капітал / зобов'язання; x_5 – чистий прибуток / власний капітал; x_6 – грошові кошти / поточні зобов'язання.

Результати розрахунків інтегрального показника фінансового стану підприємства ТОВ «МТ ПБС» за період 2023-2024 рр. (діагностика ймовірності банкрутства згідно моделі Матвійчука А.В.) подамо у табл.2.7.

За результатами проведеного аналізу динаміки фінансових показників підприємства за 2023-2024 рр. встановлено суттєве погіршення його фінансового стану. Значення інтегрального критерію фінансової стійкості за моделлю А. В. Матвійчука зменшилось із 4,38 до 0,82 (на 3,56 пункту), засвідчуючи трансформацію статусу підприємства від фінансово стабільного до такого, що має підвищену ймовірність банкрутства.

Найбільш істотне зниження спостерігається за показниками –

коефіцієнту забезпеченості власним оборотним капіталом (-0,83), рентабельності активів (-0,69) та коефіцієнту фінансової незалежності (автономії) (-7,86) і вказує на критичне зменшення частки власних фінансових ресурсів у структурі капіталу та різке погіршення ліквідності.

Таблиця 2.7

Інтегральний показник фінансового стану
ТОВ «МТ ПБС» за період 2023-2024 рр. (діагностика ймовірності
банкрутства згідно моделі Матвійчука А.В.)

Показники	Роки		Відхилення 2023-2024, пункт
	2023	2024	
x_1 – Коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом	0,89	0,06	-0,83
x_2 – Рентабельність активів (ROA)	0,74	0,05	-0,69
x_3 – Коефіцієнт оборотності активів	1,19	0,96	-0,23
x_4 – Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	8,92	1,06	-7,86
x_5 – Рентабельність власного капіталу (ROE)	0,83	0,07	-0,76
x_6 – Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,22	0,14	-0,08
Критерій Z	4,38	0,82	-3,56
Ранг підприємства	Висока фінансова стабільність	Підвищена ймовірність банкрутства	

Джерело: складено автором на основні фінансової звітності ТОВ «МТ ПБС» представленої у додатках К-Л

Показники рентабельності власного капіталу (-0,76) і коефіцієнту абсолютної ліквідності (-0,08) підтверджують зниження ефективності використання капіталу та ослаблення короткострокової платоспроможності.

Зменшення коефіцієнту оборотності активів (-0,23) демонструє скорочення ділової активності та прибутковості операційної діяльності. Сукупний вплив цих змін зумовив втрату фінансової гнучкості підприємства, що може бути наслідком як зовнішніх дестабілізуючих факторів (зростання витрат, нестабільність ринку), так і внутрішніх управлінських недоліків (неефективна структура активів, високий рівень зобов'язань).

За результатами розрахунків інтегрального показника фінансового стану за

моделлю А. В. Матвійчука у 2023 році підприємство ТОВ «МТ ПБС» характеризувалося високим рівнем фінансової стабільності ($Z = 4,38$), засвідчуючи найбільш ефективну структуру капіталу, достатній рівень прибутковості та високу платоспроможність. Однак у 2024 році інтегральний показник зменшився до 0,82, що свідчить про істотне погіршення фінансової стійкості та підвищення ризику банкрутства. Основними чинниками негативної динаміки стали скорочення чистого прибутку, зниження коефіцієнта автономії та погіршення оборотності активів.

Відповідно, у 2024 р. підприємство ТОВ «МТ ПБС» потребує реалізації комплексу антикризових заходів, спрямованих на підвищення прибутковості, реструктуризацію зобов'язань, оптимізацію оборотного капіталу та зміцнення власної фінансової бази для відновлення стійкості та мінімізації ризику неплатоспроможності.

Також здійснимо дослідження інтегрального показника діагностики фінансового стану підприємства ТОВ «МТ ПБС» у відповідності моделей оцінювання представленими зарубіжними науковцями модель Таффлера Р., Лісса Дж., Спрінгейта Г.. Для перевірки фінансової надійності підприємства застосовано модель Р. Таффлера, яка враховує чотири базові фінансові коефіцієнти:

$$Z=0,53*x_1 +0,13*x_2 +0,18*x_3 +0,16*x_4 \quad (2.3)$$

де x_1 – прибуток до оподаткування / короткострокові зобов'язання; x_2 – оборотні активи / активи; x_3 – короткострокові зобов'язання / виручка; x_4 – виручка / активи.

Результати розрахунків інтегрального показнику фінансового стану підприємства ТОВ «МТ ПБС» за період 2023-2024 рр. (діагностика ймовірності банкрутства згідно моделі Таффлера Р.) подамо у табл.2.8.

Аналіз даних, наведених у таблиці 2.7, свідчить про істотне погіршення інтегрального показника фінансового стану підприємства ТОВ «МТ ПБС» за період 2023–2024 рр. відповідно до моделі Таффлера Р.

У 2023 році критерій Z становив 4,72, значно перевищуючи граничне значення (0,3) і характеризує підприємство як фінансово стабільне та платоспроможне. Такий результат свідчить про ефективну структуру активів, збалансовану політику управління оборотним капіталом та достатній рівень прибутковості для покриття поточних зобов'язань. Однак у 2024 році інтегральний показник суттєво знизився до 0,54, що вказує на перехід підприємства до зони фінансової нестабільності та зростання ризику банкрутства.

Таблиця 2.8

Інтегральний показник фінансового стану
ТОВ «МТ ПБС» за період 2023-2024 рр. (діагностика ймовірності
банкрутства згідно моделі Таффлера Р.)

Показники	Роки		Відхилення 2023-2024, пункт
	2023	2024	
х ₁ – Коефіцієнт покриття короткострокових зобов'язань прибутком	6,63	0,06	-6,57
х ₂ – Коефіцієнт мобільності активів (частка оборотних активів у загальних активах)	1,00	1,00	0
х ₃ – Коефіцієнт боргового навантаження (або зобов'язань до доходу)	0,09	0,98	+0,89
х ₄ – Коефіцієнт оборотності активів	1,19	0,96	-0,23
Критерій Z	4,72	0,54	-4,18
Ранг підприємства	Фінансова стабільність забезпечена	Висока ймовірність банкрутства	

Джерело: складено автором на основні фінансової звітності ТОВ «МТ ПБС» представленої у додатках К-Л

Найбільш негативні зміни спостерігаються за показником х₁ (коефіцієнту покриття короткострокових зобов'язань прибутком), який зменшився з 6,63 до 0,06, що означає різке зниження здатності підприємства генерувати прибуток для покриття своїх короткострокових зобов'язань. Така динаміка вказує на суттєве зростання боргового навантаження та ослаблення фінансових резервів.

Показник x_3 (коефіцієнту боргового навантаження) збільшився з 0,09 до 0,98, що підтверджує погіршення співвідношення між обсягом реалізації та борговими зобов'язаннями – фактично виручка майже дорівнює сумі короткострокових боргів. Водночас незначне зменшення x_4 (коефіцієнту оборотності активів) із 1,19 до 0,96 свідчить про деяке зниження ефективності використання активів, що може бути наслідком падіння обсягів виробництва або збільшення витратної частини.

Загалом, результати діагностики за моделлю Таффлера Р. демонструють погіршення фінансової стійкості та зниження здатності підприємства підтримувати достатній рівень ліквідності. Така динаміка свідчить про необхідність упровадження антикризових управлінських заходів, спрямованих на оптимізацію структури зобов'язань, відновлення прибутковості та підвищення оборотності активів для зниження ризику банкрутства у майбутніх періодах.

Діагностична модель Лісса Дж. базується на чотирьох аналітичних коефіцієнтах і використовується для оцінки ступеня фінансової стійкості:

$$Z=0,53*x_1 +0,13*x_2 +0,18*x_3 +0,16*x_4 \quad (2.4)$$

де x_1 – оборотний капітал / активи; x_2 – нерозподілений прибуток / активи; x_3 – прибуток до оподаткування / активи; x_4 – власний капітал / зобов'язання.

Результати розрахунків інтегрального показнику фінансового стану підприємства ТОВ «МТ ПБС» за період 2023-2024 рр. (діагностика ймовірності банкрутства згідно моделі Лісса Дж) подамо у табл.2.9.

Результати, наведені в таблиці, свідчать про суттєве погіршення фінансового стану підприємства ТОВ «МТ ПБС» у 2024 році порівняно з 2023 роком згідно з результатами діагностики за моделлю Лісса Дж. Значення інтегрального показника Z зменшилось із 0,64 у 2023 році до 0,07 у 2024 році, що означає перехід підприємства із зони фінансової стабільності до зони

високої ймовірності банкрутства.

Таблиця 2.9

Інтегральний показник фінансового стану
ТОВ «МТ ПБС» за період 2023-2024 рр. (діагностика ймовірності
банкрутства згідно моделі Лісса Дж)

Показники	Роки		Відхилення 2024- 2023, пункт
	2023	2024	
x_1 – Коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом	0,89	0,06	-0,83
x_2 – Коефіцієнт накопиченого прибутку (або фінансової автономії прибутку)	0,74	0,05	-0,69
x_3 – Рентабельність активів (ROA)	0,74	0,05	-0,69
x_4 – Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	8,92	1,06	-7,86
Критерій Z	0,64	0,07	-0,57
Ранг підприємства	Фінансово стійке	Ймовірність банкрутства висока	

Джерело: складено автором на основні фінансової звітності ТОВ «МТ ПБС» представленої у додатках К-Л

Аналіз динаміки складових моделі свідчить про істотне зниження всіх основних показників, що характеризують фінансову стійкість. Найбільше погіршення спостерігається за показником x_4 (коефіцієнт фінансової незалежності), який зменшився з 8,92 до 1,06, що вказує на різке зростання боргового навантаження і скорочення частки власного капіталу у структурі фінансування діяльності. Одночасно з цим зниження x_1 (коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом) з 0,89 до 0,06 та x_2 (коефіцієнт накопиченого прибутку) із 0,74 до 0,05 свідчить про зменшення ліквідності, вичерпання фінансових резервів та послаблення здатності підприємства підтримувати операційну діяльність за рахунок внутрішніх джерел.

Зниження x_3 (рентабельність активів) також підтверджує тенденцію до зменшення прибутковості, що є наслідком зниження ефективності використання активів та зростання витрат. Сукупна динаміка цих факторів призвела до падіння інтегрального показника майже у десять разів, що є

критичним сигналом для управлінської системи підприємства.

Таким чином, за підсумками аналізу можна зробити висновок, що у 2024 році підприємство втратило фінансову рівновагу та стійкість, що створює реальну загрозу виникнення фінансової кризи. Для зниження ризику банкрутства доцільним є проведення реструктуризації боргових зобов'язань, оптимізація структури активів, підвищення ефективності операційної діяльності та формування резервів фінансової стабільності у середньостроковій перспективі.

Модель Спрінгейта Г. застосовується для ранньої діагностики ймовірності банкрутства та має вигляд:

$$Z=1,03*x_1 +3,07*x_2 +0,66*x_3 +0,4*x_4 \quad (2.5)$$

де x_1 – оборотний капітал / активи; x_2 – прибуток до оподаткування / активи; x_3 – прибуток до оподаткування / зобов'язання; x_4 – виручка / активи.

Результати розрахунків інтегрального показника фінансового стану підприємства ТОВ «МТ ПБС» за період 2023-2024 рр. (діагностика ймовірності банкрутства згідно моделі Спрінгейта Г.) подамо у табл.2.10.

Аналіз інтегрального показника фінансового стану підприємства ТОВ «МТ ПБС» за моделлю Спрінгейта засвідчує суттєве зниження фінансової стійкості у 2024 році порівняно з 2023 роком. Якщо у 2023 році значення критерію $Z = 9,27$ характеризувало підприємство як фінансово стабільне з мінімальною ймовірністю банкрутства, то у 2024 році показник скоротився до 0,90, засвідчуючи при цьому значне послаблення фінансового потенціалу та наближення до критичної межі платоспроможності.

Зниження інтегрального показника зумовлене негативною динамікою усіх ключових компонентів моделі. Найбільш відчутне падіння спостерігається за показником x_3 (коефіцієнт покриття зобов'язань прибутком) – з 6,63 до 0,06, вказуючи на різке зростання боргового навантаження та зменшення спроможності підприємства забезпечувати

обслуговування зобов'язань за рахунок прибуткової діяльності. Таке співвідношення є ознакою високої залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування та ризику втрати фінансової автономії.

Таблиця 2.10

Інтегральний показник фінансового стану
ТОВ «МТ ПБС» за період 2023-2024 рр. (діагностика ймовірності
банкрутства згідно моделі Спрінгейта Г.)

Показники	Роки		Відхилення 2024- 2023, пункт
	2023	2024	
х ₁ – Коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом	0,89	0,06	-0,83
х ₂ – Рентабельність активів (ROA)	0,74	0,05	-0,69
х ₃ – Коефіцієнт покриття зобов'язань прибутком	6,63	0,06	-6,57
х ₄ – Коефіцієнт оборотності активів	1,19	0,96	-0,23
Критерій Z	9,27	0,90	-8,37
Ранг підприємства	Висока фінансова стабільність	Ризик банкрутства значний	

Джерело: складено автором на основні фінансової звітності ТОВ «МТ ПБС» представленої у додатках К-Л

Показник х₁ (коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом) зменшився з 0,89 до 0,06, обумовлюючи при цьому критичне скорочення обсягу ліквідних активів, які можуть бути використані для покриття поточних витрат. Водночас падіння х₂ (рентабельність активів) з 0,74 до 0,05 вказує на зниження ефективності використання активів у процесі генерування прибутку. Зменшення х₄ (коефіцієнт оборотності активів) з 1,19 до 0,96 додатково підтверджує уповільнення оборотності активів і зниження результативності операційної діяльності.

Таким чином, результати діагностики за моделлю Спрінгейта Г. свідчать про погіршення фінансової стійкості та підвищення ризику банкрутства підприємства у 2024 році, що зумовлено зростанням боргових зобов'язань, зменшенням прибутковості та зниженням ефективності використання активів.

Для стабілізації фінансового стану підприємству доцільно реалізувати антикризову фінансову стратегію, спрямовану на оптимізацію структури капіталу, підвищення операційної рентабельності та забезпечення позитивного грошового потоку.

Узагальнимо результати дослідження інтегрального показника фінансового стану підприємства ТОВ «МТ ПБС» за період 2023-2024 рр. на основні п'яти моделей оцінювання, результати представимо у табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Узагальнення результатів дослідження інтегрального показника фінансового стану ТОВ «МТ ПБС» за період 2023-2024 рр.

Модель діагностики	Роки		Динаміка
	2023 р.	2024 р.	
Модель Терещенка О.О. (інтегральний показник Z)	21,318	1,069	-20,249
Ранг підприємства	Банкрутство не загрожує	Фінансова стійкість порушено	
Модель Матвійчука А.В. (інтегральний показник Z)	4,38	0,82	-3,56
Ранг підприємства	Висока фінансова стабільність	Підвищена ймовірність банкрутства	
Модель Таффлера Р. (інтегральний показник Z)	4,72	0,54	-4,18
Ранг підприємства	Фінансова стабільність забезпечена	Висока ймовірність банкрутства	
Модель Лісса Дж. (інтегральний показник Z)	0,64	0,07	-0,57
Ранг підприємства	Фінансово стійке	Ймовірність банкрутства висока	
Модель Спрінгейта Г. (інтегральний показник Z)	9,27	0,9	-8,37
Ранг підприємства	Висока фінансова стабільність	Ризик банкрутства значний	

Джерело: складено автором на основні фінансової звітності ТОВ «МТ ПБС» представленої у додатках К-Л

Аналіз узагальнених результатів, наведених у таблиці 2.11, дає змогу зробити висновок про системне погіршення фінансового стану підприємства ТОВ «МТ ПБС» у 2024 році порівняно з 2023 роком за всіма розглянутими моделями інтегральної діагностики.

Значення інтегрального показника Z за п'ятьма методиками (Терещенка, Матвійчука, Таффлера, Лісса, Спрінгейта) свідчать про різке зниження рівня фінансової стійкості та перехід підприємства із зони безпеки до зони підвищеного ризику банкрутства. У 2023 році всі моделі демонстрували стійке фінансове становище підприємства, високий рівень ліквідності та прибутковості, що відображалось у значеннях інтегральних показників: від 21,318 пункт (модель Терещенка О.) до 0,64 пункти (модель Лісса Дж). Дані результати вказували на ефективне використання активів, раціональну структуру капіталу та відсутність загрози неплатоспроможності.

Проте у 2024 році всі розрахункові показники суттєво знизилися, зокрема, за моделлю Терещенка О. показник Z скоротився на 20,249 пункту, за моделлю Матвійчука на 3,56 пункти, за моделлю Таффлера Р. на 4,18 пункти, за моделлю Лісса Дж на 0,57 пункти, за моделлю Спрінгейта Г. на 8,37 пункту. Така негативна динаміка свідчить про порушення фінансової рівноваги, зниження ефективності використання активів, падіння прибутковості та зростання боргового навантаження.

Найбільш чутливими до змін виявилися моделі Терещенка О. та Спрінгейта Г., які враховують співвідношення між прибутком, активами та зобов'язаннями. Даний аспект підкреслює, що основною проблемою фінансової нестабільності є надмірна кредитна залежність підприємства та зниження операційної ефективності. Узагальнюючи результати, можна зазначити, що за всіма моделями у 2024 році підприємство ТОВ «МТ ПБС» перебуває у зоні високої ймовірності банкрутства. Такий стан вимагає невідкладного впровадження антикризових фінансових заходів, зокрема реструктуризації заборгованості, оптимізації витрат, підвищення прибутковості основної діяльності та відновлення ліквідності активів.

Отже, інтегральна оцінка фінансового стану підтвердила загрозливу тенденцію до зниження фінансової стійкості підприємства, що обґрунтовує необхідність розроблення комплексної програми фінансового оздоровлення з

урахуванням результатів діагностики за кожною з розглянутих моделей. Загалом, результати діагностики за методом Терещенка О. та Матвійчука А. підтверджують тенденцію, виявлену іншими зарубіжними моделями (Таффлера, Лісса, Спрінгейта), та підкреслюють необхідність посилення антикризових заходів для відновлення платоспроможності та стабілізації фінансового стану підприємства.

Висновки до розділу 2

Узагальнюючи результати представленого у другому розділі кваліфікаційної роботи необхідно відзначити наступне:

1. Об'єктом практичного дослідження виступає господарська діяльність та поточний фінансовий стан товариства з обмеженою відповідальністю «МТ ПБС»), яке засновано у 2023 році і займається діяльністю по виробництву гофрованого паперу та картону, паперової та картонної тари. На сучасному етапі підприємство відоме, як надійний партнер зі сучасними інноваційними ідеями, які гарантують їй успіх і визначають її особливості у даній галузі. Творча команда підприємства може реалізовувати рішення будь-якої складності у сфері виробництва та реалізації продукції (гофрованого паперу та картону, паперової та картонної тари).

За результатами аналізу фінансово-господарської діяльності ТОВ «МТ ПБС» встановлено, що підприємство у 2024 році продемонструвало динамічне зростання масштабів діяльності, зокрема збільшення активів у 30 разів, чистого доходу у 25 разів, а чистого прибутку на 119 %.

Водночас спостерігається дисбаланс у структурі капіталу: темпи зростання поточних зобов'язань значно перевищили приріст власного капіталу, що зумовило підвищення фінансової залежності від зовнішніх джерел.

Зниження рентабельності реалізації та основної діяльності при зростанні прибутку свідчить про падіння відносної ефективності операцій, тоді як

підвищення оборотності власного капіталу відображає активніше використання внутрішніх ресурсів. Загалом підприємство має потенціал розвитку, однак потребує оптимізації структури фінансування, контролю за дебіторською заборгованістю та підвищення ліквідності.

2. Діагностика фінансового стану ТОВ «МТ ПБС» показала суттєве погіршення показників ліквідності, фінансової стійкості та оборотності у 2024 році. Коефіцієнт автономії знизився з 0,89 до 0,06, а коефіцієнт фінансового ризику зріс із 0,13 до 16,62, що свідчить про надмірне боргове навантаження. Скорочення оборотності активів і дебіторської заборгованості та різке збільшення строків розрахунків з постачальниками вказують на порушення фінансової рівноваги.

Попри зростання рентабельності власного капіталу до 93 %, загальна прибутковість і ефективність діяльності знизилися. Отже, у 2024 році підприємство характеризується послабленням платоспроможності, зниженням ефективності використання ресурсів і потребує посилення фінансового контролю та антикризових управлінських заходів.

3. Здійснена інтегральна оцінка фінансового стану підтвердила загрозливу тенденцію до зниження фінансової стійкості підприємства, що обґрунтовує необхідність розроблення комплексної програми фінансового оздоровлення з урахуванням результатів діагностики за кожною з розглянутих моделей. Загалом, результати діагностики за методом Терещенка О. та Матвійчука А. підтверджують тенденцію, виявлену іншими зарубіжними моделями (Таффлера, Лісса, Спрінгейта), та підкреслюють необхідність посилення антикризових заходів для відновлення платоспроможності та стабілізації фінансового стану підприємства.

РОЗДІЛ 3. МЕХАНІЗМИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «МТ ПБС» В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

3.1. Розробка та реалізації фінансової стратегії в умовах ризиків та нестабільності

В умовах сучасної економічної нестабільності, воєнно-політичних викликів та високого рівня фінансових ризиків ефективність функціонування підприємств безпосередньо залежить від здатності забезпечити фінансову стійкість, адаптивність і довгострокову конкурентоспроможність.

У цих умовах особливого значення набуває розробка та реалізація фінансової стратегії, яка виступає ключовим інструментом стратегічного управління і спрямована на досягнення збалансованості між прибутковістю, ліквідністю та ризиковими обмеженнями діяльності досліджуваного підприємства.

Сучасна фінансова стратегія покликана не лише забезпечити оптимальний розподіл і використання фінансових ресурсів, але й інтегрувати принципи цифровізації, інноваційності та гнучкого управління ризиками у фінансово-господарські процеси. Такий підхід дозволяє даному підприємству не просто реагувати на зовнішні зміни, а й проактивно формувати власну траєкторію розвитку в нестабільному середовищі [37, с.48-49].

У цьому контексті актуальним є розроблення фінансової стратегії для ТОВ «МТ ПБС», підприємства, заснованого у 2023 році, яке здійснює діяльність у сфері виробництва гофрованого паперу, картону та картонної тари.

Галузь паперово-картонного виробництва характеризується значною енергоємністю, залежністю від сировинних ресурсів і динамічними коливаннями попиту, зумовлюючи при цьому визначену потребу у ретельно спланованій фінансовій політиці. Поряд із цим, розвиток тенденцій екологізації та цифрової трансформації виробництва створює нові вимоги до управління капіталом, інвестиційними потоками та витратами.

Необхідність розробки та реалізації фінансової стратегії ТОВ «МТ ПБС» зумовлена такими ключовими чинниками:

по-перше, потребою забезпечення стабільного фінансування поточної діяльності та інвестицій у розвиток виробничих потужностей;

по-друге, необхідністю мінімізації фінансових ризиків, пов'язаних із коливанням вартості сировини, енергоносіїв і валютних курсів;

по-третє, важливістю впровадження цифрових інструментів управління фінансами, обліком, логістикою та збутом для підвищення ефективності прийняття управлінських рішень.

Отже, розроблення фінансової стратегії підприємства ТОВ «МТ ПБС» в умовах ризиків та нестабільності є ключовим напрямом забезпечення його економічної безпеки, конкурентоспроможності та сталого розвитку. Її практична реалізація має базуватися на поєднанні інноваційно-цифрового підходу, раціонального управління фінансовими ресурсами та системного моніторингу ризиків, що дозволить підприємству ефективно функціонувати навіть у складних макроекономічних умовах.

Основна мета та ключові завдання реалізації фінансової стратегії розвитку підприємства ТОВ «МТ ПБС» в умовах ризиків та нестабільності представимо на рис.3.1.

Ефективна реалізація фінансової стратегії підприємства передбачає послідовне проходження низки взаємопов'язаних етапів, кожен із яких має власну цільову спрямованість, інструментарій і результати. Для підприємства ТОВ «МТ ПБС», яке функціонує у сфері виробництва гофрованого паперу, картону та паперової тари, така структуризація процесу дозволяє системно поєднати аналітичну, стратегічну, інвестиційну та контрольну складові фінансового управління. У межах цієї логіки фінансова стратегія розробляється на основі аналізу середовища, визначення стратегічних цілей, планування інвестицій і цифровізації, реалізації фінансових заходів та контролю їх результативності.

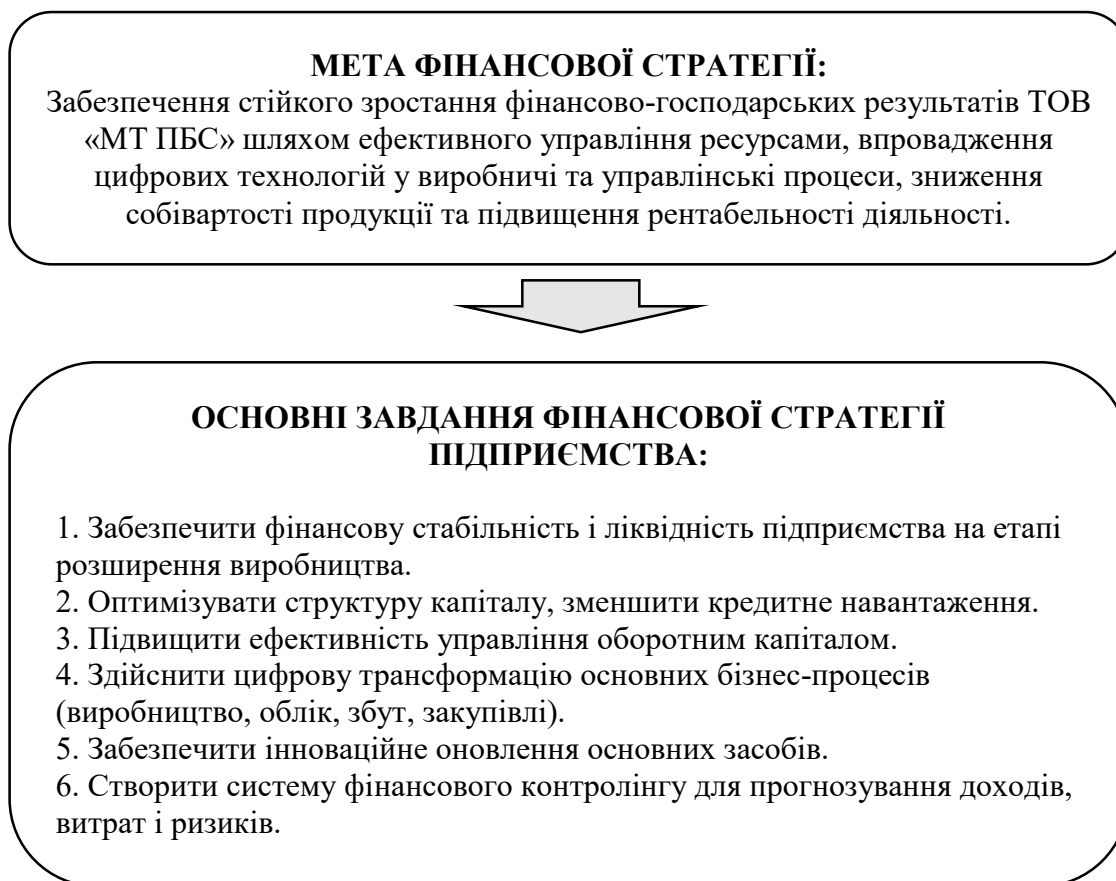

Рисунок 3.1. Мета та завдання розробки та реалізації фінансової стратегії
ТОВ «МТ ПБС»

Джерело: запропоновано автором з урахуванням [34, с.80]

Основні етапи, їх характеристика та особливості реалізації фінансової стратегії підприємства ТОВ «МТ ПБС» представлено у табл.3.1.

Таблиця 3.1

Концептуальна модель реалізації фінансової стратегії
ТОВ «МТ ПБС»

Етап	Зміст етапу	Очікуваний результат
1	2	3
1. Аналітичний	Оцінка фінансового стану, ліквідності, прибутковості, аналіз зовнішніх факторів (PESTEL, SWOT).	Визначення фінансових можливостей та обмежень.
2. Стратегічне планування	Формування стратегічних фінансових цілей (прибуток, рентабельність, оборотність активів).	Визначення фінансових пріоритетів розвитку.
3. Інвестиційно-цифровий блок	Планування витрат на цифровізацію: ERP, CRM, автоматизація виробництва, аналітичні платформи Power BI.	Оптимізація управління та скорочення витрат.

1	2	3
4. Реалізаційний	Забезпечення фінансування з внутрішніх і зовнішніх джерел (прибуток, кредити, гранти).	Створення ефективної системи фінансування.
5. Контрольно-аналітичний	Моніторинг реалізації стратегії, оцінка показників ефективності (ROI, рентабельність, ліквідність).	Коригування фінансової стратегії.

Джерело: запропоновано автором із урахуванням

Розроблена послідовність етапів фінансової стратегії ТОВ «МТ ПБС» відображає логіку переходу від аналітичного оцінювання фінансового стану до безпосереднього впровадження стратегічних рішень та контролю їх ефективності. Така структура дозволяє:

- забезпечити цілісність і системність фінансового управління;
- узгодити інвестиційні та цифрові ініціативи з реальними фінансовими можливостями підприємства;
- підвищити ефективність розподілу ресурсів та знизити ризики, пов'язані з нестабільністю ринкового середовища;
- сформувати адаптивний механізм фінансового моніторингу та коригування стратегічних рішень.

Отже, впровадження зазначених етапів сприятиме підвищенню фінансової стійкості, конкурентоспроможності та інноваційної гнучкості підприємства ТОВ «МТ ПБС», забезпечуючи стабільний розвиток підприємства навіть за умов економічної невизначеності.

Розроблення фінансової стратегії підприємства передбачає чітке визначення стратегічних напрямів, конкретних цілей та кількісних показників ефективності, що дозволяють оцінити ступінь досягнення поставлених результатів. Для досліджуваного підприємства ТОВ «МТ ПБС», яке функціонує у сфері виробництва гофрованого паперу, картону та картонної тари, стратегічні фінансові орієнтири мають бути спрямовані на підвищення прибутковості, покращення структури капіталу, раціоналізацію витрат і впровадження цифрових технологій управління. Стратегічні цілі та показники

реалізації фінансової стратегії підприємства ТОВ «МТ ПБС» представлено у табл.3.2.

Таблиця 3.2

Стратегічні цілі та показники реалізації фінансової стратегії
ТОВ «МТ ПБС»

Напрямок	Ціль	Ключові фінансові показники (2025-2027)
Рентабельність	Підвищення чистої рентабельності виробництва	Зростання з 8% (2024) до 15% (2027)
Ліквідність	Підтримання поточної ліквідності на рівні >1,2	Показник ліквідності – 1,4 у 2027 р.
Інвестиції в цифровізацію	Автоматизація фінансового та виробничого обліку	ERP/CRM-системи до 2026 р.
Оборотність активів	Скорочення тривалості операційного циклу	Зменшення на 15% до 2027 р.
Економія витрат	Зниження енергоємності виробництва	Економія 10% енерговитрат до 2027 р.

Джерело: запропоновано автором

Сформовані стратегічні фінансові цілі підприємства ТОВ «МТ ПБС» відображають орієнтацію на збалансований розвиток, який поєднує зростання прибутковості з підвищенням операційної ефективності та впровадженням інноваційно-цифрових рішень.

Реалізація зазначених напрямів сприятиме: зміцненню фінансової стабільності та зниженню ризиків ліквідності; підвищенню економічної ефективності за рахунок скорочення витрат та оптимізації активів; формуванню цифрової екосистеми управління підприємством, що забезпечить оперативність аналізу даних та прийняття управлінських рішень; досягненню довгострокової конкурентоспроможності на ринку пакувальної продукції в Україні та за її межами.

Реалізація фінансової стратегії підприємства ТОВ «МТ ПБС» потребує цільового планування витрат, спрямованих на підвищення ефективності виробництва, цифрову трансформацію управління, розвиток кадрового потенціалу та посилення ринкових позицій.

План інвестицій побудовано з урахуванням стратегічних пріоритетів розвитку — модернізації технологічного процесу, енергоефективності та цифровізації бізнесу, які виступають ключовими напрямками забезпечення фінансової стабільності підприємства у довгостроковій перспективі. План інвестицій та витрат в контексті розробки та реалізації фінансової стратегії підприємства ТОВ «МТ ПБС» представлено у табл.3.3.

Таблиця 3.3

План інвестицій та витрат в контексті розробки та реалізації фінансової стратегії ТОВ «МТ ПБС»

Стаття витрат	Опис / зміст заходів	2026 р. (тис. грн)	2027 р. (тис. грн)	2028 р. (тис. грн)	Разом, тис. грн
1. Виробниче оновлення	Модернізація лінії виготовлення гофрокартону, оновлення системи сушіння та пресування.	3 500	2 000	1 000	6 500
2. Цифровізація бізнесу	Впровадження ERP-системи (MEDoC, BAS ERP), CRM-системи для управління клієнтами, Power BI-аналітики, автоматизація складу.	2 200	1 500	800	4 500
3. Енергоефективність	Установлення енергоощадних двигунів, модернізація освітлення, системи рекуперації тепла.	1 000	800	500	2 300
4. Навчання персоналу	Підготовка кадрів до роботи з цифровими системами, підвищення кваліфікації бухгалтерів, операторів, логістів.	400	300	300	1 000
5. Маркетинг та збут	Цифровий маркетинг, SEO, онлайн-просування продукції, участь у виставках.	600	700	800	2 100
6. Фінансовий резерв (непередбачені витрати)	Резерв на покриття ризиків інфляції та валютних коливань.	300	400	400	1 100
Разом		8 000	5 700	3 800	17 500

Джерело: запропоновано автором

Запропонована структура інвестиційних витрат передбачає раціональний розподіл фінансових ресурсів між основними стратегічними напрямками розвитку. Найбільша частка коштів у 2026-2027 рр. спрямовується

на виробниче оновлення (37%) та цифровізацію бізнесу (26%), що обґрунтовано потребою у модернізації технічної бази та автоматизації управлінських процесів.

У 2028 році акцент поступово зміщується в бік енергоефективності та маркетингової активності, що відповідає етапу розширення ринку збуту і стабілізації фінансових потоків.

Витрати на підготовку персоналу (6%) та створення фінансового резерву (6%) мають профілактичний характер і спрямовані на підвищення адаптивності досліджуваного підприємства до ризиків та мінливості макроекономічного середовища.

Реалізація зазначеної програми інвестицій і витрат дозволить підприємству ТОВ «МТ ПБС»:

- забезпечити комплексну модернізацію виробництва та підвищити продуктивність на 25-30%;
- здійснити повну цифрову трансформацію управлінських процесів до 2026 року;
- досягти зниження собівартості продукції на 10-12% завдяки енергоощадним технологіям;
- зміцнити ринкові позиції через розширення каналів збуту та цифровий маркетинг;
- сформувати резерв фінансової стійкості на випадок зовнішніх економічних коливань.

Відповідно, представлений інвестиційно-фінансовий план є ключовим інструментом реалізації фінансової стратегії підприємства в умовах ризиків і нестабільності, забезпечуючи інноваційний, ефективний та екологічно орієнтований розвиток ТОВ «МТ ПБС».

Очікувані результати реалізації фінансової стратегії розвитку підприємства ТОВ «МТ ПБС» у перспективному періоді (2026-2028 рр.) представимо у табл. 3.4.

Очікувані результати реалізації фінансової стратегії розвитку

ТОВ «МТ ПБС»

Результат	Показник (кількісне/якісне вираження)	Контроль за виконанням
1. Зростання виробничих потужностей	Підвищення виробничої спроможності на 25-30% за рахунок модернізації технологічних ліній виготовлення гофрокартону.	Щорічний техніко-економічний аудит виробництва; звіт відділу технічного розвитку.
2. Збільшення обсягу реалізації продукції	Зростання реалізації на 35% на внутрішньому ринку порівняно з базовим роком (2024).	Аналіз динаміки обсягів продажів за даними бухгалтерії та CRM-системи.
3. Зниження виробничих витрат	Скорочення собівартості продукції на 10–12% завдяки впровадженню цифрових рішень та енергоефективних технологій.	Контроль фінансового відділу; щоквартальний моніторинг витрат та аналіз економії ресурсів.
4. Формування єдиної цифрової екосистеми управління	Впровадження інтегрованої системи ERP + CRM + Power BI для управління фінансами, виробництвом і клієнтами.	Звіт IT-відділу; тестування та аудит ефективності цифрової інфраструктури.
5. Збільшення чистого прибутку	Зростання чистого прибутку з 3,2 млн грн (2024) до 6,5 млн грн (2028).	Щорічна фінансова звітність; аналіз рентабельності діяльності; контроль власників підприємства.
6. Підвищення інвестиційної привабливості	Зростання інтегрального показника фінансової стійкості; покращення кредитного рейтингу та умов залучення позикового капіталу.	Оцінка зовнішніх аудиторів; моніторинг фінансових коефіцієнтів (ліквідність, автономія, рентабельність).

Джерело: запропоновано автором

Планові показники свідчать про орієнтацію підприємства не лише на кількісне зростання, а й на якісну трансформацію фінансово-господарських процесів, при цьому забезпечує довгострокову конкурентоспроможність підприємству ТОВ «МТ ПБС» у динамічному ринковому середовищі, зокрема:

– зростання виробничих потужностей на 25-30% дозволить підприємству оптимізувати використання основних засобів, зменшити простой та підвищити продуктивність праці, що прямо впливає на зниження собівартості продукції;

- збільшення обсягів реалізації на 35% відображає стратегічну орієнтацію на розширення частки внутрішнього ринку, посилення присутності у суміжних сегментах та формування стабільної клієнтської бази;
- скорочення виробничих витрат на 10-12% засвідчує ефективність політики цифровізації та енергоефективності, що сприяє зростанню чистого прибутку й фінансової рентабельності;
- впровадження єдиної цифрової екосистеми (ERP + CRM + Power BI) створює основу для інтегрованого управління фінансовими, виробничими та збутовими процесами, забезпечуючи прозорість і своєчасність управлінських рішень;
- збільшення чистого прибутку до 6,5 млн грн у 2028 році є кількісним підтвердженням результативності стратегії, дозволяючи при цьому підприємству перейти від етапу становлення до стійкого зростання;
- підвищення інвестиційної привабливості відображає здатність підприємства акумулювати фінансові ресурси, зміцнювати кредитоспроможність і формувати позитивну ділову репутацію на ринку;
- системний контроль за виконанням стратегії – через регулярні аудити, фінансову звітність, моніторинг показників ліквідності, рентабельності та автономії – забезпечує своєчасне виявлення відхилень і коригування управлінських рішень.

Отже, запропонована фінансова стратегія розвитку ТОВ «МТ ПБС» базується на поєднанні інноваційно-технологічного підходу з цифровою трансформацією фінансово-виробничих процесів. Її реалізація передбачає концентрацію інвестицій на модернізації основних засобів, цифровізації бізнесу, автоматизації управління витратами та впровадженні аналітичних систем підтримки прийняття рішень.

Впровадження цієї стратегії забезпечить підприємству підвищення фінансової стійкості, зростання прибутковості, прозорість управління та

адаптивність до ринкових коливань, а цифровізація стане ключовим драйвером підвищення конкурентоспроможності та ефективності бізнесу.

3.2. Підвищення прибутковості господарської діяльності за рахунок інтегруванням інструментів цифровізації в діяльність підприємства

У сучасних умовах цифрової трансформації бізнесу підвищення прибутковості господарської діяльності підприємства ТОВ «МТ ПБС» дедалі більше залежить від рівня впровадження цифрових інструментів, які забезпечують автоматизацію процесів управління, аналітики, маркетингу та взаємодії з клієнтами.

Цифровізація стає не лише засобом оптимізації внутрішніх процесів, а й потужним драйвером підвищення конкурентоспроможності підприємства на ринку. У цьому контексті особливої актуальності набуває впровадження сучасних CRM-систем (Customer Relationship Management), які дозволяють системно управляти клієнтською базою, будувати довгострокові відносини з партнерами та підвищувати ефективність продажів [18].

Для підприємства ТОВ «МТ ПБС» важливим аспектом є збільшення кількості споживачів продукції та послуг, відповідно пропонуємо інтегрування CRM-системи Vinotel в діяльність даного підприємства, адже вона дає ряд можливостей [40]:

- підвищення ефективності продажів. Vinotel дозволяє автоматично фіксувати всі вхідні та вихідні дзвінки, вести історію взаємодії з клієнтом, що усуває втрату потенційних замовлень та сприяє збільшенню конверсії звернень у реальні продажі;

- формування єдиної клієнтської бази. Система забезпечує централізований облік усіх контактів, угод і взаємодій, що дозволяє краще сегментувати клієнтів, аналізувати їх потреби та здійснювати цільові маркетингові кампанії;

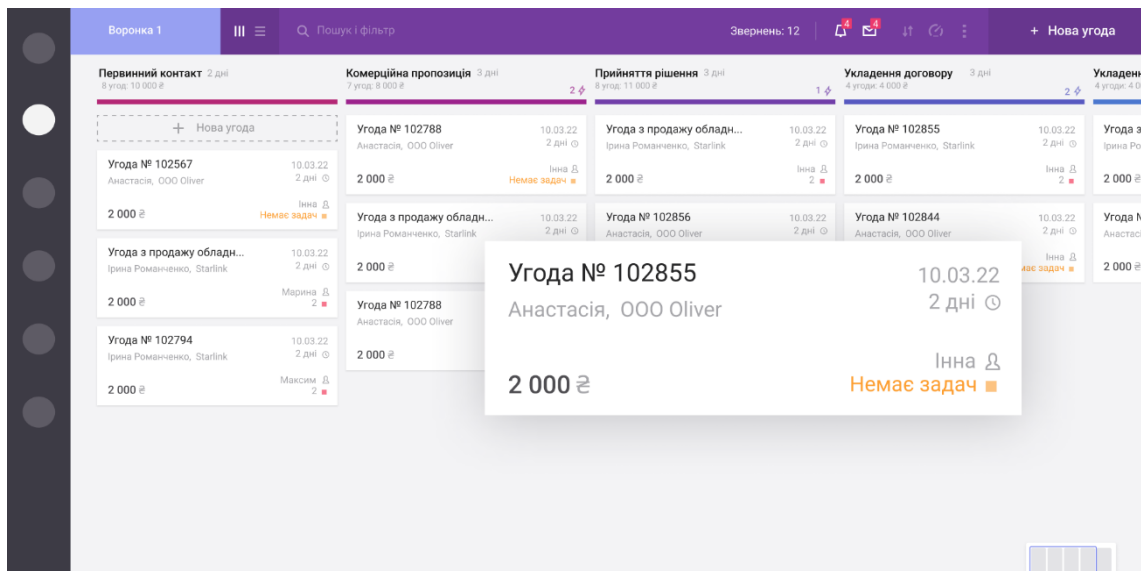
- оптимізація роботи персоналу. Автоматизоване розподілення дзвінків

і контроль ефективності менеджерів сприяють зниженню витрат часу на рутинні операції та підвищенню продуктивності праці;

– покращення аналітики та управлінських рішень. CRM-система Binotel надає можливість у реальному часі відстежувати ключові показники ефективності продажів (KPI), формувати аналітичні звіти щодо джерел звернень, коефіцієнтів конверсії та середнього чеку, що дозволяє ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення;

– інтеграція з цифровими каналами маркетингу. CRM-система підтримує підключення онлайн-реклами, соціальних мереж і сайтів, що сприяє залученню нових клієнтів і формуванню стійкого потоку лідів.

Інтерфейс CRM-система Binotel представлено на рис.3.2.

Разом зі SmartCRM ви:

Працюєте з базою клієнтів ефективно

Фіксуєте всі дзвінки та запити клієнтів

Управляєте угодами легко та зручно

Мінімізуєте неуспішні угоди

Підвищуєте лояльність клієнтів

Позбудетеся рутини та зосередитеся на продажах

Економите робочий час співробітників

Контролюєте важливі показники роботи компанії

Структуруєте роботу та комунікацію з клієнтами

Збільшуєте кількість продажів

Рисунок 3.2. Інтерфейс та переваги впровадження CRM-системи Binotel
Джерело: складено автором на основі [40]

Визначимо постійні та змінні витрати пов'язані із інтегруванням CRM-система Binotel в діяльність підприємства ТОВ «МТ ПБС», результати дослідження представимо у табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Постійні та змінні витрати пов'язані із інтегруванням CRM-система Binotel в діяльність ТОВ «МТ ПБС»

№	Стаття витрат	Характеристика / складові	Орієнтовна вартість, грн	Періодичність / тип витрат
1	Ліцензія CRM SmartCRM Binotel (тариф Pro)	Підключення 5 користувачів до хмарної CRM, збереження історії контактів, звітність, автоматизація продажів	$800 \times 5 = 4000$ / міс.	Щомісячна оплата
2	Віртуальна АТС Binotel	Хмарна телефонія, запис дзвінків, інтеграція з CRM, корпоративні номери	2150 / міс.	Щомісячна оплата
3	Call-tracking (аналітика дзвінків)	Відстеження ефективності рекламних каналів, підміна номерів	900 / міс.	Щомісячна оплата
4	Початкове налаштування CRM	Реєстрація акаунтів, створення бази клієнтів, підключення пошти, аналітики, прав доступу	8000	Одноразово
5	Інтеграція CRM з сайтом та ERP-системою	API-з'єднання, тестування передачі замовлень і дзвінків	6500	Одноразово
6	Навчання персоналу (5 осіб)	Тренінг користування інтерфейсом CRM, скриптами дзвінків, звітністю	5000	Одноразово
7	Технічна підтримка та оновлення	Консультації, резервне копіювання, технічне обслуговування	1500 / міс.	Щомісячна оплата
8	Резерв на непередбачувані витрати (5 %)	Витрати на доопрацювання, додаткові номери чи модулі	1500	Одноразово
Первинні витрати			21000	Одноразово
Щомісячні витрати			8550	Щомісячна

Джерело: запропоновано автором

Сукупні первинні інвестиції у впровадження CRM-системи Binotel становлять близько 21000 грн, а поточні експлуатаційні витрати – 8,5 тис. грн/місяць. За умови отримання додаткового прибутку підприємства на рівні 85–90 тис. грн/міс. (як показано у попередніх розрахунках), термін окупності

інвестицій не перевищує 1 місяця, а рентабельність інвестицій (ROI) становить понад 50%. Впровадження CRM-системи Vinotel забезпечує не лише підвищення ефективності роботи відділу продажів, але й створює цифрову основу для клієнтоорієнтованого управління, інтегрованої аналітики та прогнозування прибутковості підприємства.

Для розрахунку ефективності впровадження CRM-системи Vinotel підприємства ТОВ «МТ ПБС» (табл.3.6).

Таблиця 3.6

Розрахунку ефективності впровадження CRM-системи Vinotel у бізнес-процеси ТОВ «МТ ПБС»

Показник	Позначення	Значення
Кількість звернень клієнтів за місяць	N_z	1200
Середній коефіцієнт конверсії (без CRM)	$k_c^{(0)}$	0,18
Середній чек однієї угоди, грн	P	5000
Маржинальний прибуток (питома рентабельність продажів)	m	0,25
Місячні маркетингові витрати, грн	$C_m^{(0)}$	60000
Місячні адміністративно-операційні витрати, грн	$C_a^{(0)}$	90000

Джерело: складено автором на основі поточних показників

Очікуванні зміни після впровадження CRM-системи Vinotel у бізнес-процеси підприємства ТОВ «МТ ПБС» (рис.3.3).

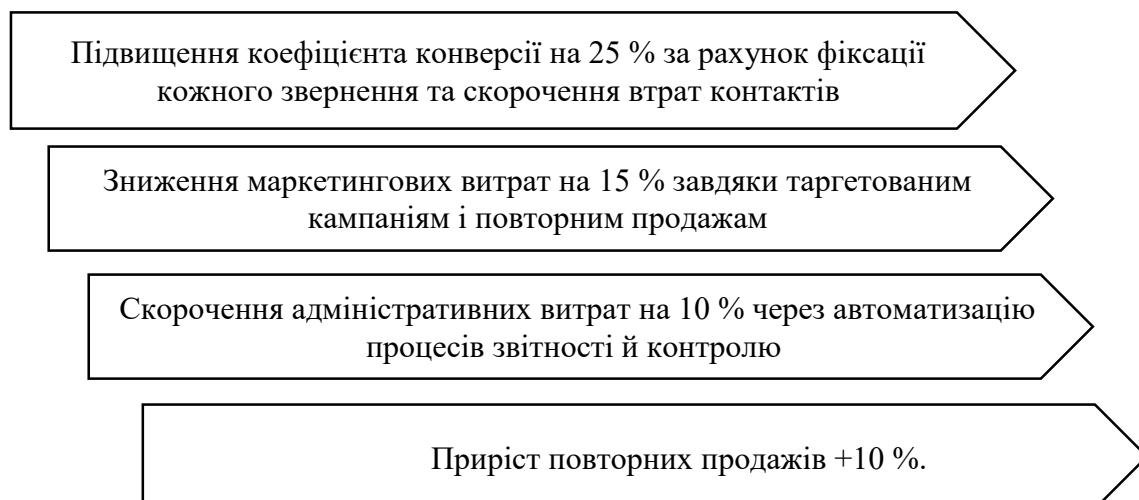

Рисунок 3.3. Очікуванні зміни після впровадження CRM-системи Vinotel у бізнес-процеси ТОВ «МТ ПБС»

Джерело: складено автором на основі планових показників

Враховуючи очікуванні зміни після впровадження CRM-системи Vinotel у бізнес-процеси підприємства ТОВ «МТ ПБС» представимо їх у табл. 3.7.

Таблиця 3.7

Розрахунок показників ефективності після впровадження CRM-системи Vinotel у бізнес-процеси ТОВ «МТ ПБС»

Показник	До впровадження	Після впровадження	Відхилення
Коефіцієнт конверсії K_c	0,18	0,225	+25 %
Кількість угод, од.	216	270	+54
Виручка, грн.	1080000	1350000	+270000
Прибуток від реалізації, грн.	270000	337500	+67500
Маркетингові витрати, грн.	60000	51000	-9000
Адміністративні витрати, грн.	90000	81000	-9000
Чистий прибуток, грн.	120000	205500	+85500

Джерело: складено автором на основі поточних показників

Отримані результати свідчать про позитивний вплив впровадження CRM-системи Vinotel на ефективність бізнес-процесів підприємства ТОВ «МТ ПБС». Після цифровізації процесів управління клієнтськими зверненнями та продажами коефіцієнт конверсії зріс на 25%, зумовлюючи при цьому збільшення кількості угод на 54 одиниці та приріст виручки на 270000 грн.

Внаслідок оптимізації маркетингових і адміністративних витрат (зменшення відповідно на 9000 грн у кожному напрямі) чистий прибуток підприємства зріс на 85500 грн, або 71% порівняно з базовим періодом, свідчить про значне покращення операційної ефективності та фінансової результативності за рахунок цифрових інновацій у системі управління взаємодією з клієнтами.

При загальних інвестиційних витратах на впровадження системи у розмірі 150000 грн (включно з ліцензіями, інтеграцією та навчанням персоналу) рівень рентабельності інвестицій (ROI) становить:

$$ROI = \frac{85500}{150000} \times 100\% = 57\%$$

Отже, кожна вкладена гривня у цифровізацію бізнес-процесів (впровадження CRM-системи Vinotel у бізнес-процеси підприємства ТОВ «МТ ПБС») приносить 0,57 грн додаткового прибутку.

Далі розрахуємо термін окупності проєкту, який визначається за формулою:

$$T_{OK} = \frac{C_{CRM}}{\Delta\Pi_{\text{міс.}}} = \frac{150000}{85500} = 1,75 \text{ міс.}$$

Відповідно, інвестиції у впровадження CRM-системи Vinotel у бізнес-процеси підприємства ТОВ «МТ ПБС» повністю окупаються менш ніж за два місяці, після чого система генерує чистий фінансовий ефект.

Впровадження CRM-системи Vinotel забезпечує зростання прибутковості, підвищення ефективності управління клієнтською базою, скорочення витрат та підвищення продуктивності персоналу, у сукупності зміцнюючи фінансову стійкість та конкурентоспроможність підприємства ТОВ «МТ ПБС» в умовах цифрової економіки.

Визначимо, як впливатиме інтегрування цифрових технологій на фінансовий стан підприємства ТОВ «МТ ПБС» (табл.3.8).

Таблиця 3.8

Ключові показники фінансового стану да та після впровадження CRM-системи Vinotel у бізнес-процеси ТОВ «МТ ПБС»

Показник	До впровадження	Після впровадження	Відхилення
1	2	3	4
Коефіцієнт ліквідності загальний	1,06	1,45	+0,39
Коефіцієнт фінансової автономії	0,06	0,18	+0,12
Коефіцієнт фінансового ризику	16,62	5,55	-11,07
Коефіцієнт оборотності активів	0,96	1,25	+0,29
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	1,17	3,50	+2,33

1	2	3	4
Період обороту дебіторської заборгованості, днів	311,97	104,3	-207,7
Рентабельність активів (ROA), %	5,3 %	8,7 %	+3,4 п.п.
Рентабельність власного капіталу (ROE), %	93,0 %	112,5 %	+19,5 п.п.
Чистий прибуток, тис. грн	120,0	205,5	+85,5
Робочий капітал, тис. грн	386,6	452,0	+65,4

Джерело: розраховано та узагальнено автором на основі фінансової звітності підприємства ТОВ «МТ ПБС» та результатів моделювання ефектів впровадження CRM-системи Vinotel

Результати оцінювання засвідчили, що інтеграція цифрових технологій, зокрема CRM-системи Vinotel, позитивно повинна вплинути на основні фінансові характеристики діяльності підприємства ТОВ «МТ ПБС».

Показники ліквідності демонструють покращення, а саме планово загальний коефіцієнт ліквідності зростатиме із 1,06 до 1,45 (+0,39 пункти), засвідчуючи деяке зміцнення платоспроможності та підвищення здатності підприємства ТОВ «МТ ПБС» своєчасно виконувати короткострокові зобов'язання.

Коефіцієнт фінансової автономії у плановому періоді повинен збільшитися з 0,06 до 0,18, вказуючи при цьому на поступове зростання частки власного капіталу у структурі фінансування та зменшення залежності від зовнішніх позик.

Фінансовий ризик (співвідношення зобов'язань до власного капіталу) знизиться у 3 рази із 16,62 до 5,55 і обумовлюватиме істотне зменшення боргового навантаження завдяки збільшенню прибутковості та поліпшенню оборотності коштів.

Ділова активність також покращилася, зокрема коефіцієнт оборотності активів підвищився до 1,25 пункти, а дебіторської заборгованості до 3,5 пункти, засвідчуючи при цьому скорочення строків погашення дебіторських боргів та підвищення швидкості обігу капіталу. Період обороту дебіторської

заборгованості зменшиться майже у три рази (на 208 днів) і є результатом автоматизації роботи з клієнтами в межах впровадження CRM-системи Binotel у бізнес-процеси підприємства ТОВ «МТ ПБС».

Чистий прибуток підприємства ТОВ «МТ ПБС» повинен збільшитися на 85,5 тис. грн (+71%) до показника 205,5 тис.грн., а робочий капітал зростатиме на 65,4 тис. грн, засвідчуючи посилення фінансової стабільності та накопичення внутрішніх джерел фінансування, при цьому рентабельність активів і власного капіталу збільшуватиметься відповідно на 3,4 та 19,5 п.п., відображаючи при цьому деяке підвищення ефективності використання активів і власних фінансових ресурсів підприємства.

Узагальнюючи результати розрахунків, можна стверджувати, що впровадження CRM-системи Binotel у бізнес-процеси підприємства ТОВ «МТ ПБС» забезпечує комплексне поліпшення фінансового стану підприємства, що проявляється у: зростанні прибутковості та ділової активності; підвищенні ліквідності та фінансової стійкості; зменшенні боргового навантаження; оптимізації обігових коштів і прискоренні обігу дебіторської заборгованості.

Таким чином, цифрова трансформація управління клієнтськими відносинами створює суттєвий мультиплікативний ефект для підприємства, підвищуючи його рентабельність, платоспроможність і конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі.

3.3. Побудова системи управління ризиками на ТОВ «МТ ПБС» в умовах нестабільності

Сучасна економічна дійсність характеризується високим рівнем невизначеності, коливанням фінансових ринків, інфляційними процесами, зміною валютних курсів, а також впливом геополітичних факторів, що безпосередньо позначаються на діяльності вітчизняних підприємств. В умовах нестабільності ключового значення набуває ефективне управління ризиками. Ризики – це ймовірність виникнення несприятливих подій, що можуть

призвести до втрат фінансових ресурсів, зниження ліквідності, порушення платоспроможності чи скорочення прибутковості.

У діяльності підприємств реального сектору вони проявляються через коливання цін на сировину та енергоносії, непередбачувані зміни у податковому середовищі, нестабільність грошово-кредитного ринку та обмежений доступ до капіталу [11, с.205].

Для нещодавно створеного підприємства ТОВ «МТ ПБС», яке функціонує у сфері виробництва гофрованого паперу, картону та пакувальних матеріалів, такі ризики мають особливе значення, адже фінансова стійкість прямо залежить від стабільності закупівель сировини, енергетичних витрат і ринкової кон'юнктури. Побудова системи управління ризиками передбачає формування цілісної моделі ідентифікації, оцінювання, моніторингу та мінімізації ризиків, орієнтованої на інтеграцію у загальну фінансову стратегію підприємства. Така система має поєднувати аналітичні, організаційні та цифрові інструменти.

З метою всебічного дослідження чинників впливу доцільним є проведення PESTEL-аналізу (табл.3.9), який дозволяє оцінити політичні, економічні, соціальні, технологічні, екологічні та правові детермінанти діяльності підприємства, що формують контекст його фінансової стратегії. Паралельно SWOT-аналіз (табл.3.10) забезпечує ідентифікацію сильних і слабких сторін внутрішнього середовища, а також можливостей і загроз, що виникають у зовнішньому середовищі.

Проведений PESTEL-аналіз дозволяє комплексно оцінити зовнішнє середовище функціонування підприємства ТОВ «МТ ПБС», заснованого у 2023 році та спеціалізованого на виробництві гофрованого паперу, картону, паперової та картонної тари. Результати аналізу свідчать, що досліджуване підприємство діє в умовах високої динамічності економічного, технологічного та нормативно-правового середовища, формуючи як значний потенціал розвитку, так і спектр зовнішніх ризиків.

Таблиця 3.9

PESTEL-аналіз зовнішнього середовища функціонування ТОВ «МТ ПБС»

Політичні фактори	Економічні фактори
- Вплив воєнно-політичної ситуації в Україні, що зумовлює перебої у логістиці, зростання вартості сировини та порушення ланцюгів постачання. - Державна політика підтримки переробної промисловості та програм релокації підприємств у безпечні регіони створює умови для розвитку виробництва пакувальних матеріалів. - Програми стимулювання малого та середнього бізнесу (зокрема «Доступні кредити 5–7–9%») розширюють фінансові можливості для інвестицій у виробництво. - Інституційна нестабільність та часті зміни у податковій та митній політиці створюють ризики для планування виробничої діяльності.	- Зростання попиту на картонну тару через розвиток e-commerce, логістичних сервісів та харчової промисловості. - Коливання цін на енергоносії та сировину (макулатура, целюлоза), що впливає на собівартість продукції. - Інфляційні процеси та підвищення облікової ставки НБУ обмежують доступ до дешевих кредитних ресурсів. - Потенціал експорту продукції до країн ЄС у межах політики торговельної лібералізації. - Неоднорідність регіонального розвитку в Україні, що впливає на розподіл платоспроможного попиту.
Соціокультурні фактори	Технологічні фактори
- Зростання екологічної свідомості населення та бізнесу стимулює попит на екологічну упаковку з переробленої сировини. - Підвищення вимог споживачів до якості та дизайну пакувальних матеріалів. - Формування культури відповідального споживання, що сприяє заміні пластикової тари на паперову. - Дефіцит кваліфікованих кадрів у сфері целюлозно-паперового виробництва, що ускладнює пошук персоналу з технічними компетенціями.	- Необхідність впровадження сучасного обладнання для виробництва гофрокартону, що забезпечує енергоефективність і стабільну якість продукції. - Автоматизація процесів і впровадження цифрових систем контролю виробництва (ERP, MES, SCADA) як умова підвищення ефективності управління. - Використання вторинної сировини та інноваційних технологій утилізації відходів паперу. - Технологічна залежність від імпортного обладнання та комплектуючих, що створює валютні ризики. - Розвиток технологій біорозкладної упаковки як перспективний напрям диверсифікації.
Екологічні фактори	Правові фактори
- Підвищення вимог до утилізації відходів та зменшення викидів у довкілля відповідно до європейських екологічних стандартів. - Переорієнтація підприємств на «зелене виробництво» та сертифікацію екологічної безпечності продукції (ISO 14001). - Використання макулатури як основної сировини сприяє формуванню позитивного екологічного іміджу підприємства. - Ризики, пов'язані з обмеженням водних і енергетичних ресурсів для виробництва паперу. - Потенційне введення додаткових екологічних податків і квот у межах гармонізації з ЄС.	- Законодавче регулювання у сфері поводження з відходами та вторинною сировиною (Закон України «Про управління відходами»). - Гармонізація українських стандартів пакувальної продукції з європейськими директивами щодо екологічного маркування та безпечності матеріалів, що контактують із харчовими продуктами. - Регулювання ринку упаковки

Джерело: сформовано автором на основі [25; 30-32; 38-39; 41]

Політичні чинники мають відчутний вплив через воєнно-політичну ситуацію, зміну пріоритетів державної промислової політики та підтримку підприємств, що працюють у сфері переробки вторинної сировини. З одного боку, державні програми підтримки бізнесу, такі як «Доступні кредити 5–7–9%», сприяють залученню інвестицій у виробництво; з іншого — нестабільність законодавчої бази та воєнні ризики ускладнюють довгострокове планування.

Економічні фактори є одними з найбільш визначальних для діяльності підприємства. Коливання цін на сировину (макулатуру, целюлозу) та енергоносії, інфляційні процеси і зміни валютного курсу безпосередньо впливають на собівартість продукції та фінансову результативність. Водночас зростання попиту на пакувальні матеріали у зв'язку з розвитком логістики, харчової промисловості та e-commerce створює нові можливості для розширення ринку збуту.

Соціокультурні чинники формують нову поведінкову модель споживачів, орієнтовану на екологічність, утилізацію та заміну пластику паперовою тарою.

Дана тенденція посилює попит на продукцію підприємства, однак вимагає постійного підвищення якості, естетичності та функціональності пакувальних рішень.

Технологічні фактори відіграють стратегічну роль у забезпеченні конкурентоспроможності підприємства, а необхідність впровадження сучасного обладнання для виробництва гофрокартону, цифрових систем управління (ERP, MES) та технологій переробки вторинної сировини визначає інноваційний напрям розвитку. Водночас залежність від імпортних комплектуючих та технологічних ліній створює додаткові валютні ризики.

Екологічні фактори стають дедалі важливішими у контексті посилення державного контролю за утилізацією відходів, переходу до циркулярної економіки та вимог гармонізації з європейськими екологічними стандартами.

Підприємство має потенціал для формування «зеленого бренду» через використання макулатури та сертифікацію за стандартами ISO 14001.

Правові фактори визначають регуляторні умови функціонування підприємства. Часті зміни у законодавстві щодо екологічної безпечності, оподаткування, праці та обігу відходів вимагають високої адаптивності менеджменту та постійного моніторингу нормативної бази.

Найбільш впливові зовнішні чинники на діяльність підприємства ТОВ «МТ ПБС» у звітному періоді представимо на рис.3.3.

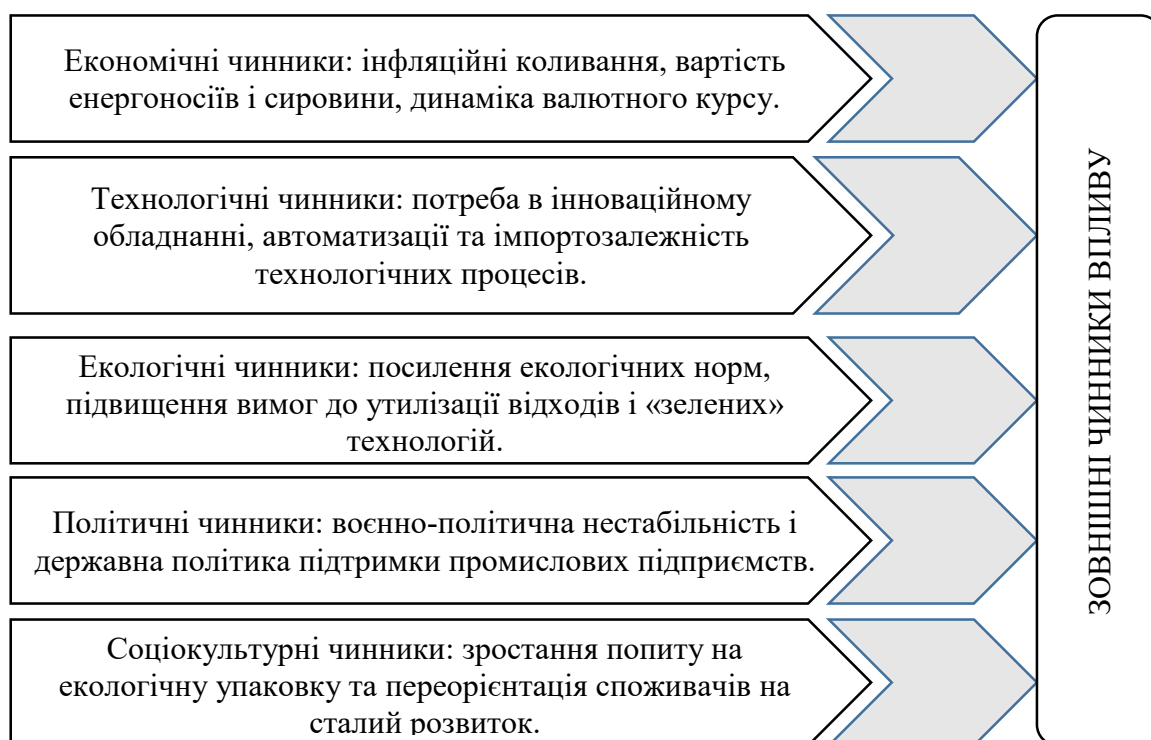

Рисунок 3.3. Найбільш впливові зовнішні чинники на діяльність ТОВ «МТ ПБС» у звітному періоді

Джерело: складено автором на основі [25; 30-32; 38-39; 41]

Узагальнюючи результати дослідження, можна зазначити, що найсильніший вплив на діяльність підприємства ТОВ «МТ ПБС» мають економічні, технологічні та екологічні чинники, які визначають структуру витрат, конкурентні переваги та перспективи ринкового розвитку. Для забезпечення стійкого зростання підприємство має орієнтуватися на енергоефективність, технологічне оновлення та екологічну відповідальність,

що відповідатиме як вимогам ринку, так і стратегічним пріоритетам сталого розвитку економіки України.

Поряд із оцінкою зовнішнього середовища здійснимо дослідження внутрішніх можливостей та загроз, сильних та слабких сторін у діяльності підприємства ТОВ «МТ ПБС», результати дослідження представимо на рис.3.4.

Сильні сторони	Слабкі сторони
– Сучасне виробниче обладнання для виготовлення гофрованого паперу та картонної тари, що забезпечує високу якість продукції. – Використання екологічно безпечної сировини (макулатури) та орієнтація на принципи циркулярної економіки. – Гнучкість управлінських рішень завдяки новій організаційній структурі та невеликому розміру підприємства. – Наявність перспективного сегмента ринку (пакування для харчової, фармацевтичної, логістичної галузей). – Позитивний імідж молодого підприємства, орієнтованого на інноваційність та екологічну відповідальність.	– Висока залежність від імпортного обладнання, запасних частин і технологій. – Обмежений обсяг власного капіталу та недостатній рівень фінансової стійкості на етапі становлення. – Недостатній досвід роботи на ринку пакувальних матеріалів і відсутність довготривалих контрактів із великими клієнтами. – Обмежені канали збуту та слабо розвинена система маркетингу. – Висока енергомісткість виробничого процесу.
Можливості	Загрози
– Зростання попиту на картонну та паперову тару у зв'язку зі скороченням використання пластику та розвитком екологічного бізнесу. – Розширення експортних можливостей до країн ЄС у межах зони вільної торгівлі та адаптації продукції до європейських стандартів. – Отримання державної підтримки для розвитку підприємств переробної промисловості (пільгові кредити, грантові програми). – Впровадження енергозберігаючих і цифрових технологій управління виробництвом. – Розвиток партнерських відносин із великими мережами торгівлі та виробниками харчової продукції.	– Інфляційні коливання, зростання вартості енергоносіїв та сировини (макулатури, клеїв, барвників). – Нестабільність валютного курсу, що впливає на собівартість імпортного обладнання. – Посилення конкуренції на внутрішньому ринку пакувальних матеріалів, зокрема з боку великих вітчизняних і польських виробників. – Потенційні збої в логістиці та постачанні через воєнні дії. – Ускладнення умов експорту через зміну митних або екологічних вимог ЄС.

Рисунок 3.4. SWOT-аналіз підприємства ТОВ «МТ ПБС»

Джерело: складено автором на основі [38-39; 41]

Проведений SWOT-аналіз дав змогу комплексно оцінити внутрішні можливості та обмеження розвитку підприємства ТОВ «МТ ПБС», що

функціонує у галузі виробництва гофрованого паперу, картону та картонної тари.

З урахуванням сучасних тенденцій ринку пакувальних матеріалів, результати аналізу свідчать про достатньо сприятливі передумови для стратегічного зростання за умови ефективного використання наявного ресурсного потенціалу та нейтралізації внутрішніх ризиків.

Сильні сторони підприємства зосереджені навколо сучасного техніко-технологічного потенціалу, екологічної орієнтації виробництва та організаційної гнучкості.

Використання високотехнологічного обладнання, вторинної сировини (макулатури) і впровадження енергоощадних рішень забезпечують конкурентні переваги у формуванні вартості та якості продукції.

«Молодий» вік підприємства сприяє швидкій адаптації до змін у бізнес-середовищі, а його позиціонування як екологічно відповідального виробника створює позитивний імідж серед партнерів та споживачів.

Слабкі сторони мають переважно структурно-ресурсний характер. До них належать обмежений обсяг власного капіталу, низька диверсифікація клієнтської бази, нестача досвіду на внутрішньому ринку та залежність від імпортних технологічних компонентів. Наявність таких внутрішніх обмежень знижує фінансову стійкість підприємства на етапі становлення та ускладнює масштабування виробничих потужностей.

Зведений (узагальнюючий) аналіз показує, що внутрішні чинники розвитку ТОВ «МТ ПБС» перебувають у тісній взаємодії з зовнішніми детермінантами ринку – економічними, технологічними та правовими. Тому ключовим завданням управління є формування адаптивної фінансово-виробничої стратегії, здатної поєднати інноваційний потенціал, ефективно використання ресурсів та мінімізацію внутрішніх обмежень.

Найбільш впливові внутрішні чинники на діяльність підприємства ТОВ «МТ ПБС» у звітному періоді представимо на рис.3.5.

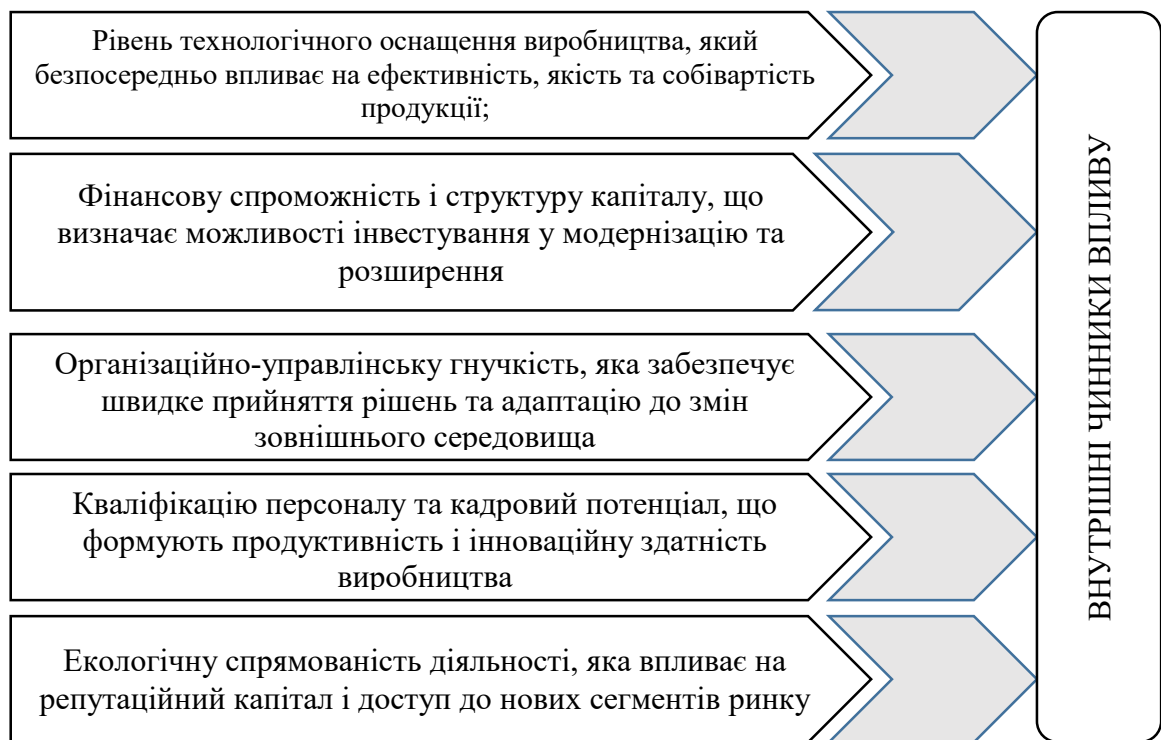

Рисунок 3.5. Найбільш впливові внутрішні чинники на діяльність
ТОВ «МТ ПБС» у звітному періоді

Джерело: складено автором на основі [38-39; 41]

Узагальнимо основні ризики, які впливають на господарську діяльність підприємства, а й відповідно на результати фінансово-господарської діяльності та, безпосередньо, на фінансовий стан досліджуваного підприємства ТОВ «МТ ПБС», результати представимо у табл.3.10.

Проведений аналіз зовнішніх і внутрішніх ризиків засвідчує, що фінансово-господарська діяльність підприємства ТОВ «МТ ПБС», заснованого у 2023 році, відбувається в умовах підвищеної невизначеності, що зумовлена як макроекономічними, так і внутрішньоорганізаційними чинниками.

Сукупний вплив виявлених ризиків формує певну загрозу фінансовій стійкості, ліквідності, рентабельності та платоспроможності підприємства, що потребує системного підходу до управління ризиками.

Таблиця 3.10

Узагальнення зовнішніх та внутрішніх ризиків впливу на діяльність ТОВ «МТ ПБС»

Ризики	Характеристика	Напрямок впливу
1	2	3
Зовнішні чинники ризиків		
Інституційна нестабільність та часті зміни у податковій і митній політиці	Постійні зміни законодавства у сфері оподаткування та митного регулювання ускладнюють планування фінансових потоків, збільшують адміністративне навантаження на підприємство.	Негативний вплив на фінансове планування та довгострокове прогнозування діяльності.
Воєнно-політична нестабільність	Воєнні дії на території України спричиняють перебої у логістиці, підвищення вартості сировини, ризики порушення ланцюгів постачання та затримки виконання контрактів.	Підвищення операційних витрат, ризики невиконання зобов'язань перед контрагентами.
Підвищення вимог споживачів до якості та дизайну пакувальних матеріалів	Тенденція до екологічної упаковки та естетичного дизайну потребує постійного оновлення технологій і модернізації виробництва.	Необхідність додаткових інвестицій у технологічне оновлення та розвиток НДДКР.
Дефіцит кваліфікованих кадрів	Скорочення кількості технічних спеціалістів у галузі целюлозно-паперового виробництва ускладнює формування кадрового потенціалу.	Обмеження продуктивності та ризик зниження якості продукції.
Підвищення вимог до утилізації відходів і зменшення викидів у довкілля	Євроінтеграційні екологічні норми вимагають впровадження систем очищення, утилізації та сертифікації екологічності продукції.	Необхідність додаткових капіталовкладень у екологічні технології та сертифікацію.
Обмеження водних та енергетичних ресурсів для виробництва паперу	Дефіцит ресурсів підвищує ризики зупинки виробничих ліній і збільшує собівартість продукції.	Ризик зниження обсягів виробництва та прибутковості.
Інфляційні процеси та підвищення облікової ставки НБУ	Зростання вартості кредитних ресурсів ускладнює інвестиційну діяльність і обмежує оборотний капітал.	Зниження фінансової гнучкості та уповільнення інноваційного розвитку.
Коливання цін на енергоносії та сировину (макулатура, целюлоза)	Нестабільність вартості основних ресурсів безпосередньо впливає на собівартість та ціноутворення.	Підвищення виробничих витрат і ризик зниження конкурентоспроможності.
Неоднорідність регіонального розвитку в Україні	Різний рівень платоспроможності споживачів у регіонах обмежує рівномірний розподіл попиту на продукцію.	Нестабільність збутових обсягів і необхідність регіональної диверсифікації продажів.

продовження табл.3.10

1	2	3
Необхідність впровадження сучасного обладнання	Високі витрати на закупівлю технологічних ліній і технічне обслуговування є бар'єром для модернізації виробництва.	Зростання інвестиційного навантаження, підвищення ризику фінансового дисбалансу.
Внутрішні чинники ризиків		
Висока залежність від імпортного обладнання, запасних частин і технологій	Валютні коливання та перебої в імпорті створюють ризики зупинки виробництва.	Збільшення собівартості, затримки у виробничому процесі.
Обмежений обсяг власного капіталу та низька фінансова стійкість	Невелика фінансова база обмежує інвестиційну активність і підвищує залежність від зовнішнього фінансування.	Зменшення можливостей для розширення виробництва й оновлення основних засобів.
Недостатній досвід роботи на ринку пакувальних матеріалів	Молоде підприємство має обмежені ринкові зв'язки, низьку впізнаваність бренду та слабку клієнтську базу.	Зниження конкурентних позицій і ризик втрати потенційних контрактів.
Обмежені канали збуту та слабо розвинена система маркетингу	Відсутність розгалуженої системи продажів та цифрового маркетингу зменшує охоплення ринку.	Ризик зниження темпів реалізації продукції та ринкової частки.
Висока енергомісткість виробничого процесу	Використання застарілих енергетичних систем підвищує витрати на виробництво.	Зниження прибутковості, підвищення собівартості продукції.
Посилення конкуренції на внутрішньому ринку	Збільшення кількості виробників аналогічної продукції, зокрема з Польщі, посилює цінову конкуренцію.	Ризик зменшення рентабельності та втрати частки ринку.
Потенційні збої в логістиці та постачанні	Порушення транспортних шляхів або постачань сировини через воєнні дії впливають на стабільність виробництва.	Тимчасові зупинки виробничого процесу, підвищення витрат на альтернативну логістику.
Ускладнення умов експорту через нові митні та екологічні вимоги ЄС	Гармонізація українських стандартів із європейськими потребує адаптації виробництва і додаткових сертифікаційних процедур.	Збільшення витрат на експортну діяльність, ризик втрати зовнішніх ринків.

Джерело: запропоновано автором на основі здійсненого PESTEL та SWOT-аналізу діяльності ТОВ «МТ ПБС»

Зовнішні ризики (інституційна нестабільність, інфляційні коливання, воєнно-політична ситуація, енергетична залежність, екологічні вимоги) мають високий рівень впливу на фінансові результати діяльності, зокрема через підвищення собівартості, ускладнення логістики, обмеження доступу до кредитних ресурсів та збільшення операційних витрат.

Внутрішні ризики (недостатній рівень власного капіталу, висока енергомісткість виробництва, залежність від імпортного обладнання, слабкий маркетинг) посилюють фінансову вразливість підприємства, знижують його конкурентоспроможність і здатність до самофінансування.

Сукупний вплив ризиків проявляється у зменшенні фінансових резервів, зростанні боргового навантаження, зниженні прибутковості та потенціалу інвестиційного розвитку. Водночас наявність інноваційної орієнтації, прагнення до цифровізації та екологічної відповідальності створює основу для побудови ефективної системи управління фінансовими ризиками, орієнтованої на попередження втрат і збереження фінансової стабільності.

Пропозиції нівелювання ризиків підприємства ТОВ «МТ ПБС» у розрізі груп ризиків та очікуваний ефект представимо у табл.3.11.

Таблиця 3.11

Пропозиції нівелювання ризиків ТОВ «МТ ПБС» у розрізі груп ризиків та очікуваний ефект

Група ризиків	Пропозиції щодо мінімізації ризиків	Очікуваний ефект / вплив на фінансовий стан
1	2	3
Інституційні та політичні	Диверсифікація джерел постачання та клієнтських ринків; моніторинг нормативно-правових змін; участь у галузевих асоціаціях для захисту інтересів бізнесу.	Зниження регуляторної невизначеності; стабілізація довгострокових фінансових планів.
Економічні та валютні	Хеджування валютних ризиків; укладання контрактів у стабільній валюті; створення резервного фонду для покриття інфляційних втрат.	Підвищення ліквідності та забезпечення стабільності грошових потоків.
Енергетичні та сировинні	Перехід на енергоефективне обладнання; укладання довгострокових контрактів із постачальниками сировини; використання вторинних ресурсів (макулатури).	Зменшення собівартості продукції, зростання маржинальності виробництва.

1	2	3
Кадрові	Формування системи професійного навчання та мотивації персоналу; залучення молодих фахівців через освітні програми.	Зростання продуктивності праці, зниження ризику виробничих простоїв.
Маркетингові та збутові	Розвиток CRM-системи, участь у виставках, цифровий маркетинг, пошук нових ринкових сегментів.	Збільшення обсягів реалізації, покращення рентабельності продажів.
Технологічні	Впровадження ERP-системи, автоматизація виробничих процесів, планове технічне обслуговування обладнання.	Підвищення ефективності управління, скорочення операційних витрат.
Екологічні та правові	Сертифікація за міжнародними стандартами (ISO 14001), запровадження системи екологічного моніторингу.	Зменшення штрафних санкцій, підвищення репутаційної надійності та доступу до грантового фінансування.

Джерело: запропоновано автором

Реалізація запропонованого комплексу організаційних, фінансових та технологічних заходів щодо управління ризиками дозволить ТОВ «МТ ПБС» не лише мінімізувати негативний вплив зовнішніх і внутрішніх загроз, а й сформувати стійку фінансову модель розвитку. Деталізований розгляд очікуваних ефектів представлено нижче.

1. Зміцнення фінансової стійкості через диверсифікацію доходів та оптимізацію витрат. Упровадження політики диверсифікації джерел доходів, зокрема, розширення номенклатури пакувальної продукції (гофрокоробів, лотків, екологічної тари), вихід на нові сегменти ринку (харчова, фармацевтична, логістична галузі) і дозволить підприємству зменшити залежність від окремих груп споживачів. Оптимізація витрат, у свою чергу, передбачає зниження собівартості через енергоефективність, модернізацію виробничих процесів, автоматизацію обліку та логістики. Це сприятиме підвищенню маржинальності продукції, збільшенню операційного прибутку й покращенню структури власного капіталу.

2. Зниження ризиків ліквідності та підвищення швидкості обороту активів. Підприємство має впровадити ефективну політику управління

оборотним капіталом, що включатиме оптимізацію рівня запасів, контроль за дебіторською заборгованістю та впровадження автоматизованих платіжних систем. Використання аналітичних модулів ERP/BI забезпечить постійний моніторинг грошових потоків і швидке реагування на можливі фінансові дисбаланси. У результаті зменшиться потреба у короткострокових позиках, а коефіцієнти ліквідності та платоспроможності підприємства досягнуть стабільних значень, що підвищить його кредитоспроможність.

3. Збільшення чистого прибутку за рахунок зниження енерго- та ресурсоемності виробництва. Модернізація технологічних ліній, упровадження систем рекуперації тепла, енергоощадного освітлення, сучасних сушильних систем та електроприводів дозволить скоротити споживання електроенергії і ресурсів на одиницю продукції на 10–15%. Додатковий ефект буде досягнуто через зменшення втрат сировини (макулатури, клеїв, води) та оптимізацію виробничих циклів. Це сприятиме зростанню рентабельності продажів і прибутковості діяльності, а також підвищенню конкурентоспроможності за рахунок можливості зниження відпускних цін без втрати маржі.

4. Розширення фінансових можливостей підприємства для залучення інвестицій і кредитів на вигідних умовах. Зміцнення фінансової дисципліни, підвищення прозорості звітності та впровадження цифрових систем управління фінансами (ERP, Power BI) дозволять підвищити інвестиційну привабливість підприємства для банків і потенційних партнерів. Стабільні фінансові показники (зростання чистого прибутку, високий рівень ліквідності, позитивна динаміка коефіцієнта автономії) дадуть змогу отримувати кредитні ресурси під нижчі відсоткові ставки та залучати грантове або венчурне фінансування для розвитку екологічного виробництва. У перспективі це сприятиме створенню інноваційного інвестиційного портфеля підприємства й забезпечить ресурсну гнучкість у кризових ситуаціях.

5. Забезпечення стабільності грошових потоків навіть за умов зовнішньої нестабільності. Фінансова стабільність ТОВ «МТ ПБС»

забезпечуватиметься за рахунок автоматизованого контролю над рухом коштів, прогнозування дебіторських і кредиторських операцій, а також створення резервного фонду для покриття ризиків інфляції та валютних коливань. Запровадження системи бюджетування і фінансового планування дозволить формувати чітку структуру надходжень і витрат, що мінімізує ризики дефіциту обігових коштів. Як наслідок, підприємство зможе підтримувати стабільний грошовий баланс, уникати касових розривів, своєчасно виконувати фінансові зобов'язання перед партнерами та забезпечувати позитивний фінансовий цикл навіть в умовах економічних потрясінь.

У сукупності реалізація цих заходів сприятиме формуванню адаптивної, стійкої та інноваційної фінансової моделі управління, здатної ефективно реагувати на ризики зовнішнього середовища. Для підприємства ТОВ «МТ ПБС» це означатиме не лише збереження фінансової рівноваги, а й перехід на якісно новий рівень розвитку із підвищеним потенціалом інвестицій, прибутковості та конкурентних переваг у галузі виробництва гофрованої паперово-картонної тари.

Висновки до розділу 3

Узагальнюючи результати представленого у третьому розділі кваліфікаційної роботи необхідно відзначити наступне:

1. Запропоновано концептуальні засади формування фінансової стратегії ТОВ «МТ ПБС», що охоплюють п'ять етапів: аналітичний, стратегічний, інвестиційно-цифровий, реалізаційний і контрольно-аналітичний. Визначено, що стратегічний розвиток підприємства має ґрунтуватися на комплексній оцінці ліквідності, рентабельності, платоспроможності та ризиків зовнішнього середовища (PESTEL, SWOT).

Розроблена модель забезпечує інтеграцію цифрових інструментів (ERP, CRM, Power BI), сприяє оптимізації ресурсів, підвищенню ефективності

фінансового управління, стабілізації грошових потоків і зростанню конкурентоспроможності підприємства.

2. Доведено, що цифровізація є ключовим чинником підвищення прибутковості та конкурентоспроможності досліджуваного підприємства ТОВ «МТ ПБС». Інтеграція CRM-системи Vinotel забезпечує автоматизацію продажів, маркетингу й управління клієнтськими відносинами, підвищуючи продуктивність і знижуючи витрати. Розрахунки засвідчили зростання коефіцієнта конверсії на 25%, прибутку — на 71%, при рентабельності інвестицій 57% і терміні окупності менше двох місяців.

Водночас покращуються показники ліквідності, автономії, оборотності активів і дебіторської заборгованості. CRM-система створює єдину клієнтську базу, підвищує аналітичну прозорість і формує основу для прогнозування фінансових результатів, забезпечуючи сталий розвиток підприємства.

3. За результатами PESTEL- і SWOT-аналізу ідентифіковано основні зовнішні та внутрішні ризики діяльності ТОВ «МТ ПБС», серед яких інституційна нестабільність, коливання ринкових цін, кадрові й технологічні обмеження. Сукупність ризиків загрожує фінансовій стійкості підприємства, що зумовлює необхідність впровадження ризик-менеджменту.

Запропоновано комплекс заходів щодо їх мінімізації – підвищення ефективності використання ресурсів, впровадження енергоощадних технологій, розвиток мотивації персоналу та цифрових каналів збуту, що сприятиме зміцненню фінансової стабільності та рентабельності підприємства.

РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «МТ ПБС»

4.1. Організація охорони праці на ТОВ «МТ ПБС»

Система управління охороною праці на підприємстві ТОВ «МТ ПБС» являє собою комплекс організаційних, технічних, санітарно-гігієнічних, лікувально-профілактичних та соціально-економічних заходів, спрямованих на створення безпечних і здорових умов праці, збереження працездатності персоналу та запобігання виробничому травматизму. Управління здійснюється на основі принципів системності, превентивності, відповідальності керівництва і зворотного зв'язку між усіма рівнями управлінської ієрархії.

Основні напрями реалізації управління охороною праці на підприємстві ТОВ «МТ ПБС» включають [46, с.105-106]:

- організацію та координацію діяльності між структурними підрозділами, посадовими особами, інженерно-технічними працівниками й уповноваженими представниками трудового колективу щодо забезпечення дотримання вимог безпеки праці;
- моніторинг стану охорони праці шляхом отримання достовірної якісної та кількісної інформації про умови праці, рівень виробничих ризиків, технічну справність обладнання та дотримання санітарно-гігієнічних норм у підрозділах підприємства;
- планування профілактичних і коригувальних заходів, спрямованих на підвищення рівня безпеки праці, усунення або мінімізацію ризиків, поліпшення мікроклімату виробничого середовища та підвищення культури безпеки;
- реалізацію заходів із покращення умов праці, у тому числі модернізацію технологічного обладнання, впровадження інноваційних систем вентиляції, освітлення, засобів індивідуального захисту, а також забезпечення

належного рівня медичного обслуговування та профілактики професійних захворювань;

- формування системи стимулювання та відповідальності, що передбачає матеріальне й моральне заохочення працівників за досягнення високих результатів у сфері охорони праці та застосування дисциплінарних заходів до осіб, які допускають порушення вимог безпеки;

- функціонування системи управління охороною праці побудовано за принципом багаторівневої структури із зворотним зв'язком, що забезпечує постійний контроль, аналіз результатів, коригування управлінських рішень і вдосконалення профілактичних заходів на основі моніторингових даних.

У цілому система управління охороною праці ТОВ «МТ ПБС» виконує функції стратегічного планування, організації, мотивації та контролю у сфері безпеки праці, інтегруючись у загальну систему менеджменту підприємства. Такий підхід забезпечує не лише відповідність законодавчим вимогам, а й підвищує продуктивність праці, соціальну стабільність колективу та репутацію підприємства як соціально відповідального роботодавця.

Досліджуючи фінансування заходів охорони праці на підприємстві на ТОВ «МТ ПБС» необхідно відмітити, що спрямовується 0,5% від загального фонду оплати праці даного підприємства (таблиця 4.1)

Таблиця 4.1

Фінансування заходів охорони праці на
ТОВ «МТ ПБС» за період 2023-2024 рр.

Роки	ФОП, тис.грн.	Сума фінансування 0,5% від ФОП, тис.грн.	Абсолютне відхилення, тис.грн.
2023	295,6	14,78	-
2024	313,2	15,66	0,88

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства ТОВ «МТ ПБС»

У процесі дослідження обсягів фінансування заходів з охорони праці на підприємстві ТОВ «МТ ПБС» виявлено позитивну тенденцію до їх зростання. Так, загальний обсяг фінансування охорони праці демонструє стабільну

динаміку підвищення: якщо у 2023 році він становив 14,78 тис. грн, то у 2024 році цей показник зріс до 15,66 тис. грн, тобто приріст за аналізований період склав 0,88 тис. грн. Це свідчить про послідовне підвищення уваги керівництва підприємства до питань безпеки праці, поліпшення умов праці працівників та зміцнення матеріально-технічної бази системи охорони праці. Зростання обсягів фінансування можна розглядати як індикатор реалізації політики соціальної відповідальності даного підприємства та його стратегічної орієнтації на забезпечення сталого функціонування виробничого процесу.

Відповідно до вимог ГОСТ 12.1.003-74, на підприємстві ТОВ «МТ ПБС» систематично здійснюється аналіз шкідливих і небезпечних виробничих факторів, що впливають на персонал у процесі трудової діяльності. За результатами дослідження встановлено, що в умовах виробничого середовища даного підприємства найпоширенішими небезпечними та шкідливими чинниками є [52, с.88]:

- нервово-психічні перевантаження (розумова перенапруга, емоційні стреси, монотонність праці);
- фізичні перевантаження, що можуть мати статичний, динамічний або гіподинамічний характер;
- невідповідність параметрів мікроклімату робочої зони санітарним нормам;
- недостатня або надмірна освітленість робочих місць;
- несприятливе забарвлення стін та поверхонь, віддзеркалення;
- робота з комп'ютерною технікою, тривале перебування біля моніторів і оргтехніки;
- наявність електромагнітного, інфрачервоного та шумового випромінювання.

Психофізіологічні фактори становлять особливу групу ризику, оскільки саме вони найчастіше зумовлюють зниження працездатності, втому, погіршення концентрації уваги та можуть призвести до професійного вигорання. Вони поділяються за характером дії на фізичні (статичні, динамічні,

гіподинамічні навантаження) та нервово-психічні (розумова перенапруга, перевтома аналізаторів, монотонність, емоційні стреси) [57, с.96]. Умови офісного простору також формують специфічні шкідливі фактори: робота з великою кількістю комп'ютерів і оргтехніки, постійна дія систем кондиціювання повітря, вплив електромагнітного випромінювання, шумове навантаження, а також соціально-психологічні подразники, спричинені відкритим типом офісного приміщення. Відсутність достатньої ізоляції між робочими місцями сприяє відволіканню співробітників, зниженню концентрації уваги та підвищенню рівня нервово-емоційного навантаження.

Таким чином, результати аналізу засвідчують, що система охорони праці на підприємстві потребує подальшого вдосконалення з урахуванням комплексного підходу до усунення як фізичних, так і психофізіологічних чинників ризику, впровадження сучасних технічних, санітарно-гігієнічних і організаційних заходів, спрямованих на формування безпечного, комфортного та ергономічного робочого середовища.

4.2. Фінансування заходів ЦЗ працівників підприємства в умовах НС воєнного часу

Фінансування заходів цивільного захисту працівників підприємства в умовах надзвичайних ситуацій воєнного часу є важливою складовою системи забезпечення безпеки, стійкості функціонування та соціальної відповідальності суб'єкта господарювання. В умовах воєнного стану фінансове забезпечення заходів ЦЗ набуває стратегічного значення, оскільки саме наявність достатніх і своєчасно спрямованих ресурсів визначає спроможність підприємства мінімізувати ризики для життя і здоров'я персоналу, зменшити масштаби можливих втрат та забезпечити безперервність ключових виробничих і управлінських процесів.

Фінансування заходів цивільного захисту на підприємстві охоплює витрати на планування та реалізацію організаційних, інженерно-технічних, медико-санітарних і навчально-профілактичних заходів, спрямованих на

запобігання надзвичайним ситуаціям та ліквідацію їх наслідків. До основних напрямів використання фінансових ресурсів належать облаштування та утримання захисних споруд або найпростіших укриттів, забезпечення працівників засобами індивідуального захисту, створення та оновлення резервів матеріально-технічних ресурсів, а також придбання обладнання для оповіщення й зв'язку [13, с.118].

Важливим елементом фінансування цивільного захисту є витрати на навчання та підготовку працівників до дій у надзвичайних ситуаціях, що включає проведення інструктажів, тренувань, навчальних евакуацій і спеціалізованих занять. Інвестування в підвищення обізнаності персоналу та формування практичних навичок реагування значно знижує рівень паніки, підвищує керованість процесів евакуації та ефективність первинних рятувальних дій.

Джерелами фінансування заходів цивільного захисту працівників підприємства можуть виступати власні кошти підприємства, цільові резервні фонди, страхові виплати, а також, у передбачених законодавством випадках, кошти державного чи місцевих бюджетів. Власні кошти, як правило, формують базовий фінансовий контур забезпечення ЦЗ і спрямовуються на підтримання готовності підприємства до реагування шляхом придбання засобів індивідуального захисту, первинних засобів пожежогасіння, оснащення пунктів укриття, утримання систем оповіщення та забезпечення мінімального запасу матеріально-технічних ресурсів. Цільові резервні фонди доцільно формувати як окремий елемент фінансової стійкості підприємства, оскільки вони забезпечують можливість оперативного фінансування першочергових заходів у разі різкого погіршення безпекової обстановки, виникнення руйнувань інфраструктури або необхідності термінової евакуації персоналу [57, с.121].

Кошти державного чи місцевих бюджетів можуть залучатися у формі цільових програм, компенсацій або підтримки в межах відповідних рішень уповноважених органів, однак їх використання зазвичай пов'язане з

регламентованими процедурами, що знижує оперативність такого фінансування порівняно з внутрішніми резервами.

В умовах воєнного часу доцільним є формування внутрішніх резервів фінансових ресурсів, призначених виключно для потреб цивільного захисту, що підвищує оперативність реагування на загрози та зменшує залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Внутрішній резерв доцільно структурувати за напрямками витрат, зокрема: невідкладні закупівлі засобів захисту та домедичної допомоги, аварійне відновлення інженерних мереж, організація евакуаційних заходів, забезпечення альтернативних джерел енергоживлення, а також логістичні витрати, пов'язані з переміщенням критичних ресурсів або персоналу.

Планування витрат на цивільний захист має здійснюватися на основі аналізу воєнних і техногенних ризиків, прогнозу можливих сценаріїв розвитку надзвичайних ситуацій та оцінки потенційних наслідків для персоналу і майна підприємства. У цьому контексті доцільним є застосування ризик-орієнтованого підходу, який передбачає ранжування загроз за критеріями ймовірності та величини впливу, визначення «вузьких місць» у системі безпеки, а також встановлення пріоритетів фінансування відповідно до рівня ризику [64, с.88].

Ефективність фінансування заходів цивільного захисту значною мірою залежить від прозорості використання коштів, чіткого розподілу відповідальності та систематичного контролю за реалізацією запланованих заходів.

У сучасних умовах доцільним є поєднання фінансового планування з елементами ризик-орієнтованого управління, що дозволяє спрямовувати ресурси на найбільш критичні напрями захисту. У підсумку належне фінансування заходів цивільного захисту працівників у період надзвичайних ситуацій воєнного часу виступає ключовим чинником збереження людського потенціалу, підвищення рівня безпеки та забезпечення стійкого функціонування підприємства в умовах тривалої нестабільності.

Висновки до розділу 4

Узагальнюючи результати дослідження проведеного в четвертому розділі даної кваліфікаційної роботи необхідно відмітити наступне:

1. Організація охорони праці на підприємстві ТОВ «МТ ПБС» здійснює служба охорони праці. Служба охорони праці даного підприємства опрацьовує ефективну цілісну систему управління охорони праці підприємства.

2. Фінансування заходів цивільного захисту працівників підприємства в умовах надзвичайних ситуацій воєнного часу виступає системоутворюючим елементом забезпечення безпеки персоналу та стійкості функціонування суб'єкта господарювання. Проведений аналіз свідчить, що ефективність реалізації заходів ЦЗ безпосередньо залежить від достатності, своєчасності та диверсифікації фінансових ресурсів, а також від здатності підприємства оперативно мобілізувати внутрішні резерви. У цілому належне фінансове забезпечення цивільного захисту є необхідною умовою збереження людського капіталу та забезпечення стабільної діяльності підприємства в умовах воєнного стану.

3. Оцінка стійкості функціонування підприємства – це комплексне дослідження його здатності протистояти впливу вражаючих факторів надзвичайних ситуацій, зокрема ядерного вибуху, та відновлювати виробництво у разі слабких або середніх руйнувань. Метою оцінки є виявлення вразливих елементів у діяльності підприємства та розроблення ефективних рекомендацій щодо підвищення його стійкості.

На підприємстві ТОВ «МТ ПБС» виконання цих завдань покладається на сили цивільного захисту, які здійснюють організаційні та інженерно-технічні заходи відповідно до вимог ЦО. Їх реалізація спрямована на забезпечення безперервності виробничого процесу, зменшення можливих втрат і руйнувань, а також підвищення загальної надійності роботи підприємства в умовах надзвичайних ситуацій.

ВИСНОВКИ

В даній кваліфікаційній роботі здійснено дослідження теоретичних підходів та практичних аспектів діагностики фінансового стану підприємства, на матеріалах підприємства ТОВ «МТ ПБС». За результатами дослідження представлено наступні висновки та подано ряд пропозицій, а саме:

1. Аналіз наукових підходів продемонстрував відсутність єдиного визначення поняття «діагностика фінансового стану», що зумовлено різними науковими школами та практичними підходами до її трактування. Однак у більшості наукових праць діагностику визначають як системний процес дослідження фінансово-господарських показників для виявлення причин фінансових дисбалансів, прогнозування ризиків і формування стратегічних управлінських рішень. Таким чином, діагностика фінансового стану розглядається як комплексна аналітична процедура, спрямована на підвищення ефективності використання ресурсів, зміцнення фінансової стійкості та забезпечення конкурентоспроможності підприємства в умовах динамічного ринкового середовища.

2. Проведене дослідження дозволило визначити, що діагностика фінансового стану ґрунтується на сукупності взаємопов'язаних принципів, методів і функцій, які формують методологічну основу її проведення. До основних принципів діагностики належать своєчасність, комплексність, науковість, достовірність, об'єктивність, точність, ефективність і завершеність. Їх дотримання забезпечує цілісність, логічну послідовність і достовірність результатів аналітичних процедур.

Методичний арсенал діагностики представлений традиційними й сучасними підходами: від класичних методів фінансового аналізу до інноваційних – стратегічного дью-ділідженсу, діагностичного бенчмаркінгу, нечітко-множинного методу та методу економічних нормалей. Застосування цих методів дозволяє не лише встановити фактичний стан фінансів підприємства, а й ідентифікувати приховані ризики, тенденції розвитку та рівень фінансової

безпеки.

Дослідження функціональної структури діагностики дало змогу визначити її ключові функції – аналітичну, інформаційну, контрольну, прогностичну, регулюючу, оціночну та управлінську. Вони відображають практичну сутність діагностичного процесу, спрямованого на своєчасне виявлення проблем і формування дієвих управлінських рішень. Таким чином, діагностика фінансового стану виконує не лише контролюючу, а й превентивну та стратегічну роль у системі управління підприємством.

3. Аналіз методичного інструментарію діагностики фінансового стану підприємства показав, що ефективність аналітичних процедур значною мірою визначається комплексністю використаних показників і методів. На практиці діагностику доцільно здійснювати у двох взаємопов'язаних формах — експрес-діагностиці та поглибленій діагностиці, що дозволяє поєднати оперативність первинного аналізу з глибиною дослідження фінансових результатів. Зведений інструментарій фінансової діагностики включає методи фінансових коефіцієнтів, абсолютних показників, рейтингових і бальних оцінок, матричний, інтегральний підхід та дискримінантні моделі прогнозування ризику банкрутства. Використання цих методів у сукупності забезпечує багаторівневе оцінювання фінансового стану, дає змогу відстежувати динаміку його змін, визначати рівень платоспроможності, ліквідності, рентабельності та фінансової стійкості підприємства.

4. Об'єктом практичного дослідження виступала господарська діяльність та поточний фінансовий стан товариства з обмеженою відповідальністю «МТ ПБС»), яке засновано у 2023 році і займається діяльністю по виробництву гофрованого паперу та картону, паперової та картонної тари. На сучасному етапі підприємство відоме, як надійний партнер зі сучасними інноваційними ідеями, які гарантують їй успіх і визначають її особливості у даній галузі. Творча команда підприємства може реалізувати рішення будь-якої складності у сфері виробництва та реалізації продукції (гофрованого паперу та картону, паперової та картонної тари).

Аналіз фінансово-економічних показників підприємства свідчить про

динамічне зростання обсягів господарської діяльності у 2024 році порівняно з 2023 роком. Загальна величина активів збільшилася у 30 разів (з 221,3 тис. грн до 6812,9 тис. грн), що обумовлено приростом оборотних активів, передусім за рахунок зростання дебіторської заборгованості (+17083 %). Власний капітал зріс на 97 %, тоді як поточні зобов'язання підвищилися у 259 разів, що свідчить про зміщення структури фінансування у бік позикових ресурсів і зростання фінансової залежності підприємства від зовнішніх джерел.

Фінансові результати свідчать про значне збільшення чистого доходу (з 264 тис. грн до 6571,7 тис. грн, +2389 %) і зростання чистого прибутку (з 164,3 тис. грн до 359,7 тис. грн, +119 %). Проте, незважаючи на позитивну динаміку абсолютних показників, рівень рентабельності реалізації знизився з 62,2 % до 5,5 %, а рентабельності основної діяльності – з 249 % до 5,9 %, що свідчить про падіння відносної ефективності операційної діяльності внаслідок зростання собівартості й фінансових витрат. Показники оборотності активів і власного капіталу відображають суперечливу динаміку: оборотність активів знизилася з 1,19 до 0,96, тоді як оборотність власного капіталу зросла з 1,34 до 17,0, що вказує на інтенсивніше використання власних ресурсів у структурі фінансування, але й на можливу перевантаженість позиковими коштами. Узагальнюючи результати дослідження, можна зробити висновок, що діяльність ТОВ «МТ ПБС» у 2024 році характеризується високими темпами зростання обсягів операцій та певними диспропорціями у структурі фінансових ресурсів. Підприємство демонструє потенціал розвитку завдяки активному нарощенню виробництва й прибутку, однак стикається з ризиками, пов'язаними зі зростанням дебіторської заборгованості, зниженням ліквідності та посиленням боргового навантаження.

5. Проведена діагностика фінансового стану підприємства ТОВ «МТ ПБС» за 2023–2024 рр. дала змогу комплексно оцінити основні аспекти його фінансово-господарської діяльності, виявити ключові тенденції змін у ліквідності, фінансовій стійкості, діловій активності та рентабельності. Результати аналізу показників ліквідності засвідчили істотне погіршення платоспроможності підприємства у 2024 р. Загальний та швидкий коефіцієнти ліквідності знизилися з 8,92 до 1,06 і свідчить про зменшення можливостей підприємства покривати короткострокові

зобов'язання власними оборотними активами. Дослідження фінансової стійкості показало критичне зниження коефіцієнта автономії з 0,89 до 0,06 та зростання коефіцієнта фінансового ризику з 0,13 до 16,62, засвідчуючи при цьому деяке посилення боргового навантаження й суттєву залежність від зовнішніх джерел фінансування. Підприємство втрачає фінансову незалежність, а його стійкість значною мірою залежить від залученого капіталу.

Показники ділової активності виявили погіршення оборотності активів і дебіторської заборгованості, а також різке зростання періоду погашення кредиторської заборгованості (до 56 та 318 днів). Такі результати свідчать про зниження швидкості обігу капіталу та порушення платіжної дисципліни. Водночас зростання коефіцієнта оборотності власного капіталу з 1,34 до 17,0 пунктів демонструє, що підприємство ефективно використовує власні ресурси для нарощення обсягів реалізації, незважаючи на фінансові ризики.

Аналіз рентабельності показав неоднозначну динаміку: з одного боку, у 2024 р. спостерігається різке зниження рентабельності активів (з 74,3 % до 5,3 %), рентабельності реалізації (з 62,2 % до 5,5 %) та господарської діяльності (з 248,5 % до 5,9 %), обумовлюючи суттєве падіння ефективності основної діяльності; з іншого боку, рентабельність власного капіталу (ROE) зросла до 93,0 %, при цьому відображає більш інтенсивне використання власних ресурсів у структурі фінансування.

Узагальнюючи, можна зробити висновок, що у 2024 році фінансовий стан ТОВ «МТ ПБС» зазнав помітного погіршення. Підприємство характеризується зниженням ліквідності, зростанням боргового навантаження, зменшенням ефективності використання активів і падінням прибутковості операційної діяльності. Основними чинниками такої динаміки є різке зростання короткострокових зобов'язань, збільшення дебіторської заборгованості та зниження темпів обороту капіталу.

6. Здійснена інтегральна оцінка фінансового стану підтвердила загрозливу тенденцію до зниження фінансової стійкості підприємства, що обґрунтовує необхідність розроблення комплексної програми фінансового оздоровлення з урахуванням результатів діагностики за кожною з розглянутих моделей. Загалом,

результати діагностики за методом Терещенка О. та Матвійчука А. підтверджують тенденцію, виявлену іншими зарубіжними моделями (Таффлера Р., Лісса Дж, Спрінгейта Г), та підкреслюють необхідність посилення антикризових заходів для відновлення платоспроможності та стабілізації фінансового стану підприємства.

7. Запропоновано концептуальні засади формування та реалізації фінансової стратегії підприємства ТОВ «МТ ПБС», що передбачає проходження п'яти послідовних етапів: аналітичного, стратегічного, інвестиційно-цифрового, реалізаційного та контрольно-аналітичного. Проведений аналіз показав, що стратегічна орієнтація фінансового розвитку має спиратися на системну оцінку ліквідності, рентабельності, платоспроможності та ризиків зовнішнього середовища (PESTEL- і SWOT-аналіз). Запропонована модель фінансової стратегії забезпечує інтеграцію цифрових інструментів (ERP, CRM, Power BI), формує передумови для оптимізації ресурсного забезпечення та підвищення результативності фінансового управління. Реалізація стратегії створює умови для стабілізації грошових потоків, диверсифікації джерел фінансування та підвищення конкурентоспроможності підприємства.

8. Проведене дослідження підтвердило, що цифровізація господарської діяльності підприємства ТОВ «МТ ПБС» виступає ключовим чинником зростання його прибутковості, ефективності операційного управління та конкурентоспроможності в умовах динамічних змін бізнес-середовища. Інтеграція CRM-системи Vinotel у бізнес-процеси підприємства забезпечує системну автоматизацію продажів, маркетингу та взаємодії з клієнтами, що створює передумови для підвищення продуктивності праці, зменшення транзакційних витрат і зростання клієнтоорієнтованості.

За результатами моделювання встановлено, що впровадження CRM-системи Vinotel сприятиме зростанню коефіцієнта конверсії на 25 %, збільшенню кількості укладених угод на 25 %, а чистого прибутку — на 71 %, при цьому рентабельність інвестицій (ROI) становить 57 %, а термін їх окупності – менше двох місяців. Це свідчить про високий економічний потенціал цифрових технологій у забезпеченні фінансової результативності діяльності підприємства.

Порівняльний аналіз ключових показників фінансового стану після цифрової трансформації вказує на зростання загального коефіцієнта ліквідності (з 1,06 до 1,45), підвищення фінансової автономії (з 0,06 до 0,18), зменшення фінансового ризику (з 16,62 до 5,55), а також покращення оборотності активів і дебіторської заборгованості. Такі зміни підтверджують зростання фінансової стійкості підприємства, поліпшення структури капіталу та підвищення ефективності управління обіговими коштами. Водночас впровадження CRM-системи Vinotel забезпечує якісні ефекти, що мають стратегічне значення для розвитку підприємства, а саме: – формування єдиної клієнтської бази та підвищення рівня лояльності споживачів; – удосконалення системи контролю й аналітики бізнес-процесів; – створення інформаційної платформи для прогнозування продажів і фінансових результатів; – підвищення прозорості управлінських рішень і координації між підрозділами.

9. За результатами здійсненого PESTEL та SWOT-аналізу проведено ґрунтовну ідентифікацію внутрішніх і зовнішніх ризиків, що впливають на фінансово-господарську діяльність ТОВ «МТ ПБС». Зовнішні ризики пов'язані з інституційною нестабільністю, змінами податково-митного законодавства, ціновими коливаннями та геополітичними факторами; внутрішні – із кадровими, технологічними, енергетичними й маркетинговими аспектами управління. В цілому, сукупний вплив ризиків формує істотну загрозу фінансовій стійкості та ліквідності підприємства, потребуючи впровадження системного ризик-менеджменту. Запропоновано комплекс організаційно-економічних заходів щодо їх нівелювання: підвищення ефективності використання ресурсів, впровадження енергоощадних технологій, розвиток системи мотивації персоналу та цифрових каналів збуту. Реалізація таких дій сприятиме зменшенню фінансової залежності, підвищенню рентабельності та стійкості підприємства в умовах невизначеності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андренко О. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємств з використанням ІТ. *Економіка і суспільство*. 2023. №50. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2471/2390> (звернення до ресурсу 2.10.2025)
2. Бенъ Т.Г., Довбня С.Б. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства. *Фінанси України*. 2022. № 6. С. 53-61.
3. Бутенко, В., Байдацький, М. Теоретичні основи формування системи управління ризиками на підприємстві. *Економіка та суспільство*. 2023. №50. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2398> (звернення до ресурсу 12.10.2025)
4. Гавриленко Ю.О. Фінансовий стан підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. №19–20. С. 82–88.
5. Гавриш О. Аналіз та оцінка фінансового стану підприємства: шляхи покращення. *Вісник СумДУ. Економіка*. 2021. №2. С. 30–36.
6. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економічна діагностика: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Центр навчальної літератури, 2007. 307 с.
7. Гриценко Л., Кравець В. Удосконалення методики комплексної оцінки фінансового стану підприємства. *Фінанси, облік і контрольні дослідження (FKD)*. 2023. №4. С. 45–54.
8. Довбня С.Б., Папуша І.В. Експрес-діагностика фінансового стану підприємства: стратегічний аспект. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2024. №14. URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2024-14-04-19/2024-14-04-19> (звернення до ресурсу 1.10.2025)
9. Домбровська С.О. Фінансова стійкість підприємства: оцінка та шляхи забезпечення. *Науковий вісник ОНАХТ*. 2021. №3–4. С. 35–41.
10. Дропа М.М., та ін. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2024. 312 с.

11. Захарова Н. Ю. Управління ризиками на підприємстві: сутність, підходи та методи. *Бізнес-інформ*. 2023. №1. С. 203-209.
12. Заярна Н. М., Нечесанов М. Ю., Щербакова Н. С. Діагностика фінансового стану підприємства як основний елемент забезпечення його економічної безпеки. *Збірник наукових праць Львівського торговельно-економічного університету «Підприємництво і торгівля»*. 2016. №20. С. 47-52.
13. Зеркалов Д. В. Безпека життєдіяльності та основи охорони праці : навчальний посібник. Міжнародний університет фінансів. Київ: Основа, 2016. 267 с.
14. Зінченко В.В. Сучасні підходи до оцінки фінансової стійкості підприємства (інтегральні індикатори). *Black Sea Economic Studies*. 2024. №86. С. 131–136.
15. Копилюк О.І., Копилюк Р.І. Фінансова стійкість у системі забезпечення економічної безпеки підприємства. *Бізнес Інформ*. 2021. №3. С. 83–90.
16. Копчак Ю.С. Проблеми діагностики фінансового стану і стійкості функціонування підприємства. *Вісник СумДУ*. 2022. № 9 (68). С.23-34.
17. Котенок Г.М. Діагностика фінансового стану підприємства. *Науково-технічний збірник «Комунальне господарство міст»*. Серія: Економічні науки. 2019. Випуск 85. С. 239 – 247.
18. Крамар І.Ю., Потюк В.М. Деякі особливості цифрової трансформації вітчизняних підприємств як елемента забезпечення їх економічної безпеки на сучасному етапі. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип.76. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6277> (дата звернення 21.09.2025).
19. Красноступ В.М. Теорія фінансового аналізу стану підприємства (методологічні зауваги). *Вчені записки ХНУ*. 2024. №1. С. 139–145.
20. Кузьмінська Н.Л., Личак О. О. Діагностування фінансового стану АТ «Харківський тракторний завод» з метою виявлення фінансової кризи. *Сучасні*

проблеми економіки і підприємництво. 2018. Вип. 22. С. 245-250.

21. Купріна Н.М., Кучеренко Д.В. Особливості фінансового аналізу оборотних активів (як частина діагностики фінансового стану). *Економіка харчової промисловості*. 2022. Т.14(2). С. 74–82.

22. Лаврук О.С. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Запоріжжя: ЗНУ, 2021. 260 с.

23. Лагун М. І. Інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану підприємств при визначенні його потенціалу. *Формування ринкових відносин в Україні*. К., 2017. Вип.9 (76). С.64–68.

24. Ларка М.І., Лісовська Г.О. Аналіз фінансовго стану підприємства як засіб підвищення ефективності його діяльності. *Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Технічний прогрес і ефективність виробництва*. Х.: НТУ «ХПІ». 2021. № 22 (995) - С. 168- 174

25. Левицький В., Радинський С., Артеменко Л, Радинська С. Підприємництво України в умовах війни та цифровізації: можливості та перспективи удосконалення. *Трансформація бізнесу для сталого майбутнього: дослідження, цифровізація та інновації : монографія / за ред. д.е.н., проф. О. А. Сороківської*. Тернопіль : ФОП Паляниця В.А., 2024. С. 235–253.

26. Лесюк А.С. Система показників комплексної оцінки фінансового стану підприємства. *Учені записки ТНУ. Економіка*. 2020. №31(70). С. 26–33.

27. Ливдар М. Оцінка фінансового стану та ймовірності банкрутства підприємства: огляд моделей. *Економіка і суспільство*. 2022. №38. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1137/1095> (звернення до ресурсу 7.10.2025)

28. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством в умовах економіки знань та інтелектуалізації менеджменту. *Економічний форум*. 2016. №1. С. 161-170.

29. Лотоцький Р. Методологічні підходи до оцінювання фінансово-економічного стану виробничого підприємства. *Економіка і суспільство*. 2025.

<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6496/6436>

(звернення до ресурсу 7.10.2025)

30. Мариненко Н. Ю., Ерстенюк Т. Функціонування вітчизняного бізнесу в умовах війни: основні проблеми та заходи щодо їх подолання. *Матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах»: зб. тез доповідей, 16 травня 2024 року*. Т. : ТНТУ, 2024. С. 9–10.

31. Мариненко Н., Ерстенюк Т. Роль вітчизняного підприємництва у забезпеченні стабільності економіки. *Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах»: зб. Тез доповідей, 31 березня 2023 р. / за заг. ред. О.В. Панухник*. Тернопіль : ФОП Паляниця В.А., 2023. С.61-63.

32. Мариненко Н., Ерстенюк Т. Тенденції функціонування та можливості розвитку вітчизняного підприємництва в умовах воєнного стану. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2024. Вип. 1 (30). С. 152-168.

33. Мариненко Н.Ю., Яворський А. Мета впровадження і роль сучасних інформаційних технологій в бізнесі. *Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах», 3 листопада 2023 року*. Т. : ФОП Паляниця В.А., 2023. С. 79–80.

34. Мартиненко В.П. Концептуальні аспекти фіннсової стратегії підприємства. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2021. № 19. С. 78-81.

35. Міценко Н.Г., Сорока У.П. Фінансовий аналіз як метод діагностики фінансового стану підприємства. *Збірник науково-технічних праць Національного лісотехнічного університету*. 2019. №11. С.192 – 196.

36. Найденко О.Є. Методика діагностики стану внутрішнього середовища підприємства. *Вісник Східноукраїнського нац. ун-ту ім. В.Даля*. 2015. №2 (84). С.162-170
37. Нікольчук Ю., Лопатовська О. Фінансова стратегія у системі фінансового менеджменту підприємства. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 2022. №312. С.44-49.
38. Офіційна інформація про діяльність підприємства ТОВ «МТ ПБС». URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/45389310/ (звернення до ресурсу 2.10.2025)
39. Офіційна інформація про діяльність підприємства ТОВ «МТ ПБС». URL: <https://opendatabot.ua/c/45389310> (звернення до ресурсу 2.10.2025)
40. Офіційний сайт CRM-системи Binotel. URL: <https://smartcrm.binotel.ua/> (звернення до ресурсу 7.10.2025)
41. Офіційний сайт підприємства ТОВ «МТ ПБС» URL: <https://mt-pbs.te.ua/> (звернення до ресурсу 7.10.2025)
42. Павловська О.В. Удосконалення методів аналізу фінансового стану підприємства. *Фінанси України*. 2021. № 11. С. 54-62.
43. Паславська І. М. Модель оцінки фінансового стану підприємства. *Вісник Львівського національного університету*. 2012. №12. С.296–305.
44. Паянок Т.М. Аналіз фінансового стану підприємства. *Економіка та держава*. 2020. №12. С. 119–123.
45. Підгаєць С. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства. *Економіка і суспільство*. 2024. №56. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5254/5198> (звернення до ресурсу 27.09.2025)
46. Пожарова О. В. Охорона праці : навчальний посібник. Одеса, 2022. 86 с.
47. Приймак С.В. Діагностика фінансового стану підприємства в системі контролінгу: Автореф. дис.... канд. екон. наук / 08.00.08. К.: Ін-т економіки та прогнозування НАН України, 2007. 20 с.

48. Приймак С.В. Діагностика фінансової стійкості підприємств: підходи та фактори. *Економіка і суспільство*. 2021. №31. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/662/636> (звернення до ресурсу 23.09.2025)
49. Роганова Г., та ін. Analysis of the financial state of enterprises (методи та моделі оцінювання). *Наукові праці НУХТ*. 2022. Т.28, №3. С. 52–60.
50. Сак Т.В., Шепелюк Н.П. Діагностика фінансової стійкості підприємства: методологія і практика. *Economic Journal Odesa Polytechnic University*. 2023. №4(26). С. 5–12.
51. Самсонова В.О., Кірсанова В.В. Фінансова діагностика в умовах воєнного стану: огляд підходів. *Economic Journal Odesa Polytechnic University*. 2025. №1. С. 30–37.
52. Серіков Я. О., Халмурадов Б. Д. Охорона праці: навч. посібник. К., ЦНЛ. 2024. 250 с.
53. Сичікова Я.О. Основи охорони праці : навч. посіб. Бердянськ: БДПУ, 2016. 292 с.
54. Сметанюк О.А. Діагностика фінансового стану підприємства в системі антикризового управління: Автореф. дис... канд. екон. наук / 08.06.01. - Хмельницький: Хмельницьк. нац. ун-т, 2006. 20 с.
55. Сметанюк О.А. Коефіцієнтний підхід до діагностики фінансового стану підприємства. *Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля. Луганськ: СХУ ім. В. Даля*, 2015. № 13, Ч. II. С. 105-108.
56. Стеців Л. П. Діагностика фінансово-економічної діяльності підприємства: монографія. К. : Вид-во КНЕУ, 2021. 312 с.
57. Стручок В.С. Безпека в надзвичайних ситуаціях. Методичний посібник для здобувачів освітнього ступеня «магістр» всіх спеціальностей денної та заочної (дистанційної) форм навчання. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2022. 156 с.
58. Федорук О. В. Особливості та проблеми розробки методичних підходів щодо діагностики імовірності банкрутства підприємств. *Інноваційна*

економіка. 2010. № 7. С. 126–129.

59. Хлевицька Т.Б. Науково-методичний підхід до вибору фінансової стратегії підприємства (з урахуванням діагностики фінансового стану). *Проблеми економіки*. 2020. №4. С. 248–254.

60. Черкашин І. Антикризове управління фінансами підприємств в умовах воєнного часу. *Матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах»*: зб. тез доповідей, 20 травня 2025 р. ФОП Паляниця В.А., 2025. С.69-72.

61. Черкашин І., Гапон В. Використання штучного інтелекту у фінансовій аналітиці: переваги та недоліки. *Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах»*: зб. тез доповідей, 25 листопада 2024 р. / за заг. ред. О.В. Панухник. Тернопіль : ФОП Паляниця В.А., 2024. С. 89-91

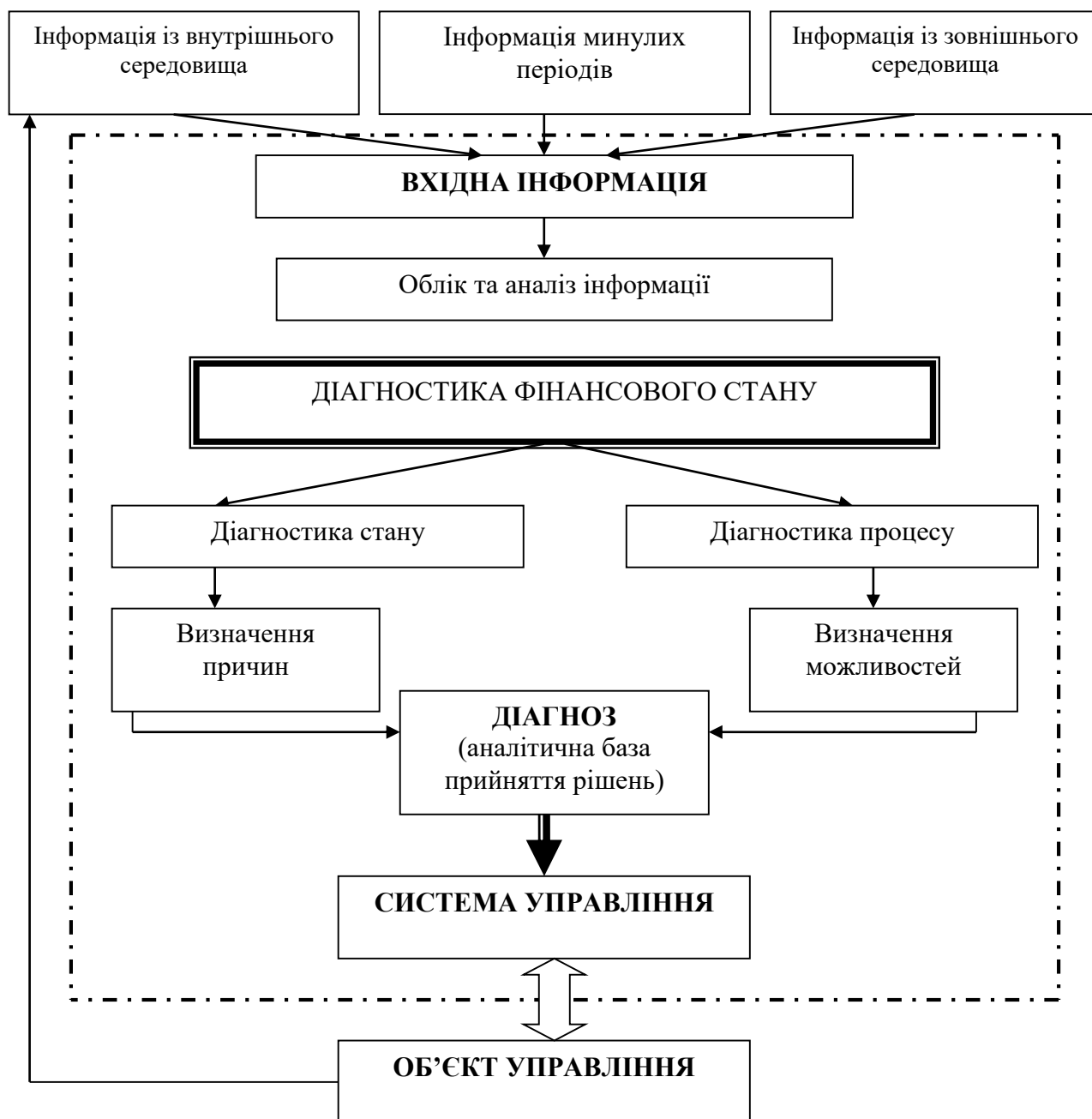
62. Швиданенко Г.О., Олексик О.І. Сучасна технологія діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства: монографія. К. : Вид-во КНЕУ, 2018. 192 с.

63. Шкільник І.О., Боярко І. М., Дейнека О. В. та ін. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. К, «Центр учбової літератури», 2016. 368 с.

64. Стручок В.С. Техноекологія та цивільна безпека. Частина «Цивільна безпека». Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2022. 156 с.

ДОДАТКИ

Система діагностики фінансового стану підприємства

Джерело: складено автором на основі [5, с.34]

Алгоритм проведення експрес - та поглибленої діагностики фінансового
стану підприємства

Джерело: складено автором на основі [7, с.46]

Показники фінансової стійкості підприємства

Назва показника	Алгоритм розрахунку показника
Коефіцієнт фінансової незалежності	$K_{\phi n} = \frac{\Phi.1p.1495}{\Phi.1p.1900}$
Коефіцієнт фінансової залежності	$K_{\phi z} = \frac{\Phi.1p.1900}{\Phi.1p.1495}$
Коефіцієнт фінансового ризику	$K_{\phi p} = \frac{\Phi.1p.(1595+1695+1700)}{\Phi.1p.1495}$
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$K_{кпк} = \frac{\Phi.1p.(1595+1695+1700)}{\Phi.1p.1900}$
Коефіцієнт фінансової стабільності	$K_{\phi c} = \frac{\Phi.1p.1495}{\Phi.1p.(1595+1695+1700)}$
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$K_{мвк} = \frac{\Phi.1p.(1495+1595-1095)}{\Phi.1p.1495}$
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	$K_{звк} = \frac{\Phi.1p.(1495+1595-1095)}{\Phi.1p.1195}$
Коефіцієнт маневреності робочого капіталу	$K_{мрк} = \frac{\Phi.1p.(1101+1102+1103+1104)}{\Phi.1p.(1495+1595-1095)}$
Коефіцієнт фінансової стійкості	$K_{\phi ст} = \frac{\Phi.1p.1495 + p.1595}{\Phi.1p.1900}$
Коефіцієнт покриття запасів	$K_{пз} = \Phi.1p.(1495+1595-1095) +$ $+ p.(1600+1605+1615+1635)/$ $\Phi.1.p.(1101+1102+1103+1104)$

Джерело: складено автором на основі [17, с.241]

Показники ліквідності та платоспроможності підприємства [14, с.41]

Назва показника	Алгоритм розрахунку показника
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$K_{ал} = \frac{\Phi.1p.1160 + p.1165}{\Phi.1p.1695 + p.1700}$
Коефіцієнт проміжної ліквідності	$K_{нрл} = \frac{\Phi.1p.1160 + p.1165 + p.(1120 + \dots + 1155)}{\Phi.1p.1695 + p.1700}$
Коефіцієнт поточної ліквідності	$K_{пл} = \frac{\Phi.1p.1195 + p.1200}{\Phi.1p.1695 + p.1700}$
Показник покриття	$Пп = \frac{\Phi.1p.1195}{\Phi.1p.1695}$
Показник співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	$K_{\partial кз} = \frac{\Phi.1p.(1120 + 1125 + 1130 + 1135 + 1140 + 1145 + 1155)}{\Phi.1p.(1605 + 1615 + 620 + 1630 + 1635 + 1640 + 1645)}$

Джерело: складено автором на основі [17, с.242]

Показники рентабельності діяльності підприємства

Назва показника	Алгоритм розрахунку показника (код рядка даних)
Рентабельність активів, %	$Pa = \frac{\Phi.2p.2350}{\Phi.1p.1300}$
Рентабельність власного капіталу, %	$P_{вк} = \frac{\Phi.2p.2350}{\Phi.1p.1495}$
Рентабельність продукції, %	$P_{np} = \frac{\Phi.2p.2090}{\Phi.2p.2050}$
Валова рентабельність продажу, %	$BPn = \frac{\Phi.2p.2090}{\Phi.2p.2000}$
Операційна рентабельність продажу, %	$OPn = \frac{\Phi.2p.2190}{\Phi.2p.2000}$
Чиста рентабельність продажу, %	$CPn = \frac{\Phi.2p.2350}{\Phi.2p.2000}$

Джерело: складено автором на основі [17, с.243]

Основні моделі прогнозування банкрутства підприємства

1. Модель Ліса (1972 р.) має наступний вигляд:

$$Z = 0,063 \times X_1 + 0,092 \times X_2 + 0,057 \times X_3 + 0,001 \times X_4, \quad (1)$$

де X_1 — відношення оборотного капіталу до всіх активів; X_2 — відношення прибутку від реалізації до всіх активів; X_3 — відношення нерозподіленого прибутку до всіх активів; X_4 — відношення власного капіталу до позичкового капіталу.

За $Z > 0,037$ рівень фінансового стану вважається високим, а ймовірність банкрутства невеликою.

За $Z < 0,037$ рівень фінансового стану вважається низьким, а ймовірність банкрутства — високою.

2. Модель Теффлера-Тішоу (1977 р.) має наступний вигляд:

$$Z = 0,53 \times X_1 + 0,13 \times X_2 + 0,18 \times X_3 + 0,16 \times X_4, \quad (2)$$

де X_1 — відношення прибутку від реалізації продукції до короткострокових зобов'язань; X_2 — відношення оборотних активів до зобов'язань; X_3 — відношення короткострокових зобов'язань до всіх активів; X_4 — відношення власного капіталу до позичкового капіталу.

За $Z > 0,3$ рівень фінансового стану вважається високим, а ймовірність банкрутства невеликою.

За $Z < 0,3$ рівень фінансового стану вважається низьким, а ймовірність банкрутства — високою.

3. Модель Терещенка О.О. (2003 р.) має наступний вигляд:

$$Z = 0,306 \times X_1 + 0,331 \times X_2 + 1,309 \times X_4 + 0,050 \times X_6 + 0,363 \times X_9 + 0,258 \times X_{10} - 1,387 \quad (3)$$

де X_1 - коефіцієнт покриття; X_2 - коефіцієнт фінансової незалежності; X_4 - коефіцієнт рентабельності операційного продажу за грошовим потоком; X_6 - коефіцієнт оборотності позичкового капіталу; X_9 - рентабельність власного капіталу; X_{10} - коефіцієнт оборотності оборотних активів; A_0 - незмінний показник.

Розраховані значення Z - показника можна інтерпретувати так:

$Z > 2$ — підприємство вважається фінансово стійким, і тому йому не загрожує банкрутство ($Z1$);

$1 < Z < 2$ - фінансова рівновага (фінансова стійкість) підприємства порушена, але за умови переходу на антикризове управління банкрутство йому не загрожує ($Z2$);

$0 < Z < 1$ — підприємству загрожує банкрутство, якщо воно не здійснить санаційних заходів ($Z3$);

$Z < 0$ — підприємство є напівбанкрутом ($Z4$).

Джерело: складено автором на основі [27]

Інші поточні зобов'язання	1690	14	1807.6
Усього за розділом III	1695	66.2	6426.3
Баланс	1900	221.3	6812.9

2. Звіт про фінансові результати

за Рік 2024

Форма N 2-мс

Код за ДКУД

1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	6571.7	264
Інші доходи	2160	–	–
Разом доходи (2000 + 2160)	2280	6571.7	264
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(64.6)	(73.5)
Інші витрати	2165	(6068.4)	(–)
Разом витрати (2050 + 2165)	2285	6133	73.5
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	438.7	190.5
Податок на прибуток	2300	(79)	(35.4)
Витрати (доходи), які зменшують (збільшують) фінансовий результат після оподаткування	2310	–	–
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300 - (+) 2310)	2350	359.7	155.1

Керівник

(підпис)

М. М. ТИМОШИК

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

(ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

S0111006

Ідентифікаційний код ЄДРПОУ	45389310
-----------------------------	----------

Додаток 2
до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25
"Спрощена фінансова звітність"
(пункт 4 розділу I)

Фінансова звітність мікропідприємства

		КОДИ		
		2024	2	15
		45389310		
		UA61040490010069060		
		240		
		73.11		

Підприємство

ТОВ "МТ ПБС"

за ЄДРПОУ

Територія

ТЕРНОПІЛЬСЬКА

за КАТОТТГ ¹

Організаційно-правова форма господарювання

Товариство з обмеженою відповідальністю

за КОПФГ

Вид економічної діяльності

Рекламні агентства

за КВЕД

Середня кількість працівників, осіб

3

Одиниця виміру: тис. грн з одним десятковим знаком

Адреса, телефон

вулиця Яремчука Назарія, буд. 25, кв. 63, м. ТЕРНОПІЛЬ, ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ РАЙОН, ТЕРНОПІЛЬСЬКА обл., 46009, Україна

0352

1. Баланс

Форма N 1-мс

Код за ДКУД

1801006

на 31.12.2023 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Основні засоби:	1010	0	0
первісна вартість	1011	—	—
знос	1012	(—)	(—)
Інші необоротні активи	1090	—	—
Усього за розділом I	1095	0	0
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	—	7.7
Поточна дебіторська заборгованість	1155	—	32.8
Гроші та їх еквіваленти	1165	—	180.8
Інші оборотні активи	1190	—	—
Усього за розділом II	1195	0	221.3
Баланс	1300	0	221.3

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Капітал	1400	—	10
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	—	196.5
Неоплачений капітал	1425	(—)	(10)
Усього за розділом I	1495	0	196.5
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	—	—
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	—	—
Поточна кредиторська заборгованість за:			
товари, роботи, послуги	1615	—	10.8
розрахунками з бюджетом	1620	—	—
розрахунками зі страхування	1625	—	—
розрахунками з оплати праці	1630	—	—

Інші поточні зобов'язання	1690	—	14
Усього за розділом III	1695	0	24.8
Баланс	1900	0	221.3

2. Звіт про фінансові результати

за Рік 2023

Форма N 2-мс		Код за ДКУД		1801007
Стаття	Код рядка	За звітний період	За попередній період	
1	2	3	4	
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	264	—	
Інші доходи	2160	—	—	
Разом доходи (2000 + 2160)	2280	264	0	
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(4.8)	(—)	
Інші витрати	2165	(61.3)	(—)	
Разом витрати (2050 + 2165)	2285	66.1	0	
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	197.9	0	
Податок на прибуток	2300	(33.6)	(—)	
Витрати (доходи), які зменшують (збільшують) фінансовий результат після оподаткування	2310	—	—	
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300 - (+) 2310)	2350	164.3	0	

Керівник

(підпис)

**ТИМОШИК МИХАЙЛО
МОРОЗЕНКОВИЧ**

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

(ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад